

Verottaja ostajan kukkarolla

- kulutusverot Suomessa ja muissa maissa

Minna Punakallio

TIIVISTELMÄ

Kulutusverot lohkaisevat kotitalouksien kulutusmenoista Suomessa keskimäärin noin viidenneksen. Ne vaikuttavat siten merkittävästi kotitalouksien tuloverojen jälkeiseen ostovoimaan ja kuluttajien hyvinvointiin. Yksittäisen kuluttajan voi olla kuitenkin vaikea hahmottaa kulutusverojen määrää.

Kulutuksen verot ovat tärkeä tulonlähde valtiolle ja julkisten palvelujen rahoittamiselle. Kulutusveroilla kerätään tyypillisessä teollisuusmaassa keskimäärin noin kolmannes maan verotuloista. Suomessa kulutusverot ovat eurooppalaisella keskitasolla tai hieman sen yläpuolella. Selvityksen vertailumaista keveintä kulutusverotus on Euroopan ulkopuolella, kuten Japanissa ja Yhdysvalloissa. Maiden kokonaisverotukseen nähden kulutusverotus on kireää esimerkiksi uusissa EU:n jäsenmaissa.

Arvonlisävero on maailman eniten käytetty yleinen kulutusvero, jolla kerätään pääosa kulutuksen verotuloista. Sen merkitys on kasvanut OECD-maissa viimeaikaisesta lievästä tasaantumisesta huolimatta. Suomen arvonlisäverotuksen taso on EU:n tiukimpia. Yleinen verokanta on muiden Pohjoismaiden ohella EU:n korkeimpia, eikä alennettuja arvonlisäverokantoja käytetä niin paljon kuin muissa EU-maissa. Alennetut verokannat merkitsevät EU-maille bruttokansantuotteeseen suhteutettuna keskimäärin noin 0,9 prosenttiyksikön verotuoton menetystä.

Arvonlisäveron ohella EU:ssa harmonisoidaan myös valmisteveroja. Harmonisoinnista huolimatta veroerot monissa valmisteveroja sisältävissä tuotteissa vaikuttavat voimakkaasti kysyntään ja synnyttävät rajakauppaa tai esimerkiksi tankkiturismia. Suomi on kansainvälisesti kireän valmisteverotuksen maa. Väkevien alkoholijuomien, tupakan ja bensiinin hinnassa veroja maksetaan noin 70 prosenttia, kun mietojen alkoholijuomien hintaan sisältyy veroja reilut 40 prosenttia ja sähkön hintaan noin 25 prosenttia. EU:n harmonisointi ei ulotu autoverotukseen. Suomen autoverotus on kansainvälisesti kireää. Keskimääräisen uuden auton verojen yhteismäärä liikkuu reilun 40 prosentin tuntumassa.

Ympäristöverot ovat kasvaneet pitkällä aikavälillä Suomessa ja monissa muissa Euroopan maissa ripeästi maiden toteuttaessa samanaikaisesti energiaverojen kiristyksiä ja työn verotuksen kevennyksiä. Viime vuosina ympäristöverotus on elänyt kuitenkin hiljaista vaihetta ja ympäristöverojen suhteellinen merkitys on pienentynyt. Kehitykseen on vaikuttanut energian maailmanmarkkinahintojen voimakas nousu ja päästökauppa.

Verottaja ostajan kukkarolla -kulutusveroselvityksen on tehnyt Veronmaksajain Keskusliiton ekonomisti Minna Punakallio.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
KULUTUSVEROTUS ON LAAJAPOHJAISTA VEROTUSTA	5
KULUTUSVEROT SUOMESSA.....	5
KULUTUSVEROT HARMONISOIDAAN EU:N SISÄMARKKINOILLA	7
KULUTUSVEROJEN TASO JA RAKENNE	9
ARVONLISÄVERO	14
ARVONLISÄVEROTUKSEN PERUSPERIAATTEET	14
ARVONLISÄVEROKANNAT SUOMESSA JA ERÄISSÄ MUISSA MAISSA.....	18
ARVONLISÄVEROTUKSEN HARMONISOINTITAVOITTEIDEN NYKYTILA.....	21
ARVONLISÄVEROKANNAN MUUTOKSET VÄLITTYVÄT HINTOIHIIN OSITTAIN	23
ARVONLISÄVEROLLA TÄRKEÄ ROOLI KASVUN HIDASTUMISESTA HUOLIMATTA	25
VALMISTEVEROT	28
VALMISTEVEROJEN PERUSPERIAATTEET.....	28
HARMONISOIDUT VALMISTEVEROT: ALKOHOLIVERO	31
HARMONISOIDUT VALMISTEVEROT: TUPAKKAVERO	34
HARMONISOIDUT VALMISTEVEROT: ENERGIAVEROT	37
KANSALLISET VALMISTEVEROT.....	41
AJONEUVOJEN VEROTUS	43
AUTOVERO KAIPAA YHÄ KOKONAISUUDISTUSTA	43
AJONEUVOVERON MERKITYS KASVAMASSA.....	47
AJONEUVOPERUSTEISTEN VEROJEN TUOTTO.....	48
YMPÄRISTÖVEROT	50
YMPÄRISTÖVEROILLA PYRITÄÄN OHJAAMAAN KÄYTTÄYTYMISTÄ	50
YMPÄRISTÖVEROJEN MERKITYS ON PIENENTYMÄSSÄ	51
LOPUKSI	54
LÄHTEET	55

LIITTEET

- Liite 1 Verotuksen rakenne vuosina 1975–2006
- Liite 2 Kulutuksen implisiittiset veroasteet
- Liite 3 EU:n arvonlisäveroalue
- Liite 4 Arvonlisäverokannat eräissä maissa vuonna 2007
- Liite 5 Eräiden tuotteiden verotus 2007
- Liite 6 Alkoholiuomien, tupakkatuotteiden ja energiatuotteiden valmisteveroperusteet
- Liite 7 Alkoholin valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007
- Liite 8 Savukkeiden valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007
- Liite 9 Tupakan ja alkoholin hintaindeksi eri maissa vuonna 2007, EU27=100
- Liite 10 Lyijyttömän 95-oktaanisen bensiinin, dieselöljyn ja sähkön valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007
- Liite 11 95-oktaanisen bensiinilitran hinnan muodostuminen EU-maissa
- Liite 12 Uusien ajoneuvojen verotus

JOHDANTO

Kulutusverot ovat välillisiä tavaroiden ja palveluiden käyttöön kohdistuvia veroja. Niiden kirjo eri maissa on laaja ja verojen yksityiskohtainen määräytyminen on monimutkaista. Sen vuoksi kulutusverojen osuus eri tuotteissa vaihtelee suuresti. Suurin osa maksetuista kulutusveroista muodostuu kuitenkin yleisistä kulutusveroista, kuten arvonlisäverosta, joka kohdistuu lähes kaikkeen kulutukseen.

Erityisillä kulutusveroilla pyritään ohjailemaan kuluttajien käyttäytymistä. Niitä ovat muun muassa tupakkaverot, energiaverot, ajoneuvovero ja jätevero. Erityiset kulutusverot määräytyvät usein tuoteyksikkökohtaisesti ja niiden kokonaisverorasitus voi muodostua useasta eri tavalla määräytyvästä verosta. Esimerkiksi bensiinin verot muodostuvat Suomessa yhteensä neljästä verosta: perus- ja lisäverosta, huoltovarmuusmaksusta sekä arvonlisäverosta. Arvonlisävero lasketaan tyypillisesti valmisteverot sisältävän hinnan perusteella, minkä vuoksi erityisten valmisteverojen kohteena olevilla tuotteilla on usein muita tuotteita raskaampi verotus. Väkevien alkoholijuomien ja tupakan hinnassa veroja maksetaan noin kolme neljäsosaa, kun keskimääräisen auton tai mietojen alkoholijuomien hinnassa veroja maksetaan reilut 40 prosenttia.

Vaikka verotasojen välillä löytyy yhä suuria eroja, kulutusverotus on kuitenkin EU:n sisällä pitkälle yhtenäistynyttä rakenteeltaan ja veropohjaltaan. Sisämarkkinoilla merkittävin kulutusvero on arvonlisävero, jolle on asetettu muun muassa minimi- ja maksimiverokannat. Arvonlisäveron harmonisointityö kuitenkin jatkuu, sillä maille myönnettyt lukuisat poikkeukset ja arvonlisäverodirektiivin erilainen soveltaminen aiheuttavat kuluttajille huomattavan tappion korkeampina tuotteiden ja palveluiden hintoina sekä rakenteellisena työttömyytenä.

Kulutusveroselvitys on tiivis katsaus kulutusverotuksen muotoihin ja tasoon Suomessa, unohtamatta verojen kansainvälistä vertailua. Verotuksen kireyttä havainnollistetaan katsauksessa myös esimerkein. Selvitys on ajankohtainen, sillä verojärjestelmän painopiste on siirtymässä lievästi kulutusverotuksen suuntaan. Lisäksi kulutusveroilla on huomattava merkitys kotitalouksien ostovoiman lopullisessa määräytymisessä.

KULUTUSVEROTUS ON LAAJAPOHJAISTA VEROTUSTA

Kulutusverot Suomessa

Kulutusverot ovat tavaroiden ja palveluiden kuluttamiseen kohdistuvia veroja. Kulutus- tai hyödykeveroissa veropohjana on siis tavaroiden ja palvelujen käyttö, kun esimerkiksi tuloverotuksessa veropohjana on työpanos. Toinen keskeinen ero tuloverotukseen syntyy siitä, että kulutusverot ovat luonteeltaan suhteellisia eli lineaarisia. Tällöin verotuksen taso ei nouse, vaikka verovelvollinen kuluttaa muita verovelvollisia enemmän.

Kulutusverot jaetaan yleisiin ja erityisiin kulutusveroihin (Oksanen 2005). Yleiset kulutusverot kohdistuvat lähes kaikkien tavaroiden ja palvelujen kulutukseen, mistä hyvän esimerkin tarjoaa arvonlisävero. Erityisiä kulutusveroja, kuten polttoainevero ja alkoholivero, kannetaan vain tietyistä hyödykkeistä. Apteekkimaksut ja vakuutusmaksuvero voidaan periaatteessa luokitella kumpaan tahansa kulutusveroryhmään. Apteekkimaksut määräytyvät apteekkien liikevaihdon ja vakuutusmaksuvero vakuutusyhtiölle maksettujen vakuutusmaksujen mukaan, joten ne ovat luonteeltaan arvonlisäveroa täydentäviä yleisiä veroja. Toisaalta kyseiset verot kohdistuvat rajattuun liiketoimintaan, minkä vuoksi ne tyypillisesti luokitellaan erityisiksi kulutusveroiksi.

Valtaosa, eli noin 90 prosenttia valtion kulutusverotuloista kertyy arvonlisä- ja valmisteveroista. Valmisteveroja ovat valtion tilinpäätösjaottelun¹ mukaan tupakkavero, alkoholivero, virvoitusjuomavero, energiaverot sekä eräiden juomapakkausten valmistevero. Valmisteverojen ohella erityisiä kulutusveroja ovat niihin läheisesti liittyvät verot ja veronluonteiset maksut: jätevero, öljyjättemaksu, öljysuojamaksu ja huoltovarmuusmaksu. Lisäksi erityisiksi kulutusveroiksi voidaan lukea autovero, ajoneuvovero, tullit ja koiravero. Verojärjestelmästä jo poistuneita kulutusveroja ovat mm. makeisvero, elokuvavero, tilauslentovero ja televero. Kaikki kulutusverot päätyvät valtion kassaan lukuun ottamatta tullituloja ja EU:lle maksettavaa osaa arvonlisäveron tuotosta.

---

¹ OECD luokittelee valmisteverot hieman laajemmin (ks. taulukko 2.1).

	Milj. euroa	Prosenttia
KULUTUSVEROT YHTEENSÄ	22 841	100
Yleiset kulutusverot	14 476	63,4
arvonlisävero	14 476	
Erityiset kulutusverot	7 592	33,2
Valmisteverot	6 096	26,7
tupakkavero	619	
virvoitusjuomavero	35	
energiaverot	2 932	
autovero	1 304	
alkoholijuomavero	994	
apteekkimaksut	120	
varmuusvarastointimaksut	50	
öljysuoja- ja öljyjättemaksut	11	
juomapakkausten ympäristöohjaukseen liittyvät vero	31	
Verot tietyille palveluille	1 492	
valtion osuus Veikkauksen, raha-arpajaisten tuotosta, RAY:n tuotto	794	
palosuojelumaksut	8	
jätevero	55	
ratavero	18	
vakuutusmaksuvero	487	
arpajaisvero	130	
Muut verot	4	
Käyttöverot	597	2,6
ajoneuvovero	568	
koiravero	4	
riistanhoito-, kalastus- ja metsänhoitomaksu	20	
muut maksut, (esim. lästimaksut)	5	
EU-tullit	176	0,8

Taulukko 2.1. Suomet kulutusverot OECD:n luokittelun mukaan vuonna 2006, milj. euroa ja prosenttia. Lähde: Tilastokeskus, SourceOECD.

Kulutusveron määrä voidaan asettaa eri tavoin. Yleiset kulutusverot ovat yleensä hintasidonnaisia, jolloin veron määrä on tietty prosenttiosuus hyödykkeen tai palvelun arvosta. Yleinen kulutusvero voidaan kohdistaa joko kuluttajan maksamaan hintaan tai tuottajahintaan. Erityiset kulutusverot ovat sen sijaan usein tuoteyksikkökohtaisia, jolloin esimerkiksi litrasta bensiiniä menee tietty senttimäärä valmisteveroa riippumatta bensiinin sen hetkisestä markkinahinnasta. Mikäli tuoteyksikkökohtaisiin veroihin ei tehdä säännöllisesti inflaatiokorjauksia, inflaation nousu supistaa vähitellen reaalista veron määrää. Tähän seikkaan Suomi kiinnitti huomion puheenjohtajuuskautellaan 2006 käsitellessään ehdotusta jäsenvaltioiden alkoholijuomiin soveltamien valmisteverojen vähimmäismäärien korottamista (Euroopan yhteisöjen komissio 2006b).

Periaatteessa kaikelle kulutukselle voidaan asettaa sama veroaste, jotta valinnat eri kulutusmuotojen välillä eivät vääristy. Usein osalle kulutusmuodoista asetetaan kuitenkin erilaisia veroasteita, joilla halutaan ohjailta kuluttajien valintoja tiettyyn suuntaan. Esimerkiksi työn tarjontaan liittyville hyödykkeille, kuten työmatkakuluille ja ammattikirjallisuudelle, voidaan asettaa muita kevyempi kulutusverorasitus. Lisäksi jollekin toiminnalle voidaan alennetun verokannan avulla ohjata tukea sosiaali- tai yhteiskuntapoliittisista syistä. Ei ole kuitenkaan optimaalista käyttää montaa eri kulutusveroastetta. Jos veroasteita on useita, kulutusverotukseen liittyvä hallinnollinen yksinkertaisuus heikkenee ja verotulokerätyt pienenee. (Ebrill ym. 2001, Copenhagen Economics 2007)

Yritykset maksavat muodollisesti kulutusverot, mutta tyypillisesti ne siirtävät veron määrän tuotteidensa hintoihin. Tällöin kulutusvero vaikuttaa suoraan tavarain tai palvelun hintaan ja se jää epäsuorasti kuluttajien maksettaviksi. Kulutusveroja sanotaankin välillisiksi veroiksi. Kulutusverojen lopulliseen kohtaantoon vaikuttavat muun muassa markkinoiden rakenne, hintojen määräytyminen (joustot) sekä tarkasteltava aikaväli. Välittömät verot kuten tuloverot kerätään sen sijaan aina suoraan kuluttajilta.

Kulutusveroja kerätään fiskaalisista syistä eli varojen keräämiseksi julkiselle sektorille. Kulutusveroilla onkin huomattava rahoituksellinen merkitys kaikissa EU- ja OECD-maissa. Kulutusverotukseen yhdistetään usein myös muita tavoitteita, jolloin verotuksella pyritään vaikuttamaan haitalliseksi tai hyödylliseksi katsottuun kulutukseen. Näitä tavoitteita ovat muun muassa ympäristönsuojelun, terveyden, kulttuurin tai työllistävyyden edistäminen. Edellä mainittuja tavoitteita edistetään alennetuilla kulutusverokannoilla tai lisäveroilla.

Kulutusverot harmonisoidaan EU:n sisämarkkinoilla

Kulutusverotus on EU:n sisämarkkinoilla yhteisön sisäisen harmonisoinnin eli direktiiveillä tapahtuvan yhdenmukaistamisen kohteena. Jäsenvaltiot ovat siten luovuttaneet huomattavan osan kulutusverotuksellisesta päätäntävällästään Euroopan Unionille. Myös OECD on levittänyt EU:n ulkopuolella kansainväliseen vaihdantaan ja neutraaliin kulutusverotukseen liittyviä toimivia normeja ja käytäntöjä.

EU:n sisämarkkinat luotiin Maastrichtin sopimuksella vuoden 1993 alussa. Sisämarkkinoilla tarkoitetaan EU:n jäsenmaiden² muodostamaa maantieteellistä aluetta, jossa korostetaan neljää perusvapautta: tavaroiden, palvelujen, ihmisten ja pääoman vapaa liikkuvuutta. Näillä vapauksilla pyritään edistämään EU:n tasapainoista talouskasvua, kilpailua, yhteisiä sosiaalisia arvoja ja vakautta. Vapaan liikkuvuuden saavuttamiseksi verotusta on muokattu jäsenvaltioiden sisällä ja niiden välillä mahdollisimman tasapuoliseksi. Yhteisömaiden välistä tavarakauppaa koskee tämän vuoksi tulliliitto. Tulliliittoon kuuluvien maiden välisessä kaupankäynnissä vienti- ja tuontitullit sekä kaikki tulleja vastaavat maksut ovat kiellettyjä. Suhteessa muihin eli ns. kolmansiin maihin tulliliitto soveltaa yhtenäistä tullitariffia.

EU:n sisämarkkinoilla kulutusverojen ja erityisesti kulutusveropohjan harmonisointi on tärkeää. Kulutusverotuksen on oltava riittävän samankaltaista, jotta se ei vääristä kulutuspäätöksiä EU:n sisällä. Huomattavat erot tavaroiden ja palvelujen verotuksessa vääristävät kilpailua, sillä veroerot ohjaavat kuluttajia hankkimaan tavaransa ja palvelunsa mahdollisimman pienen kulutusverorasituksen asettaneesta jäsenvaltiosta.

---

² Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari, Viro ja Yhdistynyt kuningaskunta.

Kulutusveroista on yhteisötasolla harmonisoitu arvonlisä- ja valmisteverotusta. Valmisteveroista harmonisointi koskee alkoholi-, tupakka- ja energiaverotusta. Ympäristöverotus on energiaverotusta lukuun ottamatta harmonisoinnin ulkopuolella, vaikka ympäristöpolitiikka on muuten EU:ssa pitkälle säänneltyä.

Harmonisoinnin myötä kulutusverotus on ainakin lainsäädännöllisesti melko pitkälle yhtenäistynyttä EU-maissa. Käytännössä eroja aiheuttavat kuitenkin useat jäsenvaltioille lähinnä liittymisvaiheessa myönnetty poikkeukset sekä kulutusverodirektiivien epäyhtenäinen soveltaminen. Myös arvonlisävero- ja valmisteverokannoissa on maiden välillä yhä selviä eroja, vaikka harmonisointi ja verokilpailun uhka ovatkin tasoittaneet niitä jonkin verran.

Kulutusverotuksessa verokilpailun tai salakaupan kannalta suurimmat uhat liittyvät valmisteveroihin, sillä niissä veroaste-erot ovat suuria, tuotteiden paikallisuus ja pilaantuvuus vähäistä sekä kuljetuskustannukset pieniä (Talousneuvosto 2002, Copenhagen Economics 2007). Verotuksen tasoerot synnyttävätkin paikallista kaupankäyntiä rajan yli, vaikka kannustimet hankkia tuotteita rajan toiselta puolelta laskevat nopeasti etäisyyden kasvaessa. Keski-Euroopassa välimatkat ovat kuitenkin pieniä. Esimerkiksi kuljetussektorilla rekkojen suurentunut koko ja polttoaineiden verotasoerot ovat synnyttäneet kireästi kilpaillulla logistiikkatoimialalla ”tankkiturismia”, jossa kuljettajat ajavat reittinsä edullisempaa polttoainetta tarjoavien maiden läpi. Tankkiturismi vääristää kilpailua, sillä kaikilla samoista kuljetuksista kisaavilla yrittäjillä ei ole samaa mahdollisuutta hyötyä halvemmista polttoainehinnoista.³ Sen lisäksi tankkiturismi lisää ajettuja kilometrejä ja hiilidioksidipäästöjä, kun matkat suunnitellaan vero- ja kustannustasojen perusteella. (Commission of the European Communities 2007)

Suomessa verokilpailun paineet ovat näkyneet etenkin alkoholiverotuksessa, jota jouduttiin keventämään keskimäärin kolmanneksella vuonna 2004 alkoholin tuontirajoitusten purkaututtua ja Viron EU-jäsenyyden myötä. Alkoholiverotuksen erot vaikuttavat alkoholimyyntiin myös esimerkiksi Iso-Britannian ja Ranskan välillä. Rajan yli tapahtuva kaupankäynti on arkipäivää myös esimerkiksi Tanskan ja Saksan välillä, missä arvonlisäverokannan ero on suuri Saksan verokannan nostosta huolimatta⁴. Rajan yli käytävä kauppa ei kuitenkaan ole koko kulutusta ajatellen erityisen merkittävää (Cnossen 2003). Kansainvälisen verokilpailun ensisijaiset painopisteet lienevätkin tuloverotuksessa työvoimapulasta kärsivissä ammateissa sekä yritys- ja pääomaverotuksen puolella.

Verokilpailua kulutusverotuksen puolella hillitsee myös kehityssuuntaus, jossa verotuksen painopistettä siirretään tuloverotuksesta kulutusveroihin ja etenkin ympäristöveroihin. Tuore esimerkki tästä suuntauksesta on muun muassa Viro, joka korottaa useita valmisteverojaan täyttääkseen EU:n minimiverosäädökset ja keventää samaan aikaan tuloverotustaan. Myös monissa Pohjois-Euroopan

³ Polttoainekustannukset ovat maksimissaan noin kolmannes kuljetuksia hoitavan yrityksen toimintakustannuksista. Eri maiden polttoaineiden hintaerot saattavat Keski-Euroopassa synnyttää tuhannen kilometrin ajomatalla noin viidenneksen eron polttoainekustannuksissa.

⁴ Saksa korotti vuoden 2007 alussa yleisen arvonlisäverokannan kolmella prosenttiyksiköllä 19 prosenttiin. Tätä ennen Tanskan viranomaiset arvioivat toiseen maahan suuntautuvan kaupan osuudeksi koko kulutuksesta Tanskassa noin kaksi prosenttia, jopa ilman alkoholin osuutta. Osuus on kuluvana vuonna kuitenkin laskenut. (Danish Ministry of Taxation 2007)

maissa, mukaan lukien Suomi, on toteutettu 1990-luvun alussa tällaisia ”vihreitä” verouudistuksia (European Commission, Eurostat 2007). Verotuksen painopistettä voidaan myös muuttaa säilyttämällä kulutus- tai ympäristöverotuksen nykyinen taso, mutta laskemalla työn verotusta.

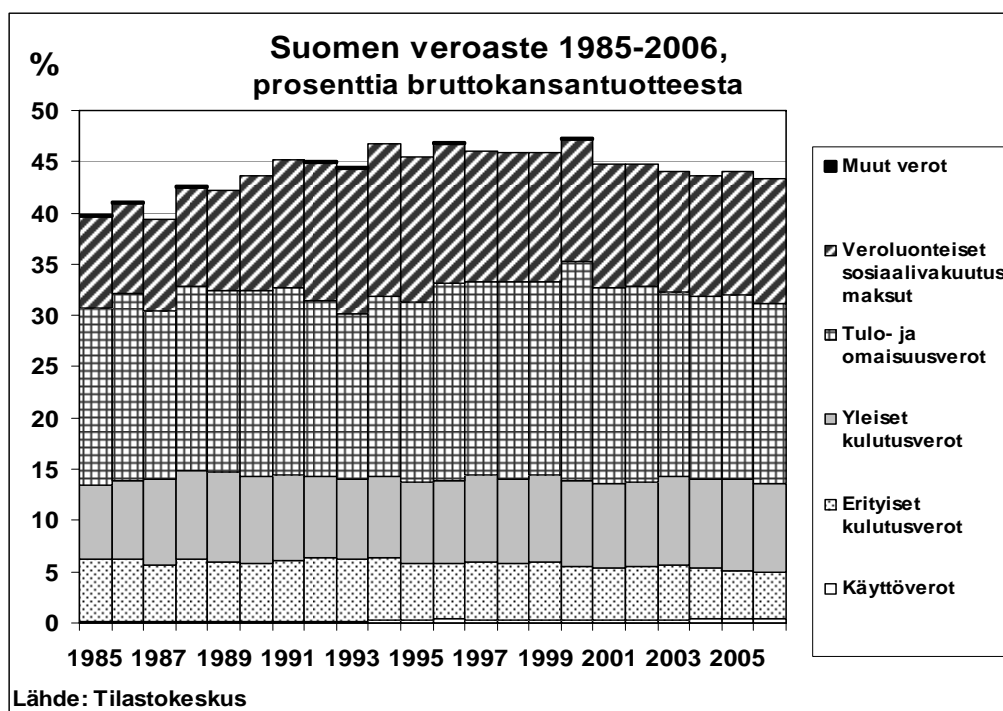
Kulutusverojen taso ja rakenne

Kulutusverot lohkaisevat merkittävän osan kotitalouksien tuloverojen jälkeisestä nettotulosta. Kulutusverojen osuus kotitalouksien kulutusmenoista on Suomessa keskimäärin noin viidenneksen suuruusluokkaa (Kurjenoja 2005). Kuten liitteestä 1 näkyy, kulutuksen verot suhteessa kulutusmenoihin ovat pysyneet jo pidemmän aikaa varsin tasaisena. Alimmillaan osuus oli 1970-luvulla ja 1990-luvun alussa, jolloin kulutusverojen osuus kotitalouksien kulutusmenoista oli runsas 17 prosenttia. Osuus nousi ja lähenteli noin 20 prosenttia 1980-luvun lopussa sekä vuoden 2000 molemmin puolin. Tällä hetkellä osuus liikkuu vajaan 19 prosentin tuntumassa. Keskeinen muutoksiin vaikuttava tekijä on suhdanne-tilanne, joka hyvinä vuosina nostaa kulutusta ja muuttaa sen rakennetta kohti kireämmin verotettuja tuotteita. Myös veromuutokset ovat vaikuttaneet kulutusverojen tasoon. Arvonlisäverouudistus vuonna 1995 sekä useina vuosina korotetut energiaverot kiristivät kulutusverotusta. Toisaalta autoverotuksen ja alkoholiverotuksen kevennykset vuosina 2003 ja 2004 laskivat kulutusverojen tasoa.

Kulutusveroilla on huomattava merkitys julkisten palvelujen rahoittamiselle, sillä ne muodostavat yli 60 prosenttia valtion verotuloista ja reilun 30 prosenttia kaikista Suomessa kerättävistä veroista. Kulutusveroilla on vahva finanssipoliittinen merkitys myös muissa EU-maissa.

Kuvassa 2.1 esitetään veroasteen jakautuminen eri veromuotoihin (tulo- ja kulutusverot sekä sosiaalivakuutusmaksut) vuosina 1985–2006. Tällä aikavälillä kulutusverokertymän osuus bruttokansantuotteesta on pysynyt suhteellisen vakaasti 14 prosentin molemmin puolin.⁵ Vertailuajankohdan ääripäitä tarkasteltaessa myös tuloverojen osuus bruttokansantuotteesta on säilynyt lähestulkoon samalla tasolla, sillä voimakkaasti nousseiden yritysverojen vaikutus 2000-luvun vaihteessa on tasoittunut pois. Sen sijaan veroluonteisten sosiaalivakuutusmaksujen osuus on tarkasteluajanjaksolla noussut, mutta nousu nykyiselle tasolle, reiluun 12 prosenttiin, tapahtui jo 1990-luvun alussa.

⁵ Tätä aikaisemmin kulutusverojen osuus oli kuitenkin matalammalla tasolla.

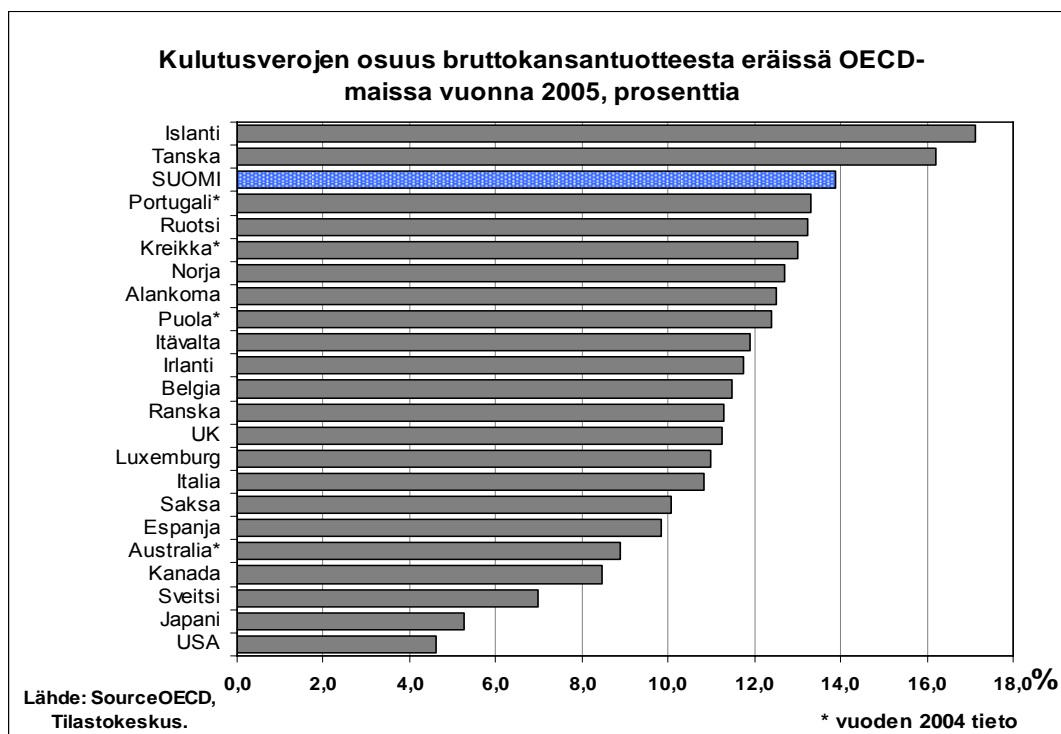

Kuva 2.1 Veroasteen jakautuminen verolajeittain 1985–2006, % BKT:sta. Lähde: Tilastokeskus, SourceOECD.

Kansainvälisesti vertaillen Suomen kulutusverotuksen kireys bruttokansantuoteosuudella mitattuna asettuu keskiarvon tuntumaan tai hieman sen yläpuolelle (kuva 2.2). EU-jäsenmaissa kulutusverojen osuus bruttokansantuotteesta on keskimäärin noin 12 prosenttia ja OECD-maissa hieman edellistä matalampi liikkuen reilussa 11 prosentissa.

Kulutusverokertymien osuudet bruttokansantuotteesta ovat EU:n jäsenmaissa lähempänä toisiaan kuin tulojen perusteella kerättävien verojen (tulovero ja veroluonteiset sosiaalivakuutusmaksut) bruttokansantuoteosuudet. Vanhoissa EU-jäsenmaissa kulutusverojen osuus vaihtelee Espanjan 10 prosentin ja Tanskan 16 prosentin välillä, kun tulojen perusteella maksettavien verojen bruttokansantuoteosuus vaihtelee Irlannin 16 prosentin ja Ruotsin 34 prosentin välillä. Myös uusissa EU:n jäsenmaissa kulutusverojen osuus bruttokansantuotteesta on keskimäärin samalla tasolla kuin vanhoissa jäsenmaissa (European Commission, Eurostat 2007).⁶ Kulutusverokertymän yhtenäisyys EU:ssa johtuu ainakin osittain siitä, että sisämarkkinoilla kulutusverotus on yhteisön sisäisen harmonisoinnin eli yhdenmukaistamisen kohteena.

⁶ Kokonaisveroaste on kuitenkin uusissa jäsenmaissa kevyempi kuin vanhoissa jäsenmaissa. Ero aiheutuu tuloverojen kevyestä verotuksesta uusissa jäsenmaissa. Sen sijaan sosiaaliturvamaksuilla on uusissa jäsenmaissa kireämpi veroaste kuin vanhoissa EU-maissa. (European Commission, Eurostat 2007)

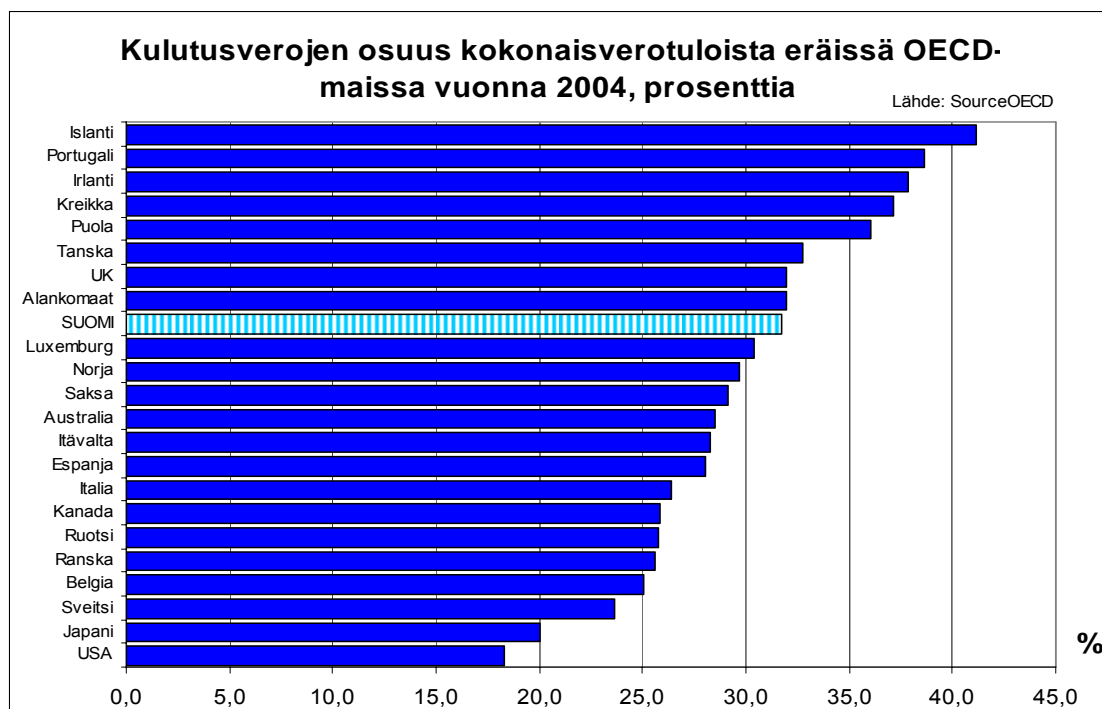

Kuva 2.2 Kulutusverojen osuus bruttokansantuotteesta eräissä OECD-maissa vuonna 2005. Lähde: SourceOECD, Tilastokeskus.

Kulutusverojen tasoa ja rakennetta voidaan havainnollistaa myös suhteuttamalla kulutusverot kaikkiin kerättyihin verotuloihin. Kuten taulukko 2.2 ja kuva 2.3 osoittavat, myös tämän tarkastelutavan perusteella Suomen kulutusverotus kuuluu eurooppalaisittain keskikastiin tai hieman sen yläpuolelle, mutta OECD-maiden keskiarvoon verrattaessa Suomen kulutusverotulot ovat viime vuosina jääneet hieman keskiarvon alapuolelle. Kulutusverojen osuus kaikista Suomessa kerätyistä veroista vuonna 2005, reilut 31 prosenttia, on laskenut hitaasti viime vuosina. Samalla ero EU-maiden (EU27-maat) keskiarvoon on vähitellen lisääntynyt. Uusien EU-jäsenmaiden matalampi kokonaisveroaste aiheuttaa sen, että tällä tavalla vertailtuna niiden verotuloista keskimääräistä selvästi suurempi osuus kertyy kulutusveroista. Esimerkiksi Bulgariassa kulutusverot tuottavat yli puolet kokonaisverotuloista. (European Commission, Eurostat 2007).

	1970-1979	1980-1989	1990-1999	2000-
Suomi	35,1	34,6	31,1	30,7
EU-15	32,9	31,7	31,0	30,3
OECD-maat	32,6	33,2	32,0	31,8

Taulukko 2.2 Kulutusverotulojen osuus kokonaisverotuloista Suomessa, vanhoissa EU-maissa ja OECD-maissa 1970-, 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla, %. Lähde: SourceOECD.

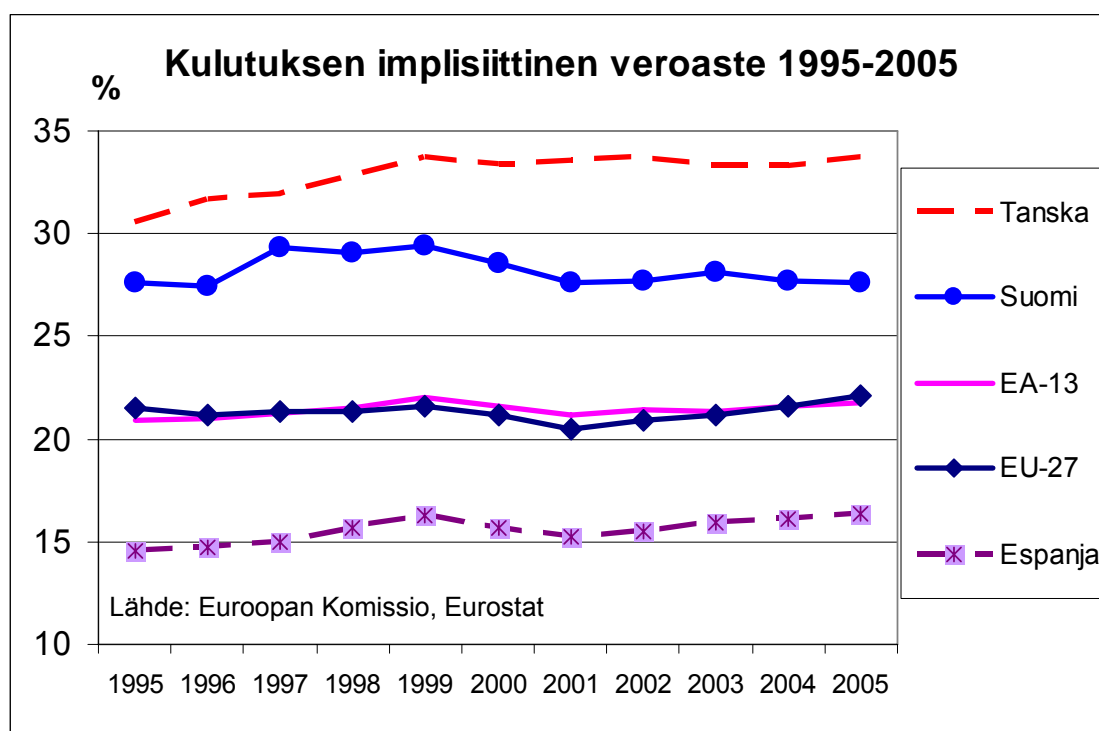
Kuva 2.3 Kulutusverojen osuus kokonaisverotuloista eräissä OECD-maissa vuonna 2004. Lähde SourceOECD.

EU-jäsenmaissa kulutusverotukseen tehdyt verouudistukset ovat olleet viime vuosina luonteeltaan varsin erilaisia. Jotkut maat, kuten Ruotsi, Tanska, Alankomaat, Saksa, Italia, Itävalta ja Yhdistynyt Kuningaskunta, ovat korottaneet ympäristöveroja rahoittaakseen työn verotukseen kohdistuneita verokevennyksiä. Osa EU-maista on korottanut puolestaan yleistä alv-kantaa ja erinäisiä valmisteveroja, kun taas osa maista on alentanut niitä. Useimmat EU-maat ovat ottaneet käyttöön työvaltaisten palvelujen alennetun alv-kannan. Kulutusverojen kiristykset ovat suuntautuneet erityisesti uusiin jäsenmaihiin, jotka ovat nostaneet valmisteverojaan täyttääkseen niille asetetut minimiverotasot. (European Commission, Eurostat 2007) Tosin aivan tuoreet uutiset eri maiden vuoden 2008 budjetin valmistelusta raportoivat useista valmisteverojen, kuten polttoaineverojen ja alkoholiverojen, korotuksista myös vanhoissa EU-maissa.

Kulutusveroratkaisut ovat hyvin vaihtelevia myös eräissä EU:n ulkopuolisissa maissa. Norjan verojärjestelmä on Pohjoismaiden kaltainen, vaikka valmisteveroilla onkin siellä poikkeuksellisen pieni merkitys. Sen sijaan Yhdysvallat, Japani, Kanada ja Australia sekä myös Sveitsi eroavat EU-maista. Näissä maissa kokonaisveroasteet ovat keskimääräistä eurooppalaista tasoa alempana, ja myös kulutusverojen bruttokansantuoteosuudet ovat pienimmästä päästä. Australiaa lukuun ottamatta kulutusverojen osuudet kokonaisverotuloista ovat myös näissä maissa vertailumaiden pienimpiä. Oman erikoisuutensa EU:n ulkopuolelta muodostaa Islanti, joka erottuu vertailuissa kireällä kulutusverotuksella. Islannilla on korkea veroaste, joka kerätään pääosin tulo- ja kulutusveroilla. Sosiaaliturvamaksuilla ja omaisuusveroilla on Islannissa vähäinen merkitys.

Verotuottojen suhteuttaminen BKT:een tai kokonaisverotuloihin ei kerro kuitenkaan sitä, johtuuko maan kireä kulutusverotus korkeista veroasteista vai poikkeuksellisen voimakkaasti kuluttavasta yhteiskunnasta. Tämän kysymyksen sel-

vittämiseksi Euroopan komissio on analysoinut eri toimille (kulutus, työ ja pää-oma) ns. implisiittisiä veroasteita, joilla mitataan verotuksen tosiasiallista kireyttä. Menetelmässä kulutusverotuotot suhteutetaan maittain taloustilastoista määriteltyyn potentiaaliseen veropohjaan eli kulutukseen⁷. Vuonna 2005 EU25-maiden keskimääräinen implisiittinen kulutusveroaste oli 22,1 prosenttia. Kuten kuvio 2.4 osoittaa, implisiittiset veroasteet ovat pysyneet kohtuullisen vakaina. Vuodesta 2001 lähtien kulutusverotuksessa on kuitenkin havaittavissa EU-keskiarvoilla mitattuna pieni nousutrendi. Implisiittiset kulutusveroasteet vaihtelevat maittain huomattavasti ja muutokset aiheutuvat hyvin erilaisista syistä. Korkeimmat implisiittiset kulutusveroasteet löytyvät Tanskasta (33,7 %), Ruotsista ja Suomesta ja matalimmat Espanjasta (16,3 %), Italiasta ja Liettuaasta. Myös implisiittisellä kulutusveroasteella mitaten Suomen kulutusverotus on kireää, veroasteiden asettuessa reilusti keskiarvojen yläpuolelle. Maittaiset tiedot implisiittisistä veroasteista löytyvät liitteestä 2. (European Commission, Eurostat 2007)

Kuva 2.4 Kulutuksen verotus mitattuna implisiittisellä veroasteella. Lähde: Euroopan Komission, Eurostat 2007.

⁷ Implisiittinen kulutusveroaste mittaa kulutukseen kohdistuvaa verorasitusta, joka voidaan potentiaalisesti verottaa tietyssä maassa. Veropohja määräytyy kotitalouksien lopullisten kulutusmenojen perusteella kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja tulonkäyttötilastoista. Veropohjan ulkopuolelle on jätetty yksinkertaisuuden vuoksi muun muassa julkisyhteisöjen välituotekäyttö.

ARVONLISÄVERO

Arvonlisäverotuksen peruseriaatteen

Arvonlisävero on käytetyin yleinen kulutusvero maailmassa, vaikka se on ollut olemassa vain noin 50 vuotta. Se on voimassa yli 130 maassa, joiden joukossa ovat lähes kaikki OECD-maat ja myös tärkeimmät OECD:n ulkopuoliset maat, kuten Kiina, Intia, Venäjä ja Brasilia. OECD-maista Yhdysvallat on ainoa maa, jossa ei ole käytössä arvonlisäveroa. Siellä kulutusta verotetaan osavaltioiden ja paikallisten viranomaisten keräämällä myyntiverolla (sales tax), joka kuitenkin vastaa pitkälti arvonlisäveroa⁸. Tyypillisesti maat, jotka eivät ole ottaneet käyttöönsä arvonlisäveroa ovat pieniä saarivaltioita tai Lähi-idän maita. Näissä maissa luonnonvarojen merkitys valtion rahoituslähteenä on yleensä suuri. (OECD 2006)

Voimakkaimmin arvonlisäverotusta säädellään EU:ssa⁹, jossa arvonlisäverotus perustuu uudistettuun neuvoston arvonlisäverodirektiiviin (2006/112/EY, ennen ns. kuudes arvonlisäverodirektiivi 77/388/ETY). Suomessa arvonlisäverotus tuli voimaan 1.6.1994, jolloin verovelvollisten lukumäärä kasvoi 110000 noin 370000:een (Holm et al. 2007). Arvonlisävero on merkittävä vero, sillä se muodostaa yli 60 prosenttia kaikista kulutuksesta kerättävistä verotuotoista Suomessa. Arvonlisäveron tuloarvio vuodelle 2008 on noin 14,5 mrd. euroa (Valtion talousarvioesitys 2008). Yleisen arvonlisäverokannan muuttaminen yhdellä prosenttiyksiköllä kasvattaa tai pienentää valtion verotuloja reilulla 500 milj. eurolla. Alennetuista verokannoista korkeamman, 17 prosenttia, prosenttiyksikön muutos tuottaa valtion kassaan noin 88 milj. euroa ja matalamman, 8 prosenttia, muutos kerryttää puolestaan noin 60 milj. euroa.

Arvonlisäverokertymä on kasvanut vuosittain varsin tasaisesti yksityisen kulutuksen kasvun mukana. Vuodesta 1995 lähtien arvonlisäverotulot ovat lisääntyneet reaalisesti keskimäärin 5,6 prosenttia. Kertymään ovat kuitenkin vaikuttaneet monet siirtymäaikoihin tai budjettitekniisiin syihin liittyvät poikkeusjärjestelyt. Esimerkiksi kireän talouspolitiikan vuoksi päädyttiin vuonna 1995 käytäntöön, jossa osa arvonlisäveron tuotosta siirrettiin Kansaneläkelaitokselle. Menettelystä luovuttiin vuonna 2006 osana sairausvakuutuksen rahoituksen uudistusta. Muutos kasvatti vuonna 2006 näennäisesti arvonlisäkertymän tuoton 17 prosenttiin, mutta kasvusta noin puolet liittyi Kela-siirron lakkauttamiseen.

Arvonlisäveroa on suoritettava liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta palvelun tai tavarain myynnistä, maahantuonnista tai yhteisöhankinnasta¹⁰. Veron peruste on käypä markkina-arvo. Myös julkisyhteisöt ovat verovelvollisia liiketoiminnan muodossa tapahtuvasta myynnistään. Julkisyhteisöjen yleishyödylliset tai niihin

⁸ Myyntivero kerätään vasta lopullisen kulutuksen yhteydessä. Yhdysvalloissa siirtymistä arvonlisäveroon on vastustettu muun muassa sillä perusteella, että se on liian helppo tapa kerätä verotuloja (Ebrill et al. 2001).

⁹ EU:n arvonlisäveroalue esitetään liitteessä 3. Ahvenenmaan maakuntaa pidetään arvonlisäverotuksessa EU:n ulkopuolisen maan asemassa suhteessa muuhun Suomeen ja muuhun EU:hun.

¹⁰ Tavaroiden yhteisöhankinnalla tarkoitetaan irtaimen esineen omistusoikeuden vastikkeellista hankintaa, jos myyjä, ostaja tai joku muu kuljettaa esineen ostajalle toisesta jäsenvaltiosta.

verrattavat toiminnot on kuitenkin vapautettu arvonlisäverotuksesta. Myöskään tavaroiden ja palveluiden viennistä ulkomaille ei tarvitse maksaa arvonlisäveroa, sillä maksettu arvonlisävero palautetaan takaisin vientitoimintaa harjoittaville yrityksille¹¹. Tuonti on sen sijaan arvonlisäverollista toimintaa.

Arvonlisävero lasketaan arvonlisäverokannan osoittamana prosenttiosuutena tuotteen arvonlisäverottomasta hinnasta. Suomessa yleinen arvonlisäverokanta on 22 prosenttia. Jos esimerkiksi tuotteen veroton hinta on 40,98 euroa, arvonlisäveron määrä on 22 prosenttia tästä hinnasta eli 9,02 euroa. Veroineen tuote maksaa 50 euroa, jolloin sen sisältämä arvonlisävero (9,02 euroa) on 18 prosenttia verollisesta hinnasta. Toisin sanoen, jos arvonlisäveron laskee tuotteen verollisesta hinnasta, veron määrä on noin 18 prosenttia. Tulos voidaan esittää kaavalla:

$$\frac{0,22}{1+0,22} = 0,1803$$

Kuluttaja voi tarkistaa ostoksissaan käytetyn arvonlisäverokannan ja arvonlisäveron määrän helposti, sillä arvonlisäverot on eritelty ostojen kuitissa.

Arvonlisävero kannetaan yritysten jokaisesta myynnistä, mutta veron kertaantumisen on estetty panosten vähennysoikeuden avulla. Tämä tarkoittaa, että yritys voi vähentää välittömästi sen omiin hankintoihin sisältyneen edellisten tuotantoportaiden maksaman arvonlisäveron. Veroa kertyy siis pikkuhiljaa tuotantoporrasta tuotantoportaalle niin, että kukin maksaa arvonlisäveroa vain syntyneen arvonlisäyksen perusteella. Lopulliseen kuluttajahintaan sisältyy veroa täsmälleen arvonlisäverokannan mukainen määrä. Veron kerääminen tuotantoporrasta kerrallaan ja panosten vähennysoikeus synnyttävät arvonlisäverojärjestelmään myös sen itse itseään valvovan luonteen.

Yritykset perivät arvonlisäveron ja huolehtivat oma-aloitteisesti veron maksamisesta valtiolle¹². Ne sisällyttivät veron tuotteidensa hintoihin ja tilittivät sen valtiolle viimeistään ostoksen kohdekuukautta seuraavan toisen kuukauden 15. päivä. Arvonlisäveron lopullinen kohtaanto päättyy kuitenkin tyypillisesti kuluttajien maksettavaksi. Kotitaloudet maksavat Suomessa noin 60 prosenttia arvonlisäveroista ja ne myös hyötyvät valtaosasta alennettuja arvonlisäverokantoja (Mathis 2004). Loppu arvonlisävero päättyy julkisen sektorin ja muiden sellaisten yhteisöjen maksettavaksi, joilla ei ole oikeutta vähentää ostoihinsa sisältynyttä veroa.

Myyjän arvonlisäverovelvollisuudesta voidaan poiketa erityismenettelyin, jos se on tarpeen verotuksen yksinkertaistamiseksi tai veropetosten ehkäisemiseksi. Tällöin arvonlisäverosta vastaa myyjän sijasta ostaja, minkä vuoksi puhutaan käännetyistä arvonlisäverovelvollisuudesta. Käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta on hyödynnetty useissa maissa rakennuslalla, jossa pitkät alihankintaketjut ovat tyypillisiä. Ruotsi otti käännetyin arvonlisäverovelvollisuuden raken-

¹¹ Arvonlisävero kerätään oma-aloitteisesti maksetuista ja maksuunpannuista veroista. Arvonlisäveropalautukset pienentävät bruttomääräistä arvonlisäkertymää. Kannettu arvonlisävero vähennettynä arvonlisäveropalautuksilla muodostaa arvonlisäveron nettokertymän.

¹² Komission havainnoimana nyökkisäännön mukaan alle 10 prosenttia verovelvollisista maksaa 80 prosenttia koko arvonlisäverosta (Euroopan yhteisöjen komissio 2006a).

nusalalla käyttöön 1.7.2007 lähtien. Suomessa on käytössä mahdollisuus soveltaa käännettyä verovelvollisuutta silloin, kun ulkomaalaisella myyjällä ei ole Suomessa kiinteää toimipaikkaa. Käännettyyn verovelvollisuuteen liittyy verope- toksen riski, sillä tällöin koko verosta vastaavan ostajan houkutus jättää vero maksamatta kasvaa suuremmaksi. Ongelmia aiheuttavat myös yritysten lisääntyneet raportointivelvoitteet. (Wickström 2007)

Muun muassa pienet yritykset ja elinkeinoharjoittajat ovat vapautettuja arvonlisäverosta hallinnollisista syistä 8500 euron (vähäinen toiminta) liikevaihtorajaan asti, elleivät he itse ole hakeutuneet arvonlisäverovelvollisiksi. Tätä suurempi liiketoiminta tulee arvonlisäverojärjestelmän piiriin liukuvasti siten, että 8500 euron liikevaihtorajan jälkeen myönnetään asteittain supistuva verohuojennus. Vuoden 2005 alusta liikevaihtorajaan sovelletaan huojennus oheisen kaavan mukaan:

$$vero - \frac{(liikevaihto - 8500) * vero}{14000}^{13}$$

Huojennus pienentyy asteittain liikevaihdon kasvaessa, jolloin vero muuttuu täysimääräiseksi 22 500 euron liikevaihdon kohdalla. Huojennukseen oikeutetut verovelvolliset maksavat arvonlisäveron tilikauden ajan normaalisti, mutta he saavat hakemuksen perusteella huojennuksen palautuksena tilikauden päätyttyä.

Vähäisen liiketoiminnan ohella arvonlisäverosta ovat vapautettuja mm.

- terveyden- ja sairaanhoitopalvelut¹⁴,
- sosiaalihuolto- ja koulutuspalvelut¹⁵ sekä edellä mainittujen palveluiden yhteyteen liittyvät tavarat ja palvelut (kuten oppilaitosruokailu),
- julkisten hautausoimistojen palvelut,
- rahoitus- ja vakuutuspalvelut (ei kuitenkaan tallelokeroiden vuokraus ja neuvontapalvelut),
- kiinteistöjen, rakennetun ja rakentamattoman rakennusmaan myynnit,
- arpajaiset ja rahapelit sekä
- kirjailijoiden, taiteilijoiden ja muiden julkisten esiintyjien tekijänoikeuskorvaukset.

Vapautus merkitsee sitä, että myytävä lopputuote on arvonlisäverovapaa eikä verovelvollinen saa vähentää panosten hintaan sisältyvää arvonlisäveroa.

Arvonlisäverojärjestelmän etuna pidetään sen yksinkertaisuutta ja tehokkuutta kerätä verotuottoja. Koska vero lasketaan suhteessa hintoihin, tuotteen sisältämä verorasitus voidaan laskea tarkasti kaikissa tuotanto- ja jakeluketjun vai-

¹³ Esimerkiksi 10 000 euron liikevaihdolla huojennusta myönnetään seuraavasti:

$$10000 * 0,22 - \frac{(10000 - 8500) * 2200}{14000} = 2200 - 235,7 = 1964,3$$

¹⁴ Verovapaus kattaa paitsi julkisen sektorin myös luvanvaraisen yksityisen sektorin toimenpiteet ihmisten terveydentilan tai toiminta- ja työkyvyn määrittämiseksi, palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi.

¹⁵ Sosiaalihuollolla tarkoitetaan valtion tai kunnan harjoittamaa ja sosiaaliviranomaisten valvomaa muun sosiaalihuollon palvelujen tuottajan toimintaa, jolla huolehditaan lasten ja nuorten huollosta, päivähoidosta, vanhusten ja kehitysvammaisten huollosta sekä muista vastaavista palveluista. Koulutuspalveluilla tarkoitetaan valtion varoilla järjestettävää tai avustettavaa koulutusta.

heissa. Arvonlisävero on myös verotuksellisesti neutraali, sillä sen veropohja on laaja eikä se suosi yksittäistä yritystä tai hyödykettä toisten kustannuksella. Veron ei siis pitäisi vaikuttaa kulutusvalintoihin eikä tuotannon tehokkuuteen. Lisäksi arvonlisäverojärjestelmä ei ole niin herkkä piilevän verovelan kertymiselle kuin aiemmin käytetyt myyntiverot tai liikevaihtoverot. Suuressa osassa maita arvonlisäverojärjestelmän etuihin kuuluu myös sen itse itseään kontrolloiva luonne, joka syntyy edellä mainitusta panosten vähennysoikeudesta. Tällöin veronkierto on huomattavasti hankalampaa kuin pelkästään lopullisen myynnin yhteydessä kerättävän veron kohdalla.

Vaikka arvonlisäverojärjestelmä on perusrakenteeltaan läpinäkyvä ja yksinkertainen, todellisuudessa arvonlisäverojärjestelmää mutkistavat erilaiset poikkeukset, useat alennetut arvonlisäverokannat¹⁶ ja arvonlisäverolain erilainen soveltaminen eri maissa. Esimerkiksi rajanveto alennettujen verokantojen tai julkisen ja yksityisen liiketoiminnan välillä on toisinaan epä johdonmukaista.

Arvonlisäverojärjestelmään liittyviä ongelmia synnyttävät myös yritysten liiketoiminnan, erityisesti kansainvälisen ja sähköisen palveluliiketoiminnan, monimutkaiset paikantamissäännöt¹⁷, niihin liittyvät vähennys- ja palautuspaikan määrittämisongelmat sekä mahdollinen liiketoiminnan kaksinkertainen verotus. Esimerkiksi EU:ssa yritysten on käytännössä yhä jaettava liiketoimintansa kotimaan myyntiin, yhteisökauppaan sekä kolmansiin maihin suuntautuvaan kauppaan, minkä lisäksi yritysten on oltava perillä kunkin jäsenmaan erilaisista arvonlisäverosäännöistä. Näiden tekijöiden vuoksi yrityksen muussa kuin kotimaassa harjoittaman liiketoiminnan kustannukset ovat selvästi vastaavaa kotimaista toimintaa suuremmat, minkä vuoksi sisämarkkinoiden tarjoamia täysimääräisiä hyötyjä ei saavuteta. Komission selvityksen perusteella noin viidenneksen liiketoimijoista pitää arvonlisäverojärjestelmää ja -velvoitteita kasvun esteenä sisämarkkinoilla (Euroopan yhteisöjen komissio 2003a).

Ongelmia syntyy myös vientitoimintaan liittyvistä petoksista ja ns. karusellikaupasta, kun EU:n sisällä osa yrityksistä hakee olemattomaan ulkomaanmyyntiin liittyvät arvonlisäveropalautukset tai kun ulkomaille myyty tavara palautuu arvonlisäverovapaana EU:n sisämarkkinoille¹⁸. Petokset aiheuttavat paitsi budjetivaikutuksia myös kilpailuvääristymän rehellisten yritysten vahingoksi. Petoksia vastaan taistellaan keräämällä yrityksiltä tavarakauppaan liittyviä tilastotietoja, mutta se aiheuttaa jälleen lisääntyviä kustannuksia sisämarkkinoilla.

¹⁶ Esimerkiksi Irlanti soveltaa yleisen verokannan ohella kahta alennettua verokantaa 2500:aan yksityiskohdaisesti määriteltyn tuotteeseen ja palveluun.

¹⁷ Esimerkiksi sähköisesti tarjottavan asiantuntijapalvelun arvonlisäverovelvollisuus saattaa syntyä palveluntarjoajan liikepaikan mukaan tai asiakkaan sijainnin mukaan.

¹⁸ Kun sisämarkkinoilla vienti on verotonta eikä rajavalvontaa enää ole, arvonlisäveroketju katkeaa vientitavaralla ylittäessä jäsenmaiden välisen rajan. Tällöin veroviranomaiset ovat viejäyrityksen antamien tietojen varassa tavaroiden alkuperästä ja liikkeistä. Käytännössä yritysten onkin näissä tilanteissa epärehellisin keinoin mahdollista yhdistää arvonlisäveropalautukset ja arvonlisäveron maksamatta jättäminen. Lisäksi on mahdollista, että EU:n läpi kolmanteen maahan vietäväksi ilmoitetut tavarat palaavat takaisin sisämarkkinoille ilman, että arvonlisäveroa on maksettu. (Rauhanen 2003.)

Arvonlisäverokannat Suomessa ja eräissä muissa maissa

Arvonlisäverokannat ovat tyypillisesti varsin vakaita, ja verokantojen tasoerot eri maissa ovat suuria. EU:n arvonlisäverodirektiivin mukaan yleisen vähintään 15 prosentin verokannan lisäksi sallitaan vain kaksi alennettua arvonlisäverokantaa, joiden tulee olla minimissään 5 prosenttia. Alennettuja verokantoja voidaan soveltaa arvonlisäverodirektiivin liitteessä III sovittuihin hyödykkeisiin tai palveluihin. Nämä ovat yleensä sellaisia tavaroita ja palveluja, jotka eivät kilpaile toisen jäsenvaltion tavaroiden tai palvelujen kanssa. Liitteen III ohella jäsenmaat voivat soveltaa alennettua verokantaa erityisiin työvaltaisiin palveluihin vuoteen 2010 asti sekä mm. sähköön, maakaasuun ja kaukolämpöön.

Näiden yleisperiaatteiden ohella eräille jäsenmaille on annettu esimerkiksi liittymisneuvottelujen yhteydessä lupa soveltaa tiettyihin hyödyke- tai palveluryhmiin erityistä viiden prosentin alittavaa alennettua verokantaa tai nollaverokantaa. Nollaverokantaa sovelletaan tyypillisesti hyvin pieniin tuote- tai palveluryhmiin. Lisäksi ”parking rate” on väliaikainen siirtymäkauden verokanta hyödykkeille, jotka ovat siirtymässä uuteen verokantaan. Siirtymäkaudella tarkoitetaan usein siirtymistä alkuperämaaperiaatetta noudattavaan arvonlisäverojärjestelmään. Siirtymäkauden vero ei saa alittaa 12 prosenttia.

Suomessa on yleisen 22 prosentin arvonlisäverokannan lisäksi käytössä kaksi alennettua verokantaa sekä nollaverokanta. Nollaverokanta eroaa vapautuksesta siten, että tuotteiden myynti on verotonta, mutta myyjällä on vähennysoikeus hankintoihin sisältyneistä veroista. Alennettuja arvonlisäverokantoja sovelletaan muun muassa taulukossa 3.1 lueteltuihin tuoteryhmiin. Alennettujen arvonlisäverokantojen vuoksi Suomen keskimääräinen alv-kanta jää 19,9 prosenttiin eli noin kaksi prosenttiyksikköä yleistä verokantaa matalammalle tasolle.

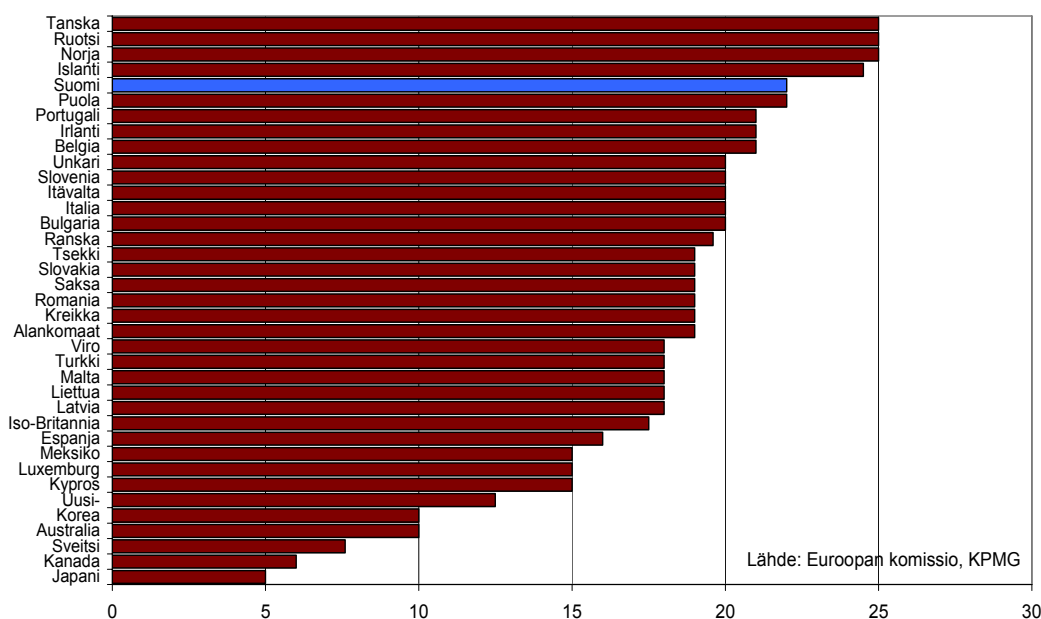
22 %	Yleinen veroaste
17 %	Elintarvikkeet ja eläinten rehut (ei eläimet, juomavesi, alkoholijuomat ja tupakka)
8 %	Henkilökuljetukset Kirjat Liikuntapalvelut Lääkkeet Majoituspalvelut Pääsyliput kulttuuri-, sirkus- ja urheilutapahtumiin, elokuvaan ja huvipuistoihin Yleisradion televisiolupamaksu 2007–2010: parturi- ja kampaamopalvelut sekä polkupyöriin, kenkiin, nahkatavaroihin, vaatteisiin ja liinavaatteisiin kohdistuvat pienet korjauspalvelut
0 %	Vienti Suomen ulkopuolelle suuntautuvat tavarakuljetukset Osa rahoitus- ja vakuutuspalveluiden liitännäispalveluista kuten sijoitusneuvonta ja tallelokeroiden vuokra, Vähintään kuukaudeksi tilatut sanoma- ja aikakauslehdet sekä yleishyödyllisten yhteisöjen jäsenlehtien painosten myynnit Vesi- ja ilma-alusten sekä niihin kohdistuvien töiden myynti

Vapautus	Sairaanhoido, lääkärihoito, hammashoido Sosiaalihuoltoon ja sosiaaliturvaan liittyvät palvelut Koulu- ja yliopisto-opetus, ammattikoulutus Rahoitus- ja vakuutuspalvelut (huom. poikkeus) Arpajaiset ja rahapelit, Esiintyvien taiteilijoiden palkkiot Kiinteistöjen sekä rakennusmaan myynti Julkiset hautauspalvelut
-----------------	---

Taulukko 3.1 Lakisääteiset arvonlisäverokannat Suomessa vuonna 2007.

Kansainvälisessä vertailussa Suomen 22 prosentin yleinen arvonlisäverokanta on melko korkea. Muista Pohjoismaista Ruotsi, Tanska, Norja ja Islanti ovat eurooppalaista kärkeä 24,5–25 prosentin arvonlisäverokannoilla. Alhaisen, 15–16 prosentin verokannan maita ovat Euroopassa Espanja, Luxemburg ja Kypros. Sveitsi on Euroopassa omaa luokkaansa 7,6 prosentin verokannallaan. Myös Euroopan ulkopuolella, Japanissa, Kanadassa ja Australiassa, arvonlisäverokannat ovat selvästi eurooppalaista tasoa alempana ollen 5–10 prosentin välillä. Arvonlisäverokannat eri maissa on esitetty yksityiskohtaisesti liitteessä 4.

Yleinen arvonlisäverokanta vuonna 2007, %

Kuva 3.1 Yleinen arvonlisäverokanta eräissä maissa vuonna 2007, %. Lähde: Euroopan komissio, KPMG

Myös alennetut arvonlisäverokannat ovat Suomessa melko korkeita. Esimerkiksi elintarvikkeiden arvonlisäverotus on Suomessa kansainvälisesti katsoen kireää. Kun Suomessa elintarvikkeiden arvonlisäveroprosentti on tällä hetkellä 17 %¹⁹, niin EU-maiden keskimääräinen elintarvikkeiden arvonlisävero on 5,5%. Esimerkiksi Yhdistyneessä Kuningaskunnassa elintarvikkeiden alv on nolla prosenttia. EU-25-maista vain neljällä maalla (Tanska, Slovakia, Viro ja Latvia) on Suomea korkeampi elintarvikkeiden arvonlisäveroprosentti.

¹⁹ Hallitus esittää elintarvikkeiden alv-kannan laskemista 12 prosenttiin lokakuussa 2009 (hallituksen budjettitiedote 224/2007).

Pelkästään arvonlisäverokantojen perusteella ei voi arvioida maan arvonlisäverotuksen tasoa, sillä merkittävä osa verollisesta kaupasta kuuluu alennettujen arvonlisäverokantojen tai vapautusten piiriin. EU-maissa keskimäärin vain kaksi kolmasosaa kulutuksesta eli arvonlisäveron veropohjasta kuuluu yleisen arvonlisäverokannan piiriin. Joissain maissa (Espanja, Luxemburg ja Irlanti) yleisellä verokannalla verotetaan vain noin puolta arvonlisäveron veropohjasta²⁰. Suomessa yleisen verokannan piiriin kuuluva osuus arvonlisäveron veropohjasta oli vuonna 2000 kolmanneksi suurin EU-maiden joukossa, eli 78 prosenttia. Alennettuja verokantoja sovelletaan siis Suomessa pienempään osaan kulutusta kuin EU:ssa keskimäärin. (Mathis 2004, Copenhagen Economics 2007)

Alennettujen arvonlisäverokantojen huomattava rooli näkyy efektiivisissä verokannoissa. Painotettu keskiarvo EU-maiden yleisestä arvonlisäverokannasta on noin 19 prosenttia. Todellista verorasitusta kuvaava keskimääräinen efektiivinen arvonlisäveroaste on kuitenkin huomattavasti alempi, hieman alle 15 prosenttia. Efektiivinen veroaste kertoo sen veroasteen, jota soveltamalla kulutukseen (useiden arvonlisäkantojen sijaan) arvonlisäverotuotto pysyisi muuttumattomana. Suhteutettuna bruttokansantuotteeseen alennetut verokannat merkitsevät EU-maille keskimäärin noin 0,9 prosentin verotuoton menetystä. (Mathis 2004, Copenhagen Economics 2007)

Alennettujen arvonlisäverokantojen laajamittainen soveltaminen tarkoittaa, että alennetut kannat ja muut väliaikaiset säännökset eivät todellisuudessa ole sellaisia poikkeuksia, kuin miksi ne oli alun perin tarkoitettu. Ne vähentävät arvonlisäverojärjestelmän neutraalisuutta ja tehokkuutta sekä arvonlisäverotuloja aiheuttaen tätä kautta kuluttajille huomattavan kustannuksen ja hyvinvointitappion. Lisäksi erot arvonlisäverojärjestelmän hallinnoinnissa aiheuttavat tosiasias- sa huomattavia maiden välisiä veroeroja, joilla on jälleen vaikutuksensa verorasitukseen ja sitä kautta esimerkiksi maiden väliseen kauppaan. (OECD 2006) Tietyissä erityistilanteissa alennetuille arvonlisäverokannoille saattaa löytyä kuitenkin niiden käyttöönottoa puoltavia seikkoja (Copenhagen Economics 2007).

Alennettuja arvonlisäverokantoja perustellaan usein oikeudenmukaisuussyistä. Oikeudenmukaisuusnäkökulman toteutuminen ei ole kuitenkaan itsestään selvää. Jos hyvätuloisten ja pienituloisten kulutusosuudet ovat samalla tasolla, hyvätuloiset kotitaloudet hyötyvät muita ryhmiä enemmän alennetuista verokannoista ja verotuki valuu osittain hukkaan. Alennettu verokanta voi lisätä oikeudenmukaisuutta ja tasata tulonjakoa, jos pienituloisten kyseisen hyödykkeen tai palvelun kulutusosuus on ryhmän sisällä varsin samankaltainen ja jos kulutusosuus poikkeaa suurituloisista. Vaihtoehtoisina politiikkainstrumentteina alennettujen verokantojen sijasta voidaan käyttää progressiivista tuloveroa tai kohdennettuja menolisäyksiä. (OECD 2006, Copenhagen Economics 2006)

Alennetut arvonlisäverokannat voivat tietyissä tapauksissa muuttaa onnistuneesti kysynnän rakennetta ja lisätä talouden tehokkuutta. Alennus voidaan

²⁰ Espanjassa ja Irlannissa alennetulla verokannalla verotetaan peräti 40 prosenttia arvonlisäveropohjasta. Luxemburgissa arvonlisäveropohjasta noin viidesosaan sovelletaan erityistä alle 5 prosentin alennettua verokantaa ja reiluun neljännekseen ns. "parking rate" -alennettua verokantaa. Alennettujen verokantojen lisäksi eroja arvonlisäveropohjaan synnyttävät nollaverokannat. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa noin viidesosa veropohjasta on nollaverotuksen piirissä.

esimerkiksi kohdistaa sellaiselle rajatulle toimialalle, jossa tehdään korkean verokiilan vuoksi paljon ”tee se itse -työtä” tai pimeää työtä. Tällä houkutellaan työntekijöitä ostamaan edullisempi tuote tai palvelu, viettämään vähemmän aikaa ”tee se itse” -töissä tai harmailla työmarkkinoilla ja lisäämään työpanostaan normaalissa työpaikassa. Näiden seurausten myötä veronalennus lisää tuottavuutta. Alennus voidaan kohdistaa onnistuneesti myös sellaisille toimialoille, jotka palkkaavat matalapalkkaista työvoimaa. Kysynnän rakenteen ja työmarkkinoiden sopeutuessa tilanteeseen, tuottavuus voi nousta ja rakenteellinen työttömyys laskea. Lisäksi alennetut arvonlisäverokannat voivat lisätä haluttaessa ns. ”meriittihyödykkeiden” kysyntää. Ne ovat tuotteita, joilla on hyödyllisiä ja arvostettuja vaikutuksia paitsi niitä käyttävälle yksilölle myös yhteiskunnalle laajemmin (kulttuuri, kirjat, koulutus). (Copenhagen Economics 2007)

Arvonlisäverotuksen harmonisointitavoitteiden nykytila

Tiukimmin arvonlisäverotusta harmonisoidaan sisämarkkinoiden edistämiseksi EU:ssa, mutta myös OECD on työstänyt yhteisiä suuntaviivoja toimivalle arvonlisäverojärjestelmälle. EU-maiden kulutusverotus onkin viimeisten vuosikymmenten aikana lähentynyt toisiaan huomattavasti. Suurin osa lähentymisestä on saavutettu kuitenkin uusien maiden EU:hun liittymisen kautta, sillä arvonlisäverojärjestelmän säätäminen on keskeinen EU:hun liittymisen ehto. Osa jäsenmaiden EU-maksuosuuksista määräytyy arvonlisäveron veropohjan kautta²¹.

Arvonlisäverohistorian kiperimmät kysymykset EU:ssa ovat liittyneet verotuksellisten rajojen poistumiseen vuonna 1993 ja pitkäaikaiseen tavoitteeseen soveltaa kaikessa kaupankäynnissä alkuperämaaperiaatetta. Nykyisin käytössä olevan kohdemaaperiaatteen mukaan vero kannetaan siinä jäsenvaltiossa, jossa tuotteet oletetaan kulutettavaksi²². Toiseen jäsenmaahan suuntautuva vienti on verotonta, mutta viennin kohde- eli kulutusmaassa yritysten liiketoiminta paikannetaan ja vero lisätään yrityksen myyntiin sen maan verokannan mukaan. Kohdemaaperiaate ja erityisesti viennin verottomuus synnyttävät käytännössä lukuisia ongelmia. Näitä ongelmia vähentävän alkuperämaaperiaatteen mukaan vientiä verotettaisiin samalla tavalla kuin kotimaan myyntiä, mutta maahantuojia saisi vähentää tavarasta jo maksetun veron.

Nykymuotoinen EU:n arvonlisäverojärjestelmä oli alun perin tarkoitettu väliaikaiseksi siirtymävaiheeksi ennen alkuperämaaperiaatetta soveltavaa lopullista arvonlisäverojärjestelmää. Alkuperämaaperiaatteen käyttöönotto vaati kuitenkin ratkaisun kahteen kiistanalaiseen ongelmaan. Ensinnäkin alkuperämaajärjestelmä muuttaisi arvonlisäverotuottojen jakautumaa jäsenmaiden välillä, sillä siinä verotuotot eivät automaattisesti kertyisi tavarain lopulliseen kulutusmaahan. Verotulojen uudelleenkohdentamiseksi tarvittaisiin erityinen verotulojen selvitysmenettely, joka perustuisi esimerkiksi kansantalouden tilinpidon kulutustilastoihin. Toiseksi pidemmälle harmonisoitu verojärjestelmä, sen hallinnointi ja kil-

²¹ Vuodesta 2004 maksuosuus on ollut 0,5 prosenttia jäsenmaiden arvonlisäveropohjasta. Jäsenmaat tulouttavat EU:n budjettiin myös bruttokansantuotteeseen perustuvan maksun ja perinteisiin omiin varoihin perustuvan maksun (tullit sekä maatalous- ja sokerimaksut).

²² Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostaa tavaroiden tuonti omaan käyttöön.

pailuvääristymien välttäminen vaatisivat myös tiiviimmän arvonlisäkantojen yhtenäistämisen. Korkean arvonlisäverokannan maille verotulojen menetys olisi suurta, ja toisaalta alhaisen arvonlisäverokannan maissa verotason nostaminen heikentäisi maan hintakilpailukykyä. (Euroopan yhteisöjen komissio 1996).

Tavoite edetä kohti alkuperämaaperiaatetta noudattavaa arvonlisäverojärjestelmää on pitkän prosessin jälkeen käytännössä kuopattu ja nykyisin kehitys kulkee pikemminkin tiukemman kulutusmaaperiaatteen varmistamista. Jäsenmaat ovat hyväksyneet uuden arvonlisäverostrategian, jonka mukaan ne keskittyvät pala palalta kehittämään nykyistä arvonlisäverojärjestelmää paremmaksi kansainvälistyvissä toimintaympäristössä. Työtä tehdään nykyjärjestelmän yksinkertaistamiseksi, yhdenmukaistamiseksi ja nykyaikaistamiseksi. Näiden rinnalle on nousemassa myös arvonlisäverotuksen toteutumisen varmistaminen ja verotulojen ohjaaminen kulutusmaahan. (Euroopan yhteisöjen komissio 2003a)

Yksinkertaistamista ja nykyaikaistamista merkitsee esimerkiksi ”yhden luukun” -periaatteen omaksuminen, jonka mukaan sähköisiä palveluja kuluttajille tarjoava yhteisökaupan ulkopuolinen yritys voi täyttää koko yhteisön alueen arvonlisäverovelvoitteensa yhteen tunnistamisvaltion, joka puolestaan sen jälkeen jakaa verotulot niihin oikeutettujen valtioiden kanssa. Yhden luukun järjestelmä sopisi tekniikan niin salliessa mainiosti myös kaikkiin EU:hun sijoittautuneisiin toimijoihin. Arvonlisäverojärjestelmän toimivuutta edistetään myös lisäämällä sähköisten välineiden käyttöä toimijoiden ja jäsenmaiden verohallintojen välillä. Yhdenmukaisuuden lisäämiseksi muun muassa alennettuja arvonlisäkantoja koskevia sääntöjä, poikkeuksia ja liitettä III on pyritty yksinkertaistamaan. Verokantoja koskevat muutosehdotukset eivät ole kuitenkaan edenneet jäsenmaiden erimielisyyksien vuoksi. Sen sijaan esimerkiksi lukuisia muutoksia kokenut ns. kuudes arvonlisäverodirektiivi saatiin koottua uudelleen yhtenäiseksi asiakirjaksi (2006/112/EY) vuoden 2006 lopussa. (Euroopan yhteisöjen komissio 2000, Euroopan yhteisöjen komissio 2003b, Euroopan yhteisöjen komissio 2003c)

Uusi arvonlisäverostrategia korostaa jäsenmaiden välisen yhteistyön tiivistämistä, jonka alalla onkin edistytty erilaisten ohjelmien myötä. Yhteistyön tehostamisella torjutaan erityisesti petoksia ja harmaan talouden lisääntymistä, mutta tietojenvaihto mahdollistaa myös voimassa olevan lainsäädännön yhdenmukaisemman soveltamisen.

Arvonlisäverojärjestelmään liittyvät ongelmat ovat kuitenkin yhä arkipäivää kansainvälistyvissä kaupassa. Yrityksille ja sitä kautta kuluttajille aiheutuvat kustannukset arvonlisäverotuksen monimutkaisuudesta ovat suuri ongelma, mutta yhä tärkeämmäksi kysymykseksi laajentuneilla sisämarkkinoilla on nousemassa veropetosten torjunta. Kysymys on läheinen erityisesti karusellikaupasta ja heikokosta julkisesta taloudesta kärsivälle Saksalle²³, joka on edistänyt aktiivisesti valinnaista käännettä arvonlisäverovelvollisuutta yritysten välisissä tavaroiden tai palveluiden myynneissä. Mahdollisuus laajamittaisen käännetyn verovelvollisuuden käyttöönottoon EU:ssa olisi erittäin suuri muutos arvonlisäverojärjestelmässä. (Euroopan yhteisöjen komissio 2006a) Neuvoston pyynnöstä asiaa sel-

---

²³ Saksa arvio menettävänsä noin 2 prosenttia arvonlisäverotuloistaan ketjupetosten vuoksi (Euroopan yhteisöjen komissio 2006a).

vitetään edelleen, mutta mitä todennäköisimmin sen käyttö tulee jatkossa rajoittumaan vain yksittäisille rajatuille toimialoille.

Tuorein kehityssuuntaus arvonlisäverotuksessa on ollut arvonlisäveropaketin työstäminen. Arvonlisäveropaketin toimilla tähdätään yrityksiä koskevien arvonlisäverojärjestelyjen yksinkertaistamiseen. Se sisältää muun muassa palvelujen verotuspaikkasäännösten ja toisessa jäsenvaltiossa maksetun veron palautusjärjestelmän uudistamisen. Säännösten uudistamisella tähdätään kulutuspaikalla tapahtuvan verotuksen periaatteen vahvistamiseen ja palautusmenettelyn nopeuttamiseen. (Euroopan Unionin Neuvosto 2007)

Paineet edetä arvonlisäverokantoja koskevassa harmonisoinnissa kasvavat jälleen lähestyttäessä vuotta 2010, jolloin tiettyihin työvoimavaltaisiin palveluihin sovellettavat väliaikaiset säännökset päättyvät. Kesäkuussa 2007 julkaistiin arvonlisäverodirektiivissäkin mainittu riippumattoman taloudellisen mietintäryhmän selvitys alennettujen arvonlisäverokantojen vaikutuksesta EU:ssa. Selvitys tukee voimakkaasti tarvetta edetä kohti yhtenäistä arvonlisäverojärjestelmää, jossa alennetut verokannat kohdistuvat hyvin rajatuille toimialoille ja soveltuvat maan erityispiirteisiin. (Copenhagen Economics 2007) Mittavat kavennukset alennettujen arvonlisäverokantojen soveltamisalaan vaikuttavat tällä hetkellä kuitenkin mahdottomilta.

Arvonlisäverokannan muutokset välittyvät hintoihin osittain

Arvonlisävero ja sen muutokset välittyvät täysimääräisesti tai osittain kuluttajahintoihin. Veron välittyminen hintoihin tyypillisesti vaihtelee aikavälin, toimialan, kilpailu- ja taloustilanteen, veromuutoksen suuruuden ja pysyvyyden, preferenssien, kustannusten tai laadunmuutosten mukana. Veron lopullinen maksaja riippuu hyödykkeen tai palvelun kysynnästä ja sen herkyydestä eli joustosta hinnan suhteen.

Jos kysyntä on joustamatonta, eli hinta ei vaikuta kysynnän määrään, myyjällä ei ole kannustinta maksaa arvonlisäveroa ja vero jää kuluttajien maksettavaksi. Jos kysyntä taas vaihtelee hyvin herkästi hinnan mukaan, veroa ei ole helppo siirtää kuluttajahintoihin ja veron lopullinen kohtaanto päättyy ainakin osittain myyjän maksettavaksi. Tämä on tosin mahdollista vain niin kauan kuin liiketoiminta kokonaisuutena pysyy kannattavana. Tyypillisesti hyödykkeiden tai palveluiden arvonlisäveromuutokset välittyvät hintoihin osittain, jolloin niiden hintajousto vaihtelee 0,5 molemmin puolin, keskiarvon noustessa noin kahteen kolmasosaan (Virén 2005)²⁴. Myös tarkasteltava aikaväli ja verokannan taso vaikuttavat veron välittymisen määrään. Lisäksi on havaittu, että arvonlisäveron korotuksen ja alennuksen vaikutukset eivät ole symmetrisiä.

Useat maat ovat korottaneet viime vuosina erinäisistä syistä arvonlisäverokantojaan. Samaan aikaan käydään kuitenkin vilkasta keskustelua hyödyistä, joita

²⁴ Osa veromuutoksista on välittynyt hintoihin kuitenkin täysimääräisesti. Näin on tapahtunut esimerkiksi Italiassa korotettaessa lehtien alv-kantaa 10 prosenttiyksiköllä vuonna 2002 (Copenhagen Economics 2007).

voitaisiin saavuttaa esimerkiksi alentamalla jonkun kannattavuudeltaan ongelmallisen mutta samaan aikaan hyvinvointia lisäävän toiminnan arvonlisäverokantaa²⁵. EU:ssa aloitettiinkin vuonna 2000 kolmen vuoden ajaksi tarkoitettu työvaltaisten palveluiden²⁶ arvonlisäveroalennuskokeilu. Kokeilussa alennettua arvonlisäverokantaa voidaan soveltaa kahteen tai poikkeuksellisissa tilanteissa kolmeen seuraavista palveluista:

- pienet korjauspalvelut (muun muassa polkupyörät, kengät)
- yksityisten asuntojen entisöinti
- kotitalouksien siivous- ja hoivapalvelut
- parturi- ja kampaamopalvelut.

Suurimmassa osassa kokeiluun liittyneistä maista (9 kpl) alennetun ja yleisen verokannan ero oli 10 prosenttiyksikköä tai enemmän, joten kyseessä oli merkittävä näille palveluille suunnattu verotuki. Kokeiluun mukaan otettujen toimialojen taloudellinen merkitys on kuitenkin varsin pieni. Suomi ei osallistunut alkuvaiheessa työvaltaisten palvelujen arvonlisäverokannan alennuskokeiluun. Kokeilulle annettiin myöhemmin yhden vuoden jatkoaika.

Komissio laati kesällä 2003 kokeiluun osallistuneiden jäsenmaiden kertomusten perusteella arvioinnin, joka suhtautui varsin epäilevästi arvonlisäverokannan tuomiin hyötyihin. Verokannan alennus ei siirtynyt kokonaan hintatasoon, ja hintavaikutusten havaittiin olevan tilapäisiä. Erityisesti työllisyysvaikutukset nähtiin vähäisinä, minkä lisäksi arvonlisäverokannan alentamisen ja harmaan talouden vähenemisen välille ei löydetty selvää syy-seuraussuhdetta. (Euroopan yhteisöjen komissio 2003b) Arvioinnin perusteella komissio ehdotti, että alennettujen arvonlisäverokantojen soveltamisalaa ei tulisi laajentaa ja että jatkossa järjestyttävä ja yhdenmukaistettu arvonlisäverodirektiivi muodostaisi ainoan mahdollisuuden poiketa yleisestä verokannasta. Muutos olisi merkinnyt luopumista erityisistä alennetuista ja siirtymäkauden verokannoista muiden kuin liitteen III rajaaman luettelon osalta. (Euroopan yhteisöjen komissio 2003c) Verokantoihin liittyvien erimielisyyksien vuoksi kokeilua kuitenkin jatkettiin vuoden 2005 loppuun. Tämänkin jälkeen järjestelmää uudistavat päätökset kariutuivat, ja kokeilua jatkettiin yhä vuoden 2010 loppuun. Samalla kaikille jäsenmaille annettiin mahdollisuus osallistua kokeiluun.

Myös Suomi päätti liittyä työvoimavalttaisten palvelujen arvonlisäveroa alentaneiden maiden joukkoon vuoden 2007 alussa. Suomi alensi parturi- ja kampaamopalveluiden sekä pienten korjauspalveluiden arvonlisäverokannan 8 prosenttiin aikaisemmasta 22 prosentista. Täysimääräinen alennus laskisi hintoja noin 11 prosenttia. Veronalennuksen ei uskota synnyttävän Suomessa suuria taloudellisia muutoksia. Hintojen laskun arvioidaan lisäävän jonkin verran palvelujen kysyntää, työllisyyttä ja talouskasvua. Parturit ja kampaamot eivät ole pääomavalttaista liiketoimintaa, joten verokannan muutokset välittyvät tuotannon kasvuun varsin lyhyellä aikavälillä, 1-2 vuoden sisällä (Copenhagen Economics 2007).

²⁵ Keskustelua on käyty muun muassa terveyttä edistävästä (ei lääkkeitä) tuotteista, ympäristön suojelua edistävästä tuotteista ja työvaltaisista palveluista (mm. ravintola-ala, kauneudenhoitopalvelut).

²⁶ Arvonlisäverodirektiivin artikla 106, aikaisemmin direktiivin 1999/85/EY liite K

Eri tutkimuksissa parturi- ja kampaamopalveluiden kysynnän hintajousto on perinteisesti arvioitu melko korkeaksi eli noin -0,7 tuntumaan²⁷. Suomessa kuluttajaviraston ja lääninhallitusten kyselyn perusteella noin puolet kampaamoista ja partureista oli vuoden 2007 maaliskuussa laskenut hintojaan. Loput olivat pitäneet hinnat ennallaan tai nostaneet hintoja. Keskimääräinen hinnanalennus oli 3 prosentin luokkaa. Alennusprosentteissa oli kuitenkin suurta hajontaa, minkä lisäksi hintojen vertailu eri yrityksissä on erittäin vaikeaa. Myös Tilastokeskus seuraa kuluttajahintaindeksin laadinnan yhteydessä partureiden ja kampaamojen hintakehitystä. Seurannan tulokset vuoden 2007 alkupuolelta ovat samansuuntaisia kuin kuluttajaviraston ja lääninhallitusten selvitys. Jo nyt voidaankin arvioida, että arvonlisäveronalennus on laskenut hintoja noin puolella siitä mitä alun perin on oletettu. Tuloksiin vaikuttaa väistämättä se, että veronalennus on tilapäinen. Kokeilun vaikutuksista on tarkoitus laatia myöhemmin kattava selvitys Valtion taloudellisessa tutkimuslaitoksessa.

Suomessa on käyty viimeisten vuosien aikana vilkasta keskustelua myös elintarvikkeiden korkeasta arvonlisäverokannasta ja sen alentamisen vaikutuksista. Veronalennuksen kohdistumisen kannalta suurimpia ongelmia on, että elintarvikkeiden osuus kotitalouksien (myös pienituloisten) kulutuksesta on pienentynyt kotitalouksien tulojen kasvun myötä ja se, että elintarvikkeiden kysynnän hintajousto on pieni, useiden arvioiden mukaan noin 0,2–0,3 tuntumassa²⁸. Myös veronalennuksen suorat työllisyysvaikutukset ovat vaatimattomia²⁹.

Arvonlisäverokannan muutoksiin liittyvistä epävarmuuksista huolimatta Matti Vanhasen II hallitus sitoutui esittämään elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista 12 prosenttiin lokakuun alussa vuonna 2009. Alennus supistaa valtion verotuloja noin 450 milj. eurolla. Päätökseen vaikuttaa huomattavasti se, että elintarvikkeiden verotus koskettaa tasaisesti kaikkia kansalaisia ja pienituloisten kulutusalttius on muita ryhmiä suurempi (Holm et al. 2007). Kuten aikaisemmin todettiin, tulonjakovaikutuksesta ei olla kuitenkaan yhtä mieltä. Tasaisen tulonjaon maissa, kuten Ruotsissa ja Suomessa, väestön pienituloisimman viidesosan ruuan kulutusosuus oli vain viisi prosenttia suurempi kuin suurituloisimman viidesosan. (Copenhagen Economics 2007). Ruuan arvonlisäveronalennuksella on siten vain lievästi pienituloisia hyödyttävämpi vaikutus. Lisäksi kauppojen hinnoittelu sekä ennen että ruuan arvonlisäveron alennuksen jälkeen vaikuttaa kuluttajien lopulliseen verohyötyyn

Arvonlisäverolla tärkeä rooli kasvun hidastumisesta huolimatta

Arvonlisäveron merkitys on kasvanut OECD-maissa usean vuosikymmenen aikana. Yleisten kulutusverojen BKT-osuus on lähes kaksinkertaistunut vuoden 1965 jälkeen nousten vajaaseen 7 prosenttiin. Arvonlisävero kattaa nyt keski-

²⁷ Jos parturi- ja kampaamopalveluiden hinta laskee yhdellä prosentilla, kysyntä muuttuu vastakkaiseen suuntaan eli kasvaa 0,7 prosentilla.

²⁸ Jos elintarvikkeiden hinta laskee yhdellä prosentilla, kysyntä kasvaa 0,2–0,3 prosentilla.

²⁹ Veronalennuksen välittyessä hintoihin kuluttajien käytettävissä olevat tulot kasvavat, mikä lisää elintarvikkeiden ohella koko kulutusta ja sitä kautta työllisyyttä kansantaloudessa. Veronalennuksella on oma vaikutuksensa myös palkanmuodostukseen ja yritysten kilpailukykyyn.

määrin noin kaksi kolmasosaa kulutusverojen tuotosta. Verotuksen kiristyminen näkyy myös suhteutettaessa yleiset kulutusverot kaikkiin verotuloihin. Niiden osuus on kasvanut ja vastaavasti erityisten kulutusverojen osuus on vähitellen laskenut. Yleisten kulutusverotulojen kasvu johtuu suurimmaksi osaksi arvonlisäveron käyttöönotosta erilaisten myyntiverojen tilalle sekä myös arvonlisäverokantojen noususta. Eri maissa on käynnissä vahva suuntaus ottaa käyttöön neutraaleja, laajapohjaisia veroja. (OECD 2006).

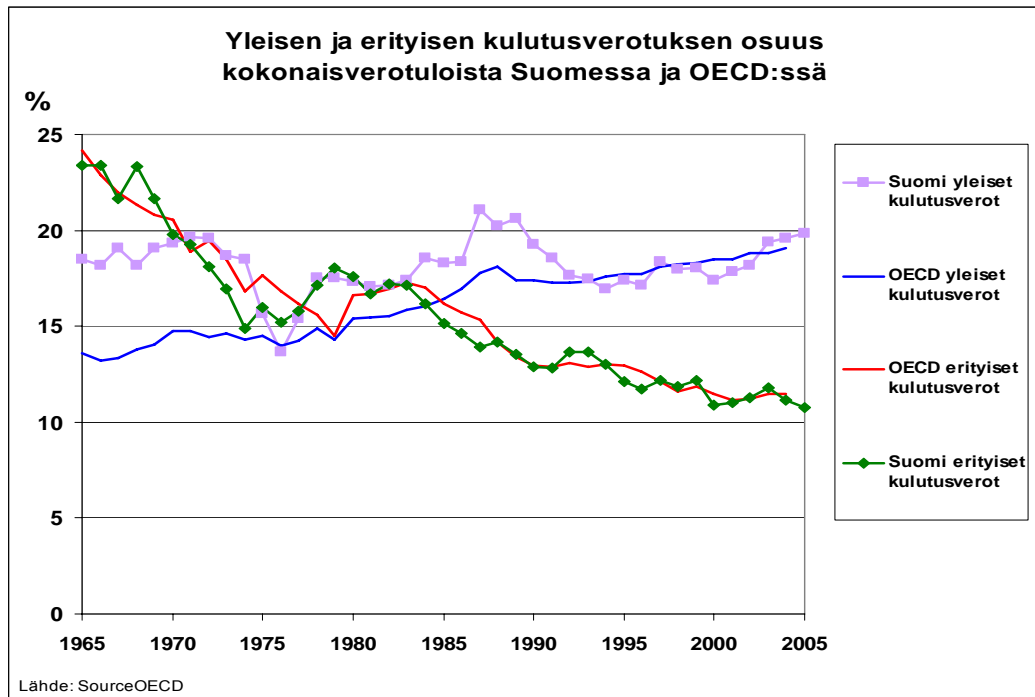
Vuosituuhannen vaihteen jälkeen yleisten kulutusverojen kasvu on kuitenkin taantunut. Vuosien 2000 ja 2003 välillä Korea, Luxemburg ja Uusi-Seelanti olivat ainoita maita, joissa yleisten kulutusverojen merkitys lisääntyi yli puolella prosenttiyksiköllä. Samaan aikaan Italiassa, Alankomaissa ja Slovakiassa kulutusverotulojen BKT-osuus supistui yli puolella prosenttiyksiköllä. Muissa maissa suhdeluku pysyi ennallaan tai muuttui vain hieman. (OECD 2006) Arvonlisäverotus onkin monissa maissa vakiinnuttanut roolinsa julkisen sektorin rahoittajana. Suomessa tosin aivan viime vuosina arvonlisäveron merkitys on kääntynyt jälleen lievään nousuun. Kun esimerkiksi vuonna 2002 arvonlisäverolla kerättiin 18,2 prosenttia kaikista verotuloista, niin vuonna 2006 suhdeluku oli jo 19,9.

Arvonlisäverotus eläneekin parhaillaan odotteluvaihetta, jossa mahdollisia verohelpotuksia ohjataan tuloverotukseen ja veronkiristyksiä toteutetaan tarvittaessa kulutusverotukseen. Näin tapahtui esimerkiksi Saksassa, jossa yleistä arvonlisäverokantaa korotettiin kolmella prosenttiyksiköllä julkisen sektorin rahoitusaliäämän paikkaamiseksi, mutta samalla yritysverotukseen suunnitellaan verohelpotuksia. Myös Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa sitoudutaan jatamaan maltillisia tuloverokevennyksiä, mutta niiden vastapainona korotetaan alkoholin ja tupakan verotusta sekä energia- ja ympäristöveroja (Pääministeri Matti Vanhasen II hallitusohjelma 2007).

Suomessa kulutusverotuksen merkitys on vakaa rakenteen painottuen yhä enemmän yleiseen kulutusverotukseen eli arvonlisäverotukseen. Tämä johtuu siitä, että erityisiä kulutusveroja on karsittu. Kun vuonna 1965 erityiset kulutusverot muodostivat lähes 25 prosenttia koko verotuotosta, lähentelee osuus nykyisin 10 prosenttia. Myös tuloverotukseen ohjatut verokevennykset korostavat arvonlisäverotuksen merkitystä. Talouden voimakkaan kasvun vuoksi tuloverojen keventämislinja vuodesta 1995 lähtien ei ole kuitenkaan näkynyt tuloverotottojen supistumisena.³⁰ Sen vuoksi arvonlisä- ja liikevaihtoveron osuus kaikista verotuloista on pysynyt Suomessa varsin vakaana. Arvonlisäveron tuotto on nykyisin lähes 20 prosenttia kaikista verotuloista, mikä on vain hieman enemmän kuin mikä vanhan liikevaihtoveron osuus oli vuonna 1965. Myös kulutuksen verorasitusta arvioineet tutkimukset ovat havainneet kulutuksen verotuksen Suomessa vakaaksi pidemmällä aikavälillä (Hietala - Lyytikäinen 2003).

---

³⁰ Päinvastoin vuosien 1995 ja 2005 välillä tuloverojen osuus kaikista verotuloista on noussut parilla prosenttiyksiköllä 36 prosentista 38 prosenttiin.

Kuva 3.2 Yleisten ja erityisten kulutusverojen merkitys Suomessa ja OECD-maissa. Lähde: SourceOECD.

Arvonlisävero tuottaa Suomessa yli 60 prosenttia kaikista kulutusverotuloista, mikä asettuu vanhojen EU-maiden keskiarvon tuntumaan. Arvonlisäverojen osuus kulutusverotuloista on OECD:ssä keskimäärin hieman pienempi, 57 prosenttia. Ruotsissa arvonlisäveron osuus kulutusveroista on vertailumaiden korkein, 70 prosenttia, kun Euroopan ulkopuolella Kanadassa se on 39 prosenttia ja Australiassa 45 prosenttia.

VALMISTEVEROT

Valmisteverojen peruseriaatteet

Valmisteverot ovat erityiskäyttöön tarkoitettujen kulutustavaroiden kuten alkoholi-juomien, polttoaineiden, tupakkatuotteiden, sähkön tai virvoitusjuomien välillisiä veroja, joiden veronmaksusta huolehtii valmistaja tai maahantuoja. Valmisteverovelvollisten määrä on siten pienempi kuin arvonlisäverovelvollisten. Valmisteverojen keskeisimpänä tavoitteena on kerätä valtiolle verovaroja, mutta yhä useammin niitä perustellaan myös muilla yhteiskunnallisilla ja kansainvälisillä päämäärillä (esim. Kioto-prosessi). Valmisteverot asetetaan erityisesti sellaisille tuotteille, joiden kuluttamisesta aiheutuu yhteiskunnallisia haittoja ja kustannuksia eli ulkoisvaikutuksia. Esimerkiksi bensiinin valmisteverolla hillitään yksityisautoilun suosiota ympäristöpoliittisista syistä, ja alkoholin valmisteverolla vähennetään alkoholin kulutusta terveystieteellisistä syistä. Toki näitä tavoitteita ainakin pitäisi edistää verotuksen ohella myös muilla politiikkakeinoilla.

Valmisteverot määräytyvät yleensä tuoteyksikkökohtaisesti³¹, ja ne ovat tyypillisesti kiinteitä, euro- tai senttimääräisiä ja myyntihinnasta riippumattomia veroja. Kun prosenttiperusteisesti hintaan sidottujen verojen osuus hinnasta säilyy aina vakiona, yksikköperusteisten verojen osuus hinnasta muuttuu myyntihinnan vaihdeltaessa. Siten esimerkiksi yksikköperusteisen valmisteveron osuus hinnasta laskee hintojen nousun myötä³². Yksikköperusteisten verojen voidaan ajatella suosivan kalliita ja pidemmälle jalostettuja tuotteita halvempien (ja kenties haitallisempien) tuotteiden kustannuksella.

Valmisteverotuksen keräämisestä ja valvonnasta huolehtii Suomessa Tullilaitos. EU:n ulkopuolelta tuotavista tuotteista valmisteverotus toimitetaan tullauksen yhteydessä. (Tullihallitus 2004) Valmisteverotuksen alaisista hyödykkeistä maksetaan valmisteverojen ohella myös arvonlisäveroa, joka lasketaan valmisteverot sisältävän hinnan perusteella. Tämän takia valmisteveron alaiset tuotteet sisältävät keskimääräistä suuremman osuuden hinnastaan veroa.

Valmisteveroista osa on harmonisoitu eli yhdenmukaistettu EU:n yhteisen valmisteverojärjestelmän puitteissa, koska näiden tuotteiden eritasoiset verokannat vaikuttavat voimakkaasti kysyntään. Harmonisoiduille tuotteille on säädetty yhdenmukainen veropohja ja vähimmäisverotasot sekä luotu yhtenäinen verotuksen menettelytapa- ja valvontajärjestelmä (ns. järjestelmädirektiivi 92/12/ETY)³³. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin halutessaan ylittää direktiivin asettamat vähimmäisverotasot. Harmonisoituja valmisteveroja sovelletaan tupakkatuotteisiin, al-

³¹ Valmisteverot asetetaan tyypillisesti suhteessa lukumäärään, painoon, vahvuuteen tai tilavuuteen. Joissain tapauksissa verotaso vielä tämän jälkeen yhdistetään tuotteen arvoon eli lähinnä vähittäismyyntihintaan.

³² Esimerkiksi valtion polttoaineverotulot eivät muutu bensiinin kuluttajahinnan vaihdeltaessa. Sen sijaan polttoaineista perittävä arvonlisäverotulot seuraavat kuluttajahinnan muutosta.

³³ Liityttäessä EU:hun valmisteverojen vähimmäistasot eivät juuri aiheuttaneet muutoksia Suomelle, sillä Suomen verotasot olivat dieselöljyä lukuun ottamatta vähimmäistasoja korkeampia (Rauhanen 2003) Sen sijaan esimerkiksi Viro joutuu vuonna 2008 nostamaan selvästi tupakkaverotustaan täyttääkseen EU:n tupakkalle asettamat minimiverotasot.

koholijuomiin, nestemäisiin polttoaineisiin sekä sähköön ja eräisiin muihin energia-aineisiin. Kaikilla jäsenmailla on käytössään edellä mainitut valmisteverot. Harmonisoinnista huolimatta EU-maiden verotasot näissä tuotteissa vaihtelevat yhä voimakkaasti.

Harmonisoitujen valmisteverojen ohella jäsenmailla on oikeus kantaa kansallisia valmisteveroja, kunhan ne eivät rajoita kilpailua eri jäsenmaissa toimivien yritysten välillä. Verojen pitää siis kohdistua samalla tavalla niin kotimaisiin kuin muidenkin jäsenmaiden yrityksiin. Kansallisia valmisteveroja kannetaan virvoitusjuomista, eräistä juomapakkauksista sekä kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä. Lisäksi valmisteveronluonteisia maksuja ovat huoltovarmuusmaksu, öljysuojamaksu ja öljyjättemaksu.

Harmonisoinnin alaiset valmisteverot muodostavat suurimman osan valmisteverotuloista. Harmonisoinnin ulkopuolelle jäävät valmisteverot tai -veronluonteiset maksut muodostavat vain pari prosenttia valmisteveroista. Taulukossa 4.1 on eritelty tulot valmisteveroista ja näihin läheisesti liittyvistä valmisteveroluonteisista maksuista vuonna 2006. Energiaverot tuottavat valmisteveroista reilut 60 prosenttia. Seuraavaksi tärkein valmistevero on alkoholijuomavero, joka tuottaa noin viidenneksen valmisteverojen tuotosta.

Valmisteverot	Verotuotto, milj. euroa	%
Energiaverot	2 932	62,0 %
Alkoholijuomavero	994	21,0 %
Tupakkavero	619	13,1 %
Virvoitusjuomavero	35	0,7 %
Eräiden juomapakkausten valmistevero	31	0,7 %
Jätevero	55	1,2 %
Huoltovarmuusmaksut	50	1,1 %
Öljysuojamaksut	8	0,2 %
Öljyjättemaksu	3	0,1 %
Tulot yhteensä	4727	100 %

Taulukko 4.1 Tulot valmisteveroista ja valmisteveronluonteisista maksuista vuonna 2006, milj. euroa. Lähde: Tilastokeskus.

Kuten muutkin kulutusverot, valmisteverot maksetaan EU:n sisällä kohdemaaperiaatteen mukaisesti siihen maahan, jossa tuotteet kulutetaan. Näin myös etämyynnin tapauksessa. Valmisteveroa Suomessa maksetaan sekä Suomessa valmistetuista tuotteista että Suomeen tuotavista tuotteista. Veronkanto tapahtuu EU:n valmisteverojärjestelmässä yleensä vasta sitten, kun tuotteet ilmoitetaan luovutettaviksi kulutukseen. Maahantuodut tavarat voivat liikkua yhteisön sisällä ns. väliaikaisen verottomuuden järjestelmässä vapaasti niin kauan kuin niitä ei ole muodollisesti luovutettu kulutukseen.

EU:n sisämarkkinoilla kuluttaja saa pääsääntöisesti tuoda kaikki toisesta jäsenvaltiosta omaan käyttöönsä hankkimat tuotteet ilman lisäveroja³⁴. Tuotteiden vapaaseen liikkuvuuteen liittyvä säännös muodostaakin poikkeuksen kohde- maaperiaatteen kattavuuteen. Tässä tapauksessa tuotteita verotetaan alkupe- rämaaperiaatteen mukaan siinä maassa, josta kuluttaja tavaran ostaa. Ennen vuotta 2004 Suomella oli siirtymäsäännöksen nojalla oikeus rajoittaa verottomien tuomien määrää muista jäsenmaista. Nyt rajoitetaan enää yksityishenkilöiden omaan käyttöön tuomien moottoripolttoaineiden verottomuutta sekä siirty- mäaikana eräistä EU:n uusista jäsenmaista tuotavaa tupakkaa. Myös tuomisia yhteisön ulkopuolelta rajoitetaan edelleen. Määrälliset rajoitukset EU:n ulkopuo- lelta koskevat Suomeen tuotavia alkoholijuomia, tupakkatuotteita, hajuvesiä se- kä teetä ja kahvia. Näiden lisäksi muita tuotteita saa tuoda EU:n ulkopuolelta tullitta ja veroitta enintään 175 euron arvosta. EU:n ulkopuolelta tuotaviin rajoi- tuksiin on kuitenkin parhaillaan valmisteilla muutoksia.

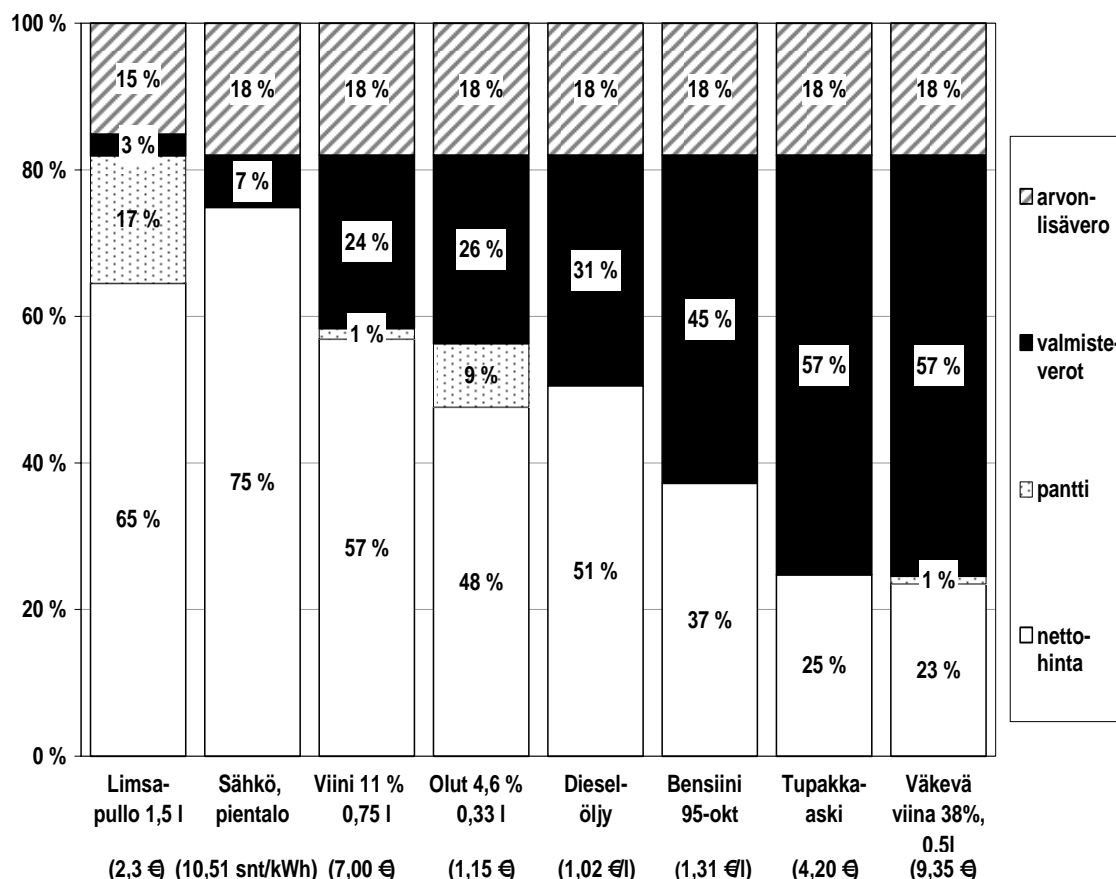
Kuvassa 4.1 esitetään eräiden tyyppillisten valmisteveronalaisten tuotteiden hin- nan jakautuminen nettohintaan, valmisteveroihin ja arvonlisäveroon vuoden 2007 veroperusteilla. Eräiden tuotteiden hintaan sisältyy myös pantti. Pantin si- sältämä arvonlisävero on laskettu yhteen tuotteen muun arvonlisäveron kanssa, vaikka sen saa myöhemmin takaisin palautettaessa pullo myymälöiden palau- tuspisteisiin. Kuvassa kireimmin verotetut tuotteet löytyvät oikealta ja keveimmin verotetut vasemmalta. Esimerkeiksi on valittu kolme eri vahvuista alkoholi- juomaa (väkevä viina, viini ja olut), limsa, tupakka-aski sekä energiatuotteista 95-oktaaninen bensiini, dieselöljy ja pientalossähkö. Tiedot perustuvat vuoden 2007 lopun keskimääräisiin hintatietoihin. Tarkempi erittely esimerkeistä löytyy liitteestä 5. Valmisteverokannat niin alkoholin kuin tupakan ja energiankin osalta esitetään liitteessä 6.

Esimerkkituotteissa valmiste- ja arvonlisäverojen yhteenlaskettu osuus on suu- rin väkevän alkoholin ja tupakan hinnoissa, joista verot muodostavat 75 pro- senttia tuotteiden hinnasta. Bensiinin hinnasta verot muodostavat tällä hetkellä reilut 60 prosenttia, kun taas dieselöljyn hinnasta veroa on ”vain” puolet. Esi- merkki havainnollistaa dieselöljyn bensiiniä kevyemmän verotuksen. Myös mie- toja alkoholijuomia verotetaan selvästi kevyemmin kuin väkeviä alkoholijuomia. Olutpullon hinnassa verojen osuus on 44 prosenttia ja viinipullon hinnassa 42 prosenttia. Kotitaloussähkö ja virvoitusjuomat ovat esimerkeistä keveimmin ve- rotettuja. Kotitaloussähkön hinnasta verot muodostavat neljänneksen ja virvoi- tusjuomasta vain 18 prosenttia, sillä siitä maksetaan alennettu elintarvikkeiden arvonlisäverokanta. Muihin tuotteisiin kohdistuu yleinen arvonlisäverokanta, jonka osuus tuotteen verollisesta hinnasta on 18,03 prosenttia.

Tuotteiden erilainen verorakenne merkitsee muun muassa sitä, että alkoholive- ron kiristys näkyy väkevien alkoholijuomien hinnassa voimakkaammin kuin sa- mansuuruinen veronkiristys sähkön verotuksessa.

---

³⁴ Matkustajan tulee kuljettaa tuotteet mukanaan, ja tuotteiden tulee kohdistua matkustajan tai hänen per- heensä henkilökohtaiseen käyttöön tai ne tulee antaa lahjaksi. Kuluttajan postitse tai sähköisesti tilaamat tuotteet eivät siten ole verovapaita. Kaupallinen tuonti on aina veronalaista.

Lähteet: Öljy- ja kaasualan keskusliitto, Energiamarkkinavirasto, Alko

Kuva 4.1 Esimerkkejä eräiden valmisteveron alaisten tuotteiden hinnan muodostumisesta elokuussa 2007, %. Lähde: Öljy- ja kaasualan keskusliitto, Energiamarkkinavirasto, Alko, Tulli.

Harmonisoidut valmisteverot: Alkoholivero

Alkoholi- ja alkoholijuomaveroa kannetaan oluesta, viinistä ja muista käymisteitse valmistetuista alkoholijuomista, välituotteista³⁵ ja etyylialkoholista³⁶. Näiden tuotteiden vero määräytyy tuotteen alkoholipitoisuuden³⁷ tai juomamäärän perusteella. Veroa määritettäessä juomat jaetaan tuoteryhmiin (mm. olut, viini, välituotteet, etyylialkoholi), joista jokaisella on oma verokanta. Oluen ja etyylialkoholin veron määrä lasketaan juoman sisältämän alkoholin perusteella, kun taas viinien ja välituotteiden vero määräytyy litralta valmista juomaa kohden. Alkoholijuomien pakkauksista kannetaan myös juomapakkauksiveroa. Veroperusteet esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 6.

³⁵ Välituotteilla tarkoitetaan väkeviä viinejä (muun muassa portviini, madeira, sherry ja juomasekoitukset), joiden alkoholipitoisuus on enintään 22 tilavuusprosenttia.

³⁶ Etyylialkoholilla tarkoitetaan väkeviä alkoholijuomia, muun muassa kirkkaita ja maustettuja viinoja.

³⁷ Valmistevero voidaan asettaa joko tuotteen alkoholiprosentin tai oluen tapauksessa myös platoasteen perusteella. Platoasteen yksi prosentti (1°Plato) vastaa yhtä astetta Plato-asteikossa. Yksi platoaste kertoo oluen mäskäyksessä kantavierteen liuenneiden sokerien määrän prosentteina koko vierteen. Mitä sokeripitoisempi ja tiheämpi kantavierre, sitä alkoholipitoisempaa oluesta tulee.

EU-normit alkoholijuomien valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta ja minimiveroista luotiin sisämarkkinoiden perustamisen yhteydessä vuoden 1993 alussa. Oheisessa taulukossa 4.2 esitetään alkoholijuomien minimivalmisteverot hehtolitralta (hl eli sata litraa) kohden. Liitteessä 7 kuvataan EU-maiden alkoholille asettamat valmisteverotasot.

Tuote	Valmisteveron laskentaperuste	Vähimmäisvero
Viini ja kuohuviini	Hl	0€
Olut	Hl/platoaste tai	0,748€
	Hl/alkoholiprosentti	1,87€
Välituotteet	Hl	45€
Alkoholi	Hl/puhdasta alkoholia	550€

Taulukko 4.2 Valmisteverojen vähimmäismäärät eri alkoholijuomille. Lähde: 92/84/ETY.

Vahvemman alkoholipitoisuuden juomia verotetaan kireämmin kuin alkoholipitoisuudeltaan laimeampia juomia. Lisäksi pienillä riippumattomilla olutpanimoilla on oikeus saada alkoholiverosta 10–50 prosentin suuruinen pienpanimoalennus. Minimiverojen ohella EU-säännöstö ohjaa verotasoja myös siten, että samantyyppisten alkoholituoteryhmien verotasot eivät saa olla syrjiviä. Näin esimerkiksi viineille asetetun alkoholiveron tulee olla samassa linjassa olutveron kanssa, mikäli maa tuottaa vain toista tuotetta.

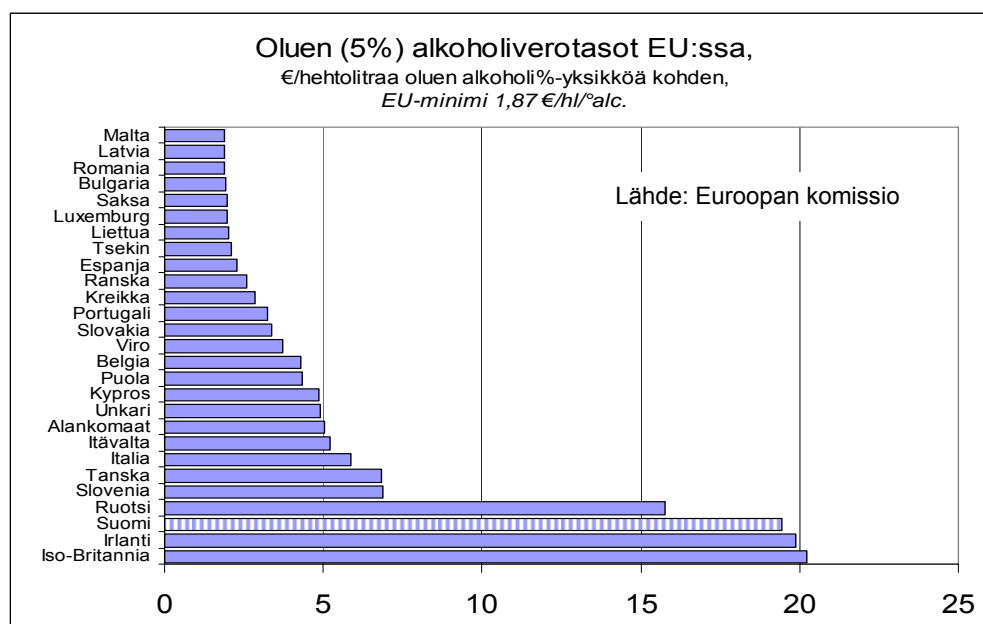
Alkoholiverotusta kevennettiin keskimäärin kolmanneksella vuonna 2004 Viron EU-jäsenyyden ja Suomelle suotujen väliaikaisten EU:n sisäisten matkustajatuontirajoitusten purkautumisen myötä. Väkevien verotusta kevennettiin 44 prosentilla, oluen 32 prosentilla ja viinin verotusta 10 prosentilla. Verokevennyksien aiheuttamalla hinnanalaskulla³⁸ hillittiin alkoholin tilastoimattoman myynnin kasvua, jotta alkoholin tuotanto ja myynti eivät siirtyisi muualle eivätkä alkoholiverotulot laskisi merkittävästi. Verokevennyksen seurauksena verotulot supistuivat noin neljänneksellä, ja myös alkoholin kulutus ja alkoholihaitat lisääntyivät. Verokevennyksen tekemättä jättäminen ei olisi kuitenkaan poistanut alkoholihaittojen kasvua, vaan alkoholin kulutuksen kasvu olisi suuntautunut tilastoimattomaan alkoholin kulutukseen tai lähialueelta tuotuun matkustajatuontiin. Tällä hetkellä alkoholiverotuksella kerätään valtion kassaan noin miljardi euroa, josta noin 40 prosenttia tulee oluen myynnistä.

Matti Vanhasen II hallitus on ehdottanut alkoholin valmisteverojen maltillista korottamista turvaten alkoholiveron veropohja Suomessa (HE 60/2007 vp). Korotukset on tarkoitus saada voimaan vuoden 2008 alusta. Ehdotetut veronkiristykset painottuvat väkeviin alkoholijuomiin siten, että väkevien alkoholijuomien valmisteveroa korotetaan noin 15 prosentilla ja muiden tuoteryhmien noin 10 prosentilla. Korotuksella arvioidaan kerättävän 40 milj. euroa lisäverotuloja. Samanaikaisesti Suomi pyrkii vaikuttamaan EU:ssa alkoholin, välituotteiden ja oluen valmisteverojen vähimmäismäärien korottamiseen. Nämä valmisteverot säädettiin lokakuussa 1992 (92/84/ETY), minkä jälkeen rahan arvo on alentunut

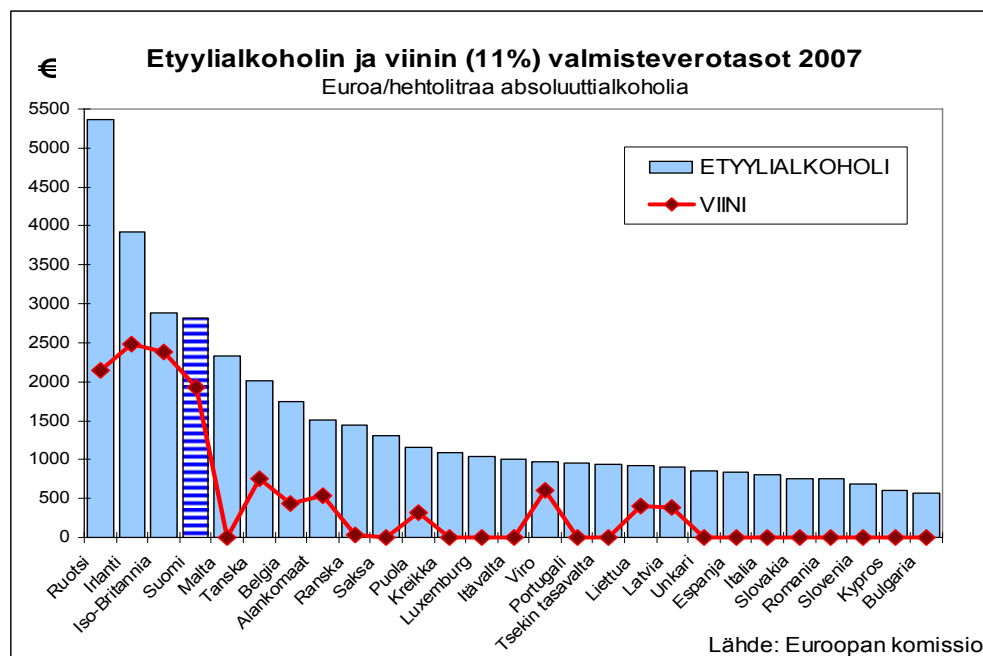
³⁸ Vähittäismyynnin kokonaishinnan lasku oli keskimäärin 17 prosenttia maaliskuussa 2004. Sen jälkeen hintoja laski erityisesti oluen vähittäismyynnin voimakas hintakilpailu.

noin 31 prosentilla. (Euroopan yhteisöjen komissio 2006b) Suomi ajoi puheenjohtajuuskaudellaan 2006 minimiverojen korotusta, mutta korotusesitys kaatui muutamien maiden (Saksa ja Tšekki) vastustukseen. Maiden oluen valmistevero olisi noussut ehdotuksen vuoksi enintään muutamia senttiä litralta.³⁹

Suomi on EU:n sisällä korkeiden valmisteverojen maa. Kuvissa 4.2–4.3 esitetään alkoholijuomien valmisteverotat EU-maissa oluen, viinin ja väkevien alkoholijuomien osalta.

Kuva 4.2. Oluen valmisteverotat EU-maissa vuonna 2007. Lähde: Euroopan komissio

Kuva 4.3. Etyylialkoholin ja viinin valmisteverotat EU-maissa vuonna 2007, euroa hehtolitraa kohden. Lähde: Euroopan komissio.

³⁹ Neuvosto kuitenkin pyysi 28.11.2006 komissiota tekemään tutkimuksen alkoholin ja alkoholijuomien verotuksesta, jotta alkoholin verotusta koskevia päätöksiä olisi helpompi jatkaa.

Alkoholiverotus jakaantuu kevyen verotuksen eteläiseen ja kireän verotuksen pohjoiseen Eurooppaan, minkä lisäksi uudet jäsenmaat muodostavat erittäin kevyen alkoholiverotuksen alueen. Alkoholiverotus on ollut perinteisesti harmonisoinnin kannalta ongelmallinen valmistevero. Eri jäsenmaiden verojärjestelmät ja verotasot poikkeavat jo alun perin paljon toisistaan. Pohjoismaat sekä Yhdistynyt Kuningaskunta ovat kireitä alkoholin verottajia, mutta viinintuottajamaissa alkoholiverotus ei ole perinteisesti niin korkea. Viiniä pidetään näissä maissa eräänlaisena perushyödykkeenä ja rinnastettavissa enemmän elintarvikkeisiin kuin muihin alkoholijuomiin. EU:n asettama viinin valmisteveron vähimmäisverotaso onkin nolla, ja tätä minimiverotaso soveltavat Ranska lukuun ottamatta kaikki merkittävät viinintuottajamaat eli esimerkiksi Italia, Espanja, Portugali, Kreikka, Itävalta ja Saksa.

Harmonisoidut valmisteverot: Tupakkavero

Tupakkaveroa kerätään eri tupakkavalmisteista. Yhteisötasolla on määritelty yksityiskohtaisesti tupakan valmisteverotuksen piiriin kuuluvat tupakkavalmisteet eli tupakkaveron veropohja ja siihen sovellettavat minimiverokannat. Verotettavia tupakkatuotteita ovat savukkeet, sikarit ja pikkusikarit, piippu- ja savuketupakka sekä savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka. Myös muista tupakkaa sisältävistä tuotteista ja tupakkavalmisteisiin rinnastettavista tuotteista kannetaan tupakkaveroa. Suomessa tupakkaveroa kannetaan kansallisesti myös savukepaperista. Tupakkaveron tuotosta lähes 90 prosenttia kertyy savukkeiden verosta (Valtion talousarvioesitys 2008).

Pääsääntöisesti yksityishenkilön EU:sta omaan käyttöön tuomia tupakkatuotteita ei veroteta. Osasta EU:hun 1.5.2004 ja 1.1.2007 liittyneistä maista tuotaville tupakkatuotteille on kuitenkin asetettu siirtymäajaksi määrällisiä rajoituksia. Siirtymäajat ovat päättymässä viimeistään vuoden 2009 lopussa⁴⁰. Myös EU:n ulkopuolelta tulevaa tupakan matkustajatuontia rajoitetaan.

Valtaosa tupakkaveroa kantavista maista kerää tupakkaveron tuotteen arvon eli useimmiten vähittäismyyntihinnan perusteella. Arvoperusteisen veron lisäksi useat maat yhdistävät tupakkatuotteiden veroon erityisiä yksikkökohtaisia lisäveroja. EU-direktiivin (92/79/ETY) mukaan savukkeista tulee EU:ssa periä tuoteyksikkökohtainen erityisvalmistevero sekä vähittäismyyntihintaan perustuva suhteellinen valmistevero ja arvonlisävero. Yksikkö- ja arvoperusteisen tupakkaveron yhteisvaikutuksen tulee olla vähintään 57 prosenttia kysytyimmän hintaluokan savukkeen vähittäismyyntihinnasta sekä vähintään 64 euroa tuhatta kysytyimmän hintaluokan savuketta kohti.⁴¹ Sen lisäksi tupakan rakennedirektiivin mukaan (95/59/EY) erityisvalmistevero ei saa olla pienempi kuin 5 prosenttia eikä suurempi kuin 55 prosenttia savukkeista kannettavasta kokonaisveromäärästä. Kysytyimmän hintaluokan savukkeita edullisemmista savukkeista

⁴⁰ Viron, Latvian ja Liettua osalta savukkeita ja Viron osalta myös piippu- ja savuketupakkaa koskeva siirtymäaika päättyy 31.12.2009. Savukkeiden osalta Puolan, Unkarin ja Slovakian siirtymäaika päättyy 31.12.2008 ja Tshekin tasavallan siirtymäaika päättyy 31.12.2007.

⁴¹ Jäsenvaltiot, jotka kantavat vähintään 101 euroa yleistä vähimmäisvalmisteveroa tuhatta kysytyimmän hintaluokan savuketta kohti, ei tarvitse noudattaa veron 57 prosentin vähimmäisvaikutusvaatimusta.

voidaan kantaa lisäksi vähimmäisvalmistevero, jos se ei muuten ylitä kysytyimmän hintaluokan savukkeista kannetun valmisteveron määrää.

Suomessa savukkeiden⁴² arvoperusteinen valmistevero on 50 prosenttia suosituimman hintaluokan⁴³ savukkeen vähittäismyyntihinnasta. Sen lisäksi savukkeista maksetaan yksikköperusteista valmisteveroa, jonka suuruus on 15,13 euroa 1000 kappaleelta savukkeita. Savukkeita ja savukkeiksi käärittävää hienoksi leikattua tupakkaa koskee lisäksi minimiverosäädös, jonka mukaan näiden tuotteiden tupakkaveron on oltava aina vähintään 90 prosenttia kysytyimmän hintaluokan tuotteiden verosta. Säädös koskee halpoja tupakkamerkkejä. Kysytyimmän tupakan hintaluokan vahvistaa Suomessa Tullihallitus. Valmisteverojen lisäksi tupakasta maksetaan myös 22 prosentin arvonlisävero. Suomen ja muiden EU-maiden savukkeiden valmisteverotasot esitetään liitteessä 8.

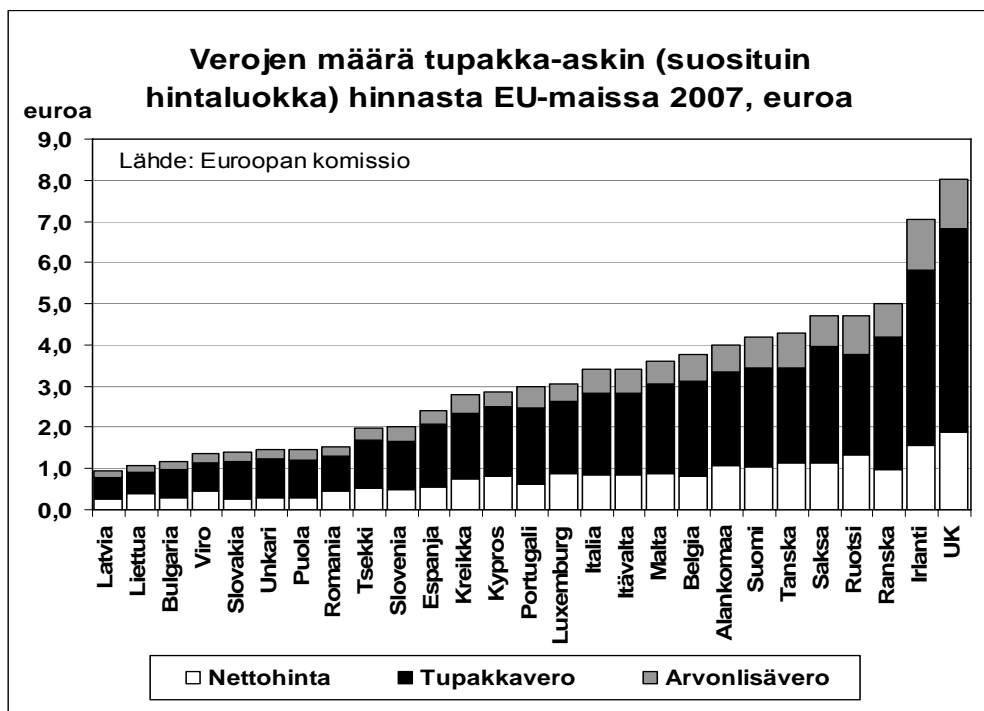
Suuri osa EU:hun 1.5.2004 liittyneistä maista tai kumpikaan vuonna 2007 liittyneistä uusista jäsenmaista ei täytä edellä mainittuja tupakan minimiverosäännöksiä, minkä vuoksi niille on myönnetty veronkorotusten toteuttamiseen tarkoitettuja siirtymäaikoja. Näiden maiden parhaillaan harjoittama ripeähkö valmisteverojen nosto on aiheuttanut esimerkiksi Slovakiassa sen, että kuluttajat ovat siirtyneet käyttämään halvempia savukemerkkejä. Vuoden 2007 aikana kysytyimmän hintaluokan savukeaskin (20 kpl) hinta muuttuikin Slovakiassa 2,2 eurosta 1,4 euroon. Uusissa jäsenmaissa harmaiden markkinoiden osuus tupakan kulutuksesta on huomattava, usein noin 10–20 prosentin suuruusluokkaa. Kehitys on kuitenkin ollut supistumaan päin.

Kun alkoholiverottajana Suomi on kireimpien EU-maiden joukossa, tupakan verottajana Suomi on lähempänä eurooppalaista keskitasoa (kuva 4.4). Vuosina 2004 ja 2007 EU:hun liittyneet uudet jäsenmaat tosin muuttivat keskiarvoa selvästi kevyempään suuntaan, sillä niissä tupakka on hyvin lievästi verotettua. EU-maiden joukossa kovia tupakkaverottajia ovat Iso-Britannia ja Irlanti. Vanhojen EU-maiden joukossa Espanja ja Kreikka ovat kevyen tupakkaverotuksen maita. EU:n uusista jäsenmaista vain Kyproksen ja Maltan suosituimman savukeaskin tupakkaverot ylittävät EU:n vanhojen jäsenmaiden keveimmän verottajan, Espanjan, vastaavat tupakkaverot.

---

⁴² Sikareiden ja pikkusikareiden, piippu- ja savuketupakan, savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan, savukepaperin ja muun tupakkaa sisältävän tuotteen verotaulukot löytyvät liitteestä 6.

⁴³ Savukkeiden kysytyimmäksi hintaluokaksi on vahvistettu 4,2 euroa/20 kpl (210 euroa/1000 kpl). Tähän hintaluokkaa kuuluu muun muassa Marlboro, jonka hinta on kuluvan vuoden lokakuussa 4,3 euroa/20 kpl.

Kuva 4.4 Kysytyimmän hintaluokan tupakka-askin hinnan jakautuminen tupakka- ja arvonlisäveroon sekä verottomaan nettohintaan EU-maissa vuonna 2007. Lähde: Euroopan komissio.

Harmonisoinnista huolimatta tupakkaverotuksen taso vaihtelee huomattavasti EU-maiden välillä. Tämä johtuu siitä, että EU:n asettama savukkeiden vähimmäisvero (57 %) on sidottu maan suosituimman tupakkamerkin vähittäismyyntihintaan. Jäsenvaltioiden suosituimmat tupakkamerkit, tupakan vähittäismyyntihinnat ja siten myös niistä kerättävät verot poikkeavat tällöin toisistaan. Näin siitäkin huolimatta, että tupakkaveron rakenne voi olla hyvin samankaltainen. Yhdistyneessä Kuningaskunnassa suosituimman tupakka-askin hinta on kuluvana vuonna 8 euroa, kun Espanjassa tupakkaveron perusteena oleva tupakka-aski maksaa 2,4 euroa ja Latviassa ainoastaan 0,9 euroa. Maittaiset tiedot tupakka-askin hinnan muodostumisesta löytyvät liitteestä 8.

Julkinen sektori ei määrää tupakan vähittäismyyntihintaa, vaan sen asettaa tupakan maahantuoja. Vähittäismyyntihinnan määräytymisessä kaupan tupakan jakelusta saamalla korvauksella on merkittävä rooli. Suomessa tupakan tuottajien on ostettava tuotteilleen lisäksi vähittäismyyntipäälyksiin kiinnitettävä hintalipuke. Hintalipukkeeseen on merkittävä vähittäismyyntihinnan lisäksi sisällyksen laji ja määrä sekä valmistajan tai valmistuttajan nimi.

Ruuan, juomien ja tupakan hintatasoeroihin Euroopassa keskittyvän Eurostatin vertailun mukaan tupakan hinnat vaihtelevat maittain enemmän kuin ruuan ja juomien (alkoholi- ja alkoholittomat juomat) hinnat. Tupakan hinta oli vuonna 2006 EU-maiden kalleimmassa maassa, Yhdistyneessä Kuningaskunnassa, seitsemän kertaa korkeampi kuin edullisimmassa maassa, Latviassa. Suomen osalta tupakan hinta on kuitenkin lähentynyt EU-keskiarvoa. Tupakan hintataso oli vuonna 2006 Suomessa enää 7 prosenttia EU-maiden keskiarvoa korkeampi, kun se vuonna 2003 oli peräti 23 prosenttia keskiarvon yläpuolella. Alkoholi-juomien hintataso oli yhä 70 prosenttia EU-maiden keskiarvoa korkeampi. Tupakan ja alkoholin maittaiset hintaindeksit esitetään liitteessä 9. (Eurostat 2007)

Harmonisoidut valmisteverot: Energiaverot

Energian hinta ja energiaverot vaikuttavat niin kuluttajakäyttäytymiseen, yritysten toimintaan ja kannattavuuteen, liikenteeseen, energian saatavuuteen kuin myös ympäristön ja ilmaston tilaan. Yhä useammin energiakysymysten vaikutukset ulottuvat myös maan rajojen ulkopuolelle. Sen vuoksi energiaverotus onkin ollut yksi harvoja valmisteverotuksen lajeja, jossa EU:n harmonisointi on edennyt viime vuosina. Uusi energiaverodirektiivi (2003/96/EY) muun muassa laajensi energiaverojen veropohjaa koskemaan lähes kaikkia energiatuotteita ja sähköä sekä asetti niille tarkistetut minimiverokannat. Minimiverokannat löytyvät liitteestä 10. Energiaverodirektiivin ohella EU:n laatudirektiivi (98/70/EY) säätelee liikennepolttoaineiden ympäristöperusteisia vähimmäislaatuvaatimuksia.

Suomessa energian valmisteveroja peritään sähköstä, kivihiilestä, mäntyöljystä, maakaasusta ja nestemäisistä polttoaineista eli moottoribensiinistä, dieselöljystä sekä lämmöntuotantoon käytettävästä kevyestä⁴⁴ ja raskaasta polttoöljystä.⁴⁵ Energiaverojen veroperusteet esitetään liitteessä 6. Nestemäisten öljytuotteiden valmistevero jakautuu perusveroon ja lisäveroon. Perusvero muodostaa suurimman osan nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta. Poikkeuksen muodostaa raskas polttoöljy, josta ei kanneta perusveroa. Moottoribensiinin ja dieselöljyn perusvero on porrastettu tuotteen laadun ja ympäristöominaisuuksien mukaan. Veroporrastuksen suuruus on 2,65 senttiä litralta.

Lisäveroa kannetaan nestemäisten polttoaineiden ohella myös muista fossiilisista polttoaineista ja sähköstä, ja se pohjautuu tuotteen hiilisisältöön. Polttoaineiden lisävero on tällä hetkellä noin 18,05 euroa hiilidioksiditonnilta, mutta sitä on ehdotettu korotettavaksi ensi vuoden alusta lähtien noin 20,4 euroon hiilidioksiditonnilta. Poikkeuksen hiilisisällön määräytymisestä muodostaa maakaasu, jolla on 50 prosentin alennus lisäverosta. Turpeelta poistettiin lisävero 1.7.2005 lähtien. Lisäksi mäntyöljyllä on muista poikkeava verorakenne, sillä siitä peritään vain perusveroa.

Nestemäisten polttoaineiden osalta valmisteverojen ympäristöperusteinen porrastus on edistänyt erittäin hyvin ympäristöystävällisempien liikennepolttoaineiden myyntiä. Esimerkiksi lyijytön tai rikitön (riikkiä enintään 10 milligrammaa kilossa) bensiini oli markkinoilla alun perin kalliimpaa korkeampien tuotantokustannusten takia. Lyijyn osalta tilanne muutettiin lähes kaikissa OECD-maissa veroporrastusten avulla, mikä sai kuluttajat ostamaan ympäristöystävällisempiä tuotteita. Nykyisin lyijyllistä tai runsasrikkistä bensiiniä ei enää edes ole Suomessa saatavilla. Liikenteen biopolttoaineiden käyttöä edistetään veroporrastusten sijaan käyttövelvoitteilla.

⁴⁴ Kevyellä polttoöljyllä tarkoitetaan dieselöljyä, joka on tehty tunnistettavaksi. Se on lievemmin verotettua ja sitä voidaan käyttää lämmityksessä, teollisissa prosesseissa, kiinteissä moottoreissa, tietyin edellytyksin traktoreissa ja erilaisissa työkoneissa.

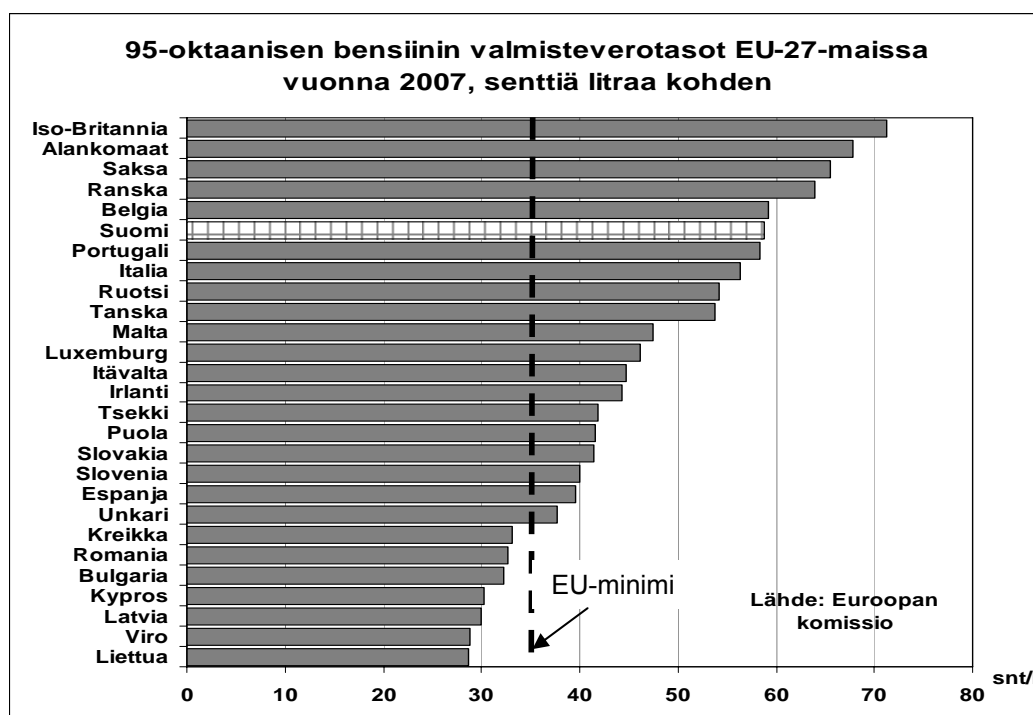
⁴⁵ Metaani ja nestekaasu eivät ole valmisteveron alaisia tuotteita. Myöskään lentotarkoituksiin käytettävää lentobensiiniä ja petroolia sekä veneilykäyttöön tarkoitettua moottoripetroolia ei veroteta (esitetty muutoksia HE 61/2007 vp). Lisäksi sähkön tuotannossa ja raaka-aineena käytetty polttoaine on pääsääntöisesti verotonta samoin kuin ammattikäytössä olevien vesialusten polttoaineet.

Polttoaineverotuksen muutokset eivät kuitenkaan välttämättä siirry sellaisenaan polttonesteiden kuluttajahintoihin. VATT tutki eräiden valmisteveromuutosten välittymistä kuluttajahintoihin vuosina 1997–2004. Moottoribensiinin ja dieselöljyn veronkorotus vuonna 2003 siirtyi hintoihin varsin heikosti, suuruusluokan ollessa reilun yhden kolmasosan luokkaa. (Martikainen — Virén 2006). Yksi keskeinen syy veromuutosten heikkoon välittymiseen hintoihin on raaka-ainehintojen voimakas vaihtelu maailmanmarkkinoilla ja sen merkitys polttonesteiden hinnoittelussa. Toinen tekijä on polttoaineiden kulutuksen jäykkyys, mitä hyödynnetään myös polttonesteiden hinnoittelussa. Sen vuoksi esimerkiksi nestemäisten polttoaineiden hinta nousee aina keväällä ennakoiden kesäloma-autoilun lisääntymistä ja polttoaineiden kulutuksen kasvamista.

Energiatuotteista kannetaan valmisteverojen ohella myös huoltovarmuusmaksua huoltovarmuuden turvaamisesta valtiolle aiheutuvien menojen rahoittamiseksi. Lisäksi kuten muistakin valmisteveroista, myös energiatuotteista kannetaan arvonlisäveroa. Energiaveroista yli kolme neljäsosaa kertyy liikenteestä (moottoribensiinistä ja dieselöljystä) ja loput mm. lämmityksestä ja energiantuotannosta.

Lyijyttömän bensiinin vähimmäisverotaso on 39,5 senttiä litralta, kun Suomessa valmisteverot muodostavat 95-oktaanisen bensiinin osalta yhteensä 58,8 senttiä litralta. Polttoaineiden verotaso on kuitenkin ehdotettu korotettavaksi vuoden 2008 alussa siten, että niiden valmisteverot nousevat 62,7 senttiin litralta. Edellisen kerran polttoaineiden veroja korotettiin vuoden 2003 alussa. Ehdotettu veronkorotus ulottuu myös muille energiatuotteille siten, että veronkorotus on keskimäärin 9,8 prosenttia. Korotus painottuu päästökaupan ulkopuolisiin toimintoihin ja niiden käyttämiin energiatuotteisiin. Veronkorotusta on perusteltu muun muassa fiskaalisilla syillä ja energian säästön edistämiseksi (ilmastomuutos). Myös Ruotsin hallitus on esittänyt bensiinin ja dieselin sekä eräiden muiden energiaverojen korotuksia ensi vuoden alusta hyvin samankaltaisilla perusteilla kuin Suomessa (Taloussanomat 19.9.2007).

Kuva 4.5 osoittaa, että muihin EU-maihin ja EU:n minimitasoon verrattuna bensiinin verotus on jo kuluvan vuoden veroperusteilla Suomessa suhteellisen kireää. Muita kireitä polttoaineverottajamaita ovat Yhdistynyt Kuningaskunta, Alankomaat, Saksa ja Ranska. Vanhoista EU-maista Kreikka ja Espanja verottavat polttoaineita löysimmin. Samaa viestiä kertoo myös liite 11, jossa esitetään moottoribensiinin hinnan muodostuminen EU-maissa alkuvuonna 2007. Toisin kuin eräissä muissa hyödykkeissä, polttoaineiden veroton hinta on hyvin samankaltainen eri maissa. Kuluvan vuoden alkupuolella lyijyttömän 95-okt. moottoribensiinin litrahinta vaihteli Viron alle 80 sentin ja Alankomaiden noin 1,35 euron välillä. Ero aiheutuu pääosin maiden erilaisesta polttoaineiden valmisteverotuksesta.

Kuva 4.5 95-oktaanisen bensiinilitran valmisteverot EU-maissa, senttiä litraa kohden. Tilanne 1.7.2007. Lähde: Euroopan komissio.

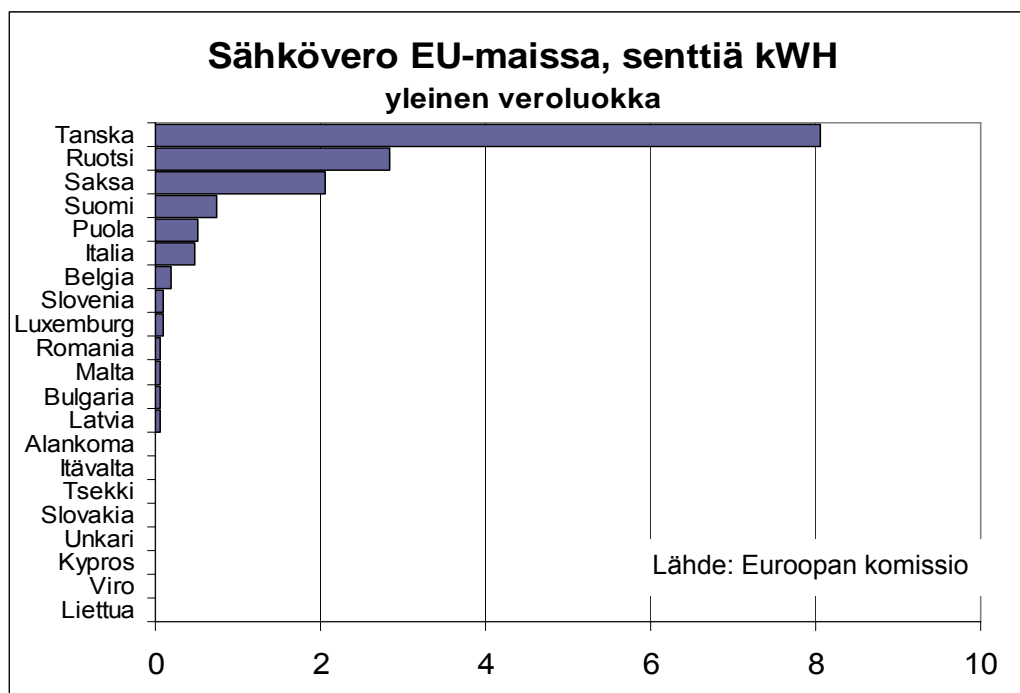
Energiaveroihin kuuluu myös sähkövero, jota maksetaan kaiken kulutukseen luovutetun sähkömäärän perusteella. Sähkön tuotantotapa tai tuottamiseen käytetty polttoaine eivät vaikuta sähköveron määrään. Tärkeimmät sähköverovelvolliset ovat sähköverkonhaltijat ja sähköntuottajat. Sähkövero on ollut käytössä Suomessa pitkään, mutta se on kuulunut harmonisoinnin piiriin vasta vuoden 2004 alusta. Keskeisistä energiatuotteista puu ja puuperäiset polttoaineet ja turve ovat edelleen yhdenmukaistetun valmisteverotuksen ulkopuolella.

Sähkövero kannetaan lisäverona (ei perusveroa), mutta poiketen muista energiaveroista vero ei perustu sähkön tuottamisessa käytettyjen polttoaineiden hiilisisältöön. Sähkövero on porrastettu kahteen eri veroluokkaan niin, että teollisuus ja ammattimainen kasvihuoneviljely maksavat toisessa veroluokassa kilpailukykyistä pienempää sähköveroa kuin muiden toimialojen yritykset ja kotitaloudet⁴⁶. Veroluokan I valmisteverotaso on 0,73 senttiä kilowattitunnilta ja alennetun II veroluokan 0,22 senttiä kilowattitunnilta. Alemman veroluokan lisäksi energiaintensiivinen teollisuus on oikeutettu osittaiseen veronpalautukseen energiatuotteiden valmisteverosta. Tukea maksetaan myös tuulivoimalla, puulla, kierrätyspolttoaineella, biokaasulla sekä pienvesivoimalla tuotetulle sähkölle. Energiaverotukseen säädetyt helpotukset eivät saa olla syrjiviä, eikä niiden myöntämä valtion tuki saa vääristää liikaa markkinoiden kilpailua. Sähkön huoltovarmuusmaksu on 0,013 senttiä kilowattitunnilta. Vuoden 2008 alusta sähköveroa ehdotetaan nostettavaksi ensimmäisessä veroluokassa 0,87 senttiin kilowattitunnilta ja toisessa veroluokassa 0,25 senttiin kilowattitunnilta.

⁴⁶ Energiaverodirektiivi ei mahdollista sähköveron muunlaista porrastamista. Veron porrastus tai verovapauden myöntäminen jollekin käyttäjäryhmälle on valtiontukea ja edellyttää komission hyväksyntää. Komissio on kuitenkin usein myöntänyt lupia tukien käyttöön erityisesti ympäristösyistä.

Energiaverodirektiivin mukaan sähkön minimivero on muussa kuin yrityskäytössä 0,1 senttiä kilowattitunnilta ja yrityskäytössä on 0,05 senttiä kilowattitunnilta. Suomi ja osa pohjoisemmista EU-maista soveltavat siten varsin kireää sähköverotusta kuvion 4.6 mukaisesti⁴⁷. Hyvin monilla EU-mailla on sähköverotuksessa käytössään siirtymäaikoja tai vapautuksia vuosikymmenen loppupuolelle asti. Osassa maita sähkөөn sovelletaan myös alennettua arvonlisäverokantaa.

Kuva 4.6 Sähkön valmisteverotus EU-maissa vuonna 2007. Lähde: Euroopan komissio.

Sähkön kuluttajahinta on Suomessa kuitenkin varsin matala verrattaessa sitä muihin EU-maihin. Sähkön kuluttajahinta muodostuu sähkön tukkuhinnasta, siirron ja jakelun kustannuksista, vähittäismyynnin katteesta, sähkön valmisteverosta sekä kotitalouksien osalta myös arvonlisäverosta. Hinta muodostuu siten monien tekijöiden yhteisvaikutuksena, joista keskeisiä ovat tuotantokustannukset, kysyntätekijät, verot ja päästökauppa⁴⁸. Päästökauppaan ei kuulu päästöoikeuksien myyntiä, vaan valtio jakaa päästökiintiöt yrityksille ilmaiseksi.

EU-maat ovat ottaneet yksipuolisesti käyttöön hiilidioksidin päästökaupan vuoden 2005 alusta, mikä liittyy tavoitteeseen alentaa EU:n kasvihuonepäästöjä vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Päästökauppa heikentää hiilidioksidipäästökertoimeltaan korkeampien energiatuotteiden kilpailuasemaa ja ohjaa tuotantoa kohti ympäristöystävällisempiä ja energiasäästävämpiä tuotantotapoja. Päästökaupan ja muiden hiilidioksidipääs-

⁴⁷ Tosin Ruotsissa alennetun veroluokan sähköverotus on hyvin keveää, minkä lisäksi siellä on sähköverotuksessa käytössä alueellisia helpotuksia.

⁴⁸ Päästökaupan piiriin kuuluvat 20 megawattia suuremmat polttolaitokset, eräät teräs-, mineraali- ja metsäteollisuuslaitokset sekä osa pienistä kaukolämpölaitoksista. Nämä yritykset eivät saa toimia ilman Energia-markkinaviraston myöntämää päästölupaa. Päästökaupan piiriin kuuluvien yritysten on hankittava todellisia päästöjään vastaava määrä päästöoikeuksia ja niiden tulee noudattaa niille myönnettyjä päästörajoja. Jos päästöt ylittävät päästöoikeuksien määrän, päästöjä on vähennettävä tai markkinoilta on ostettava lisää päästöoikeuksia. Ylimääräiset päästöoikeudet voi myydä tai säästää ne seuraavalle vuodelle. Yritys, joka ei ole hankkinut riittävää määrää päästöoikeuksia, joutuu maksamaan sakkoa.

töjen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden (uusiutuvien energiamuotojen edistäminen, biopolttoainestrategia, energiatehokkuus, vaikuttaminen kuluttajien asenteisiin) avulla pyritään sopeutumaan ilmastomuutokseen, energian saataavuuden vaikeutumiseen ja energian hintatason nousuun. Kioton pöytäkirjassa Suomen veloitteena on pitää kasvihuonepäästöt vuosina 2008–2012 enintään vuoden 1990 päästötasolla. Päästöjen toteutunut kehitys vuosina 1990–2005 on ollut vaihtelevaa, mutta päästöissä on ollut selvä nouseva kehitys. Hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoite välittyy tulevaisuudessa enenevästi myös energian ja ajoneuvojen verotuksen rakenteeseen. Liikenteen osuus hiilidioksidipäästöistä vuonna 1990 oli 21 prosenttia, mutta vuonna 2004 se oli 28 prosenttia. Tällä aikavälillä uusien autojen ominaispäästöt ovat vähentyneet uuden tekniikan myötä, mutta myytyjen autojen koko, moottoriteho ja liikennesuoritteet ovat kasvaneet.

Kansalliset valmisteverot

EU:n jäsenmaat voivat periä harmonisoitujen valmisteverojen ohella myös muita valmisteveroja ja maksuja, kunhan ne eivät rajoita tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta sisämarkkinoille. EU-jäsenyyden myötä kansallisten valmisteverojen lukumäärä on kuitenkin vähentynyt, sillä tällöin käytöstä poistuivat esimerkiksi sokerivero, ravintorasvavero ja lannoitevero. Myös kansallisten valmisteverotuottojen merkitys on pienentynyt. Suomella on yhä käytössään muutamia kansallisia valmisteveroja, kuten jätevero, virvoitusjuomavero ja eräiden juomapakkausten valmistevero. Joidenkin maksujen, kuten huoltovarmuusmaksun, tariffit lasketaan mukaan polttoaineverokantoihin.

Suomessa on kannettu vuodesta 1996 lähtien jäteveroa kuntien ylläpitämille yleisille tai niihin rinnastettaville kaatopaikoille toimitettavasta jätteestä. Veron maksaa verokausittain⁴⁹ kaatopaikan pitäjä, jonka on rekisteröidyttävä kaatopaikan sijaintipaikan tullipiirille. Jäteveron määrä on 30 euroa tonnilta kaatopaikalle toimitettua jätettä. Jos jätettä ei voi punnita, vero määräytyy kaatopaikalle toimitettavan jätteen tilavuuden perusteella. Jäteveron fiskaalisten vaikutusten ohella verolla pyritään lisäämään jätteiden uudelleen hyödyntämistä ja vähentämään kaatopaikalle sijoittamista. Kannustintyyppinen ympäristövero onkin pienentänyt runsaasti hyödyntämiskelpoista jätettä tuottavien yritysten jätteiden määrää. Kotitalouksien kohdalla jäteveron ohjausvaikutus ei ole yhtä tehokas, sillä jäteveron ja jätehuollon kustannukset ovat yhä varsin matalat. (Ympäristöministeriö 2005) Yksi keskeinen ongelma jäteveron rakenteessa on veron kohdistuminen lähinnä kunnallisille kaatopaikoille yksityisten kaatopaikkojen ollessa verovapaita.

Kansallisiin valmisteveroihin kuuluu myös virvoitusjuomavero, jota ovat velvollisia maksamaan virvoitusjuomien valmistaja ja maahantuoja. Veroa kannetaan pääsääntöisesti 4,5 senttiä litralta virvoitusjuomaverolaissa mainittua tuotetta, joita ovat muun muassa limonadit, kivennäisvedet, vesi, mehu, mehutiivisteet, enintään 1,2 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävät siiderit sekä enintään 0,5 ti-

⁴⁹ Verokausia ovat tammi-maaliskuu, huhti-kesäkuu, heinä-syyskuu ja loka-joulukuu.

lavuusprosenttia alkoholia sisältävät oluet. Virvoitusjuomavero on lähinnä fisikaalinen vero, jota kannetaan yhä makeisverosta luopumisen⁵⁰ jälkeen. Virvoitusjuomista kannetaan myös juomapakkausveroa.

Virvoitusjuomien, pullotetun veden, kahvi- ja teejuomien, urheilujuomien ja muiden alkoholittomien juomien sekä alkoholijuomien ja mallasjuomien pakkauksista kannetaan myös juomapakkausveroa⁵¹. Juomapakkausveron tavoitteena on ohjata juomapakkausten käyttöä ympäristöystävällisempään suuntaan eli suosia uudelleentäytettäviä tai uudelleenkierrätettäviä pakkauksia.

Juomapakkausveron määrä on 51 senttiä litralta pakattua tuotetta. Verosta on säädetty kuitenkin poikkeuksia. Verovapaita ovat nestepakkauskartongista valmistetut pakkaukset, kuten maito- ja mehutölkit. Lisäksi nollaverokannan piirissä vuodesta 2008 lähtien ovat kaikki panttiin perustuvaan toimivaan palautusjärjestelmään kuuluvat, uudelleentäytettävät tai raaka-aineena hyödynnettävät pakkaukset. Siirtymäaikana vuosina 2005–2007 pantillisista ja raaka-aineena hyödynnettävistä pakkauksista peritään matalampaa lisäveroa, jonka määrä on 8,5 senttiä litralta pakattua tuotetta. Kertakäyttöisten juomapakkausten lisäveron poistuminen ensi vuoden alusta tulee lisäämään ja monipuolistamaan kevyempien pantillisten kertakäyttöpullojen ja -tölkkien tarjontaa.

Suomessa kannetaan myös muita kansallisia valmisteveronluonteisia tai vakuutuslaitosten kaltaisia maksuja. Näitä maksetaan tyypillisesti valtion talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin, joista korvataan eräiden yhteiskunnallisten toimintojen piiriin kuuluvat vahingot ja kustannukset. Tällaisia maksuja ovat esimerkiksi energiaveroina perittävät huoltovarmuusmaksut, joita kannetaan huoltovarmuusrahastoon väestön toimeentulon ja talouselämän turvaamiseksi poikkeusoloissa. Lisäksi öljyjätehuollosta aiheutuvien kulujen rahoittamiseksi voiteluöljyjen ja -valmisteiden maahantuojilta kannetaan öljyjättemaksua. Öljysuojamaksua peritään maahantuodusta tai Suomen kautta kuljetetusta öljystä öljyvahingoista ja niiden torjumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi.

Muita erityisiä ja käyttökohteeltaan rajattuja fisikaalisia kulutusveroja ovat esimerkiksi ratavero, lästimaksut, väylämaksut, lentoliikenteen valvontamaksu, viestintämarkkinamaksu, teleurakointimaksu, tietoturvamaksu ja postitoiminnan valvontamaksu.

---

⁵⁰ Virvoitusjuomista ja makeisista kannettiin aikaisemmin veroa yhteisen makeis- ja virvoitusjuomaverolain perusteella. Makeisverosta luovuttiin vuoden 1999 alussa ksylitolimakeisten verovapauden aiheuttamien neutraalisuuskysymysten vuoksi.

⁵¹ Pullotetun veden, kahvi- ja teejuomien sekä urheilujuomien juomapakkausvero astuu voimaan tosin vasta vuoden 2008 alussa.

AJONEUVOJEN VEROTUS

Kansallisiin kulutusveroihin kuuluvat myös ajoneuvoperusteiset verot. Ne voidaan jakaa ajoneuvon hankintaan, omistukseen ja käyttöön liittyviin veroihin, joiden ohella autoilun veropohjaan kohdistetaan myös arvonlisävero. Ajoneuvon hankintavaiheen vero on nimeltään autovero. Sitä maksetaan henkilö- ja pakettiautoista, moottoripyöristä sekä eräistä muista ajoneuvoista, jotka otetaan käyttöön tai rekisteröidään Suomessa ensimmäistä kertaa. Autoveroa maksetaan sekä uusista että käytettynä maahan tuoduista ajoneuvoista. Ajoneuvon omistusta verotetaan vuosittain maksettavalla ajoneuvoverolla, kun taas käyttövaiheen veroksi luokitellaan ajettujen kilometrien mukaan kertyvät polttoaineverot.

Useilla mailla on moottoriteillä käytössään lisäksi veronluonteisia tietulleja, joilla rahoitetaan liikenteen infrastruktuurin rakentamista ja ylläpitoa. Myös Suomessa on keskusteltu viime vuosina tietullien käyttöönotosta. Tietullit ovat kuitenkin hallinnollisesti kallis veronkeräämismuoto. Lisäksi tietullit ohjaavat raskasta liikennettä muille tullivapaille ja usein huonompikuntoisille teille. Myös ajoneuvojen satelliittiperusteiseen seurantaan ja paikantamiseen perustuvat verot vaativat vielä aikaa tullakseen teknisesti toteuttamiskelpoisiksi.

Autovero kaipaa yhä kokonaisuudistusta

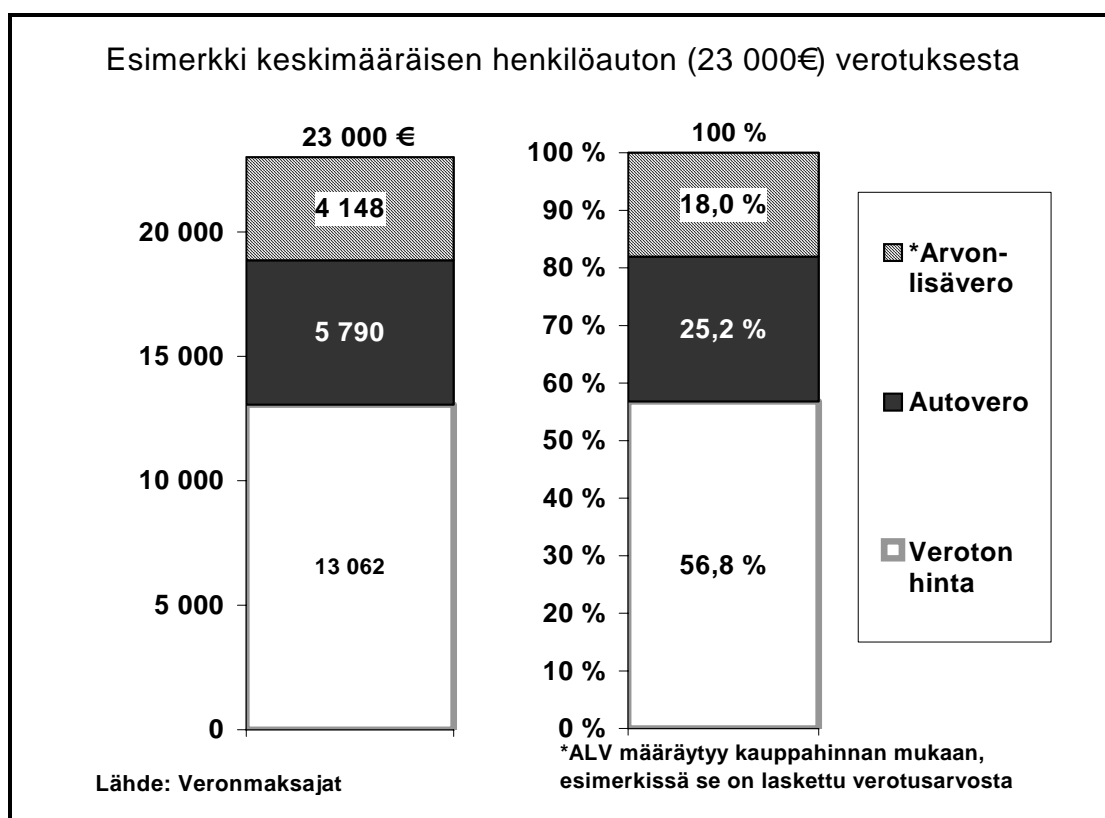
Autoveroa on kannettu Suomessa vuodesta 1958 lähtien. Ajoneuvon hankintaan perustuvat erityisverot ovat melko yleisiä Euroopassa, mutta niiden määrätymisperusteet ja taso vaihtelevat maittain huomattavasti. Joissakin maissa vero perustuu pelkästään ajoneuvon teknisiin ominaisuuksiin. Yleisempää kuitenkin on, että teknisten ominaisuuksien ohella vero kytketään ajoneuvon arvoon. Nykyisin maat muokkaavat autoverotuksensa rakennetta yhä useammin suuntaan, joka huomioi auton hiilidioksidipäästötason tai polttoainekulutuksen. Vuonna 2006 henkilöautojen keski-ikä Suomessa oli 10,5 vuotta ja keskimääräinen romutusikä 18,4 vuotta. Iät ovat korkeampia kuin muissa vanhoissa EU-maissa.

Ajoneuvoperusteiset verot eivät kuulu EU:ssa veroharmonisoinnin piiriin. Niitä kuten muitakin kulutuksen veroja rajoittaa kuitenkin EU:n perustamissopimuksen verosyrjintäkielto. Sen mukaan koti- ja ulkomaisiin tavaroihin ja palveluihin kohdistuvien verojen ja maksujen tulee olla yhtä korkeita⁵². Suomen autoverotukseen kuului aikaisemmin syrjiviä elementtejä, kun autovero määräytyi eri tavoin kaupan eri portaissa. EY-tuomioistuimen päätöksen johdosta Suomen autoverotuksen rakennetta uudistettiin huomattavasti vuonna 2003 ja samalla alennettiin uusien autojen ja moottoripyörien verotusta. Muutosten tavoitteena oli myös varmistaa veronmääräytymisperusteiden avoimuus ja ymmärrettävyys.

⁵² EU:n sisämarkkinoilla toisesta jäsenmaasta peräisin olevaan tuotteeseen ei saa kohdistaa kireämpää verotusta kuin kotimaiseen vastaavaan tuotteeseen. Toisesta jäsenvaltiosta hankittavaa ajoneuvoa ei voi siten verottaa tuonnin yhteydessä ankarammin kuin sillä määrällä veroa, joka sisältyy samanlaisen maassa jo olevan ajoneuvon jäljellä olevaan arvoon.

Autoverovelvollisia ovat pääsääntöisesti ajoneuvon maahantuojat tai Suomessa valmistetun ajoneuvon valmistajat. Autoveron määrä lasketaan prosenttiosuutena ajoneuvon verotusarvosta. Henkilö- ja pakettiautojen sekä moottoripyörien verotus määräytyy osittain eri tavoilla. Uusien ajoneuvojen veroperusteet esitetään liitteessä 12.

Vuoden 2003 alusta henkilöautojen verotuksessa siirryttiin tuontiarvoon perustuvasta verotuksesta pääosin yleiseen vähittäismyyntiarvoon perustuvaan verotukseen⁵³. Yleisellä vähittäismyyntiarvolla tarkoitetaan samanlaisen ajoneuvon yleistä hintatasoa veroineen kuluttajalle⁵⁴. Uuden henkilöauton autoveron määrä on 28 prosenttia auton verotusarvosta vähennettynä 650 eurolla bensiinikäyttöisten autojen osalta tai 450 eurolla dieselikäyttöisten autojen osalta. Autoveron osuus on siten keskimäärin noin 25 prosenttia auton verollisesta hinnasta. Verosta tehtävän kiinteän vähennyksen takia autovero on lievästi progressiivinen eli vero on suhteessa suurempi kalliimmilla autoilla. Veron määrä on halvimmissa autoissa noin 20 prosenttia auton kokonaishinnasta, mutta mitä kalliimpiin autoihin mennään, sitä lähemmäksi veron määrä lähenee 28 prosenttia auton kokonaishinnasta. Uusien autojen vero aleni 2003 uudistuksen myötä keskimäärin noin 15 prosenttia. Autoveron tuotosta noin 90 prosenttia kertyy uusien autojen hankinnasta.

Kuva 5.1 Laskennallinen esimerkki keskimääräisen henkilöauton verojen jakautumisesta vuonna 2007. Esimerkki ei kuvaa minkään tietyn markkinoilla olevan auton hintaa. Lähde: Veronmaksajat

⁵³ Sellaisten uusien henkilöautojen (M1), joiden oma massa on 4500–5999 kg, verotusarvo ei määräydy kuitenkaan yleisen vähittäismyyntiarvon vaan ajoneuvon oman hankinta-arvon perusteella.

⁵⁴ Valtiovarainvaliokunnan (VaVM 46/2002) mukaan ratkaisevaa ei ole yksittäisen ajoneuvon konkreettinen maksettu hinta. Tulli vahvistaa uusien ajoneuvojen yleiset vähittäismyyntiarvot.

Käytettyjen autojen maahantuonti muuttui autoverouudistuksen myötä huomattavasti kannattavammaksi, sillä enimmillään veronalennus oli noin puolet aiemmasta verosta (Rauhanen 2003)⁵⁵. Vanhan autoverolain mukaan yksityishenkilön maahantuoman käytetyn auton vero laskettiin kaavamaisesti.

Uudistetun autoverolain mukaan käytettyjen autojen verotusarvo perustuu auton yleiseen vähittäismyyntiarvoon Suomessa. Jos sitä ei ole käytössä, verotusarvo määritetään vastaavan samanlaisen auton pyyntihinnasta vähennettynä tavanomaisilla alennuksilla. Jos verotusarvoa ei voida määrittää tälläkään perusteella esimerkiksi vähäisten markkinatietojen perusteella, verotusarvon laskemisessa käytetään vastaavan uuden ajoneuvon yleistä vähittäismyyntiarvoa alennettuna auton ikään liittyvillä vähennyksillä. Ajoneuvon ikään liittyvät vähennykset kasvavat yhdellä prosentilla kuukautta kohden kunkin edellisen kuukauden loppuun lasketusta jäännösarvosta.

Vuoden 2002 jälkeen valmistettua käytettyä autoa verotetaan vastaavalla tavalla kuin uutta autoa. Tällöin sen veroprosentti on 28, mutta veroa pienennetään kiinteillä vähennyksillä. Käytettynä verotettavan auton kiinteitä vähennyksiä (650 tai 450 euroa) pienennetään kuitenkin auton iän perusteella yhdellä (1,0) prosentilla kuukautta kohden kunkin edellisen kuukauden lopun jäännösarvosta.

”Vanhojen käytettyjen autojen” eli ennen vuoden 2003 alkua valmistettujen käytettynä verotettavien autojen veroprosentit määräytyvät eri tavalla kuin autoverouudistuksen jälkeen valmistettujen käytettyjen autojen veroprosentit. Peruseriaatteena on, että vanhojen käytettyjen maahantuotujen autojen veron tulee vastata Suomen markkinoilla olevan vastaavan auton arvossa olevaa veroa.

Vanhojen käytettyjen autojen veroprosentit määräytyvät ensi sijaisesti niiden veroperusteiden mukaan, jotka olivat voimassa vastaavan uuden auton ensirekisteröinnin aikana. Veroprosenttia varten lasketaan siis ensin, mikä osuus samanlaisten autojen yleisestä vähittäismyyntiarvosta oli veroa silloin, kun autot olivat uusia. Käytetyn auton vero on tämän osuuden verran auton verotusarvosta. Vanhojen käytettyjen autojen verovelvollisella on mahdollisuus esittää autoveropäätöksen yhteydessä näyttöä auton yksilöllisistä ominaisuuksista, jotka vaikuttavat yleiseen vähittäismyyntiarvoon.

Tullihallitus julkaisee internetsivuillaan mallikohtaiset veroprosentit. Jos tietylle ajoneuvomallille ei ole vahvistettu Tullihallituksen taulukossa mallikohtaista veroprosenttia, sovelletaan autoverolaissa säädettyä keskimääräistä veroprosenttia. Tällöin muun kuin dieselkäyttöisen henkilöauton keskimääräinen veroprosentti on 29 ja dieselkäyttöisen auton veroprosentti on 30.

Pääosa pakettiautoista ja eräät muut ajoneuvoryhmät⁵⁶ jäivät vuoden 2003 verouudistuksessa aikaisemman veronmääräytymisperusteen piiriin, jolloin niiden verotusarvo perustuu yhä ajoneuvojen hankinta-arvoon, eli käytännössä cif-perusteiseen tehdashintaan. Tulli määrittää hankinta-arvon kauppalaskun, rahti-

⁵⁵ Nykyisin maahan tuodaan vuosittain vajaat 30 000 käytettyä ajoneuvoa. Kaikkiaan Suomessa tehdään noin 550 000–600 000 käytettyjen auton kauppaa.

⁵⁶ Näitä ajoneuvoryhmiä ovat pääasiassa huoltoautot, joiden oma massa on vähintään 1875 kilogrammaa sekä M1-luokan ajoneuvot, joiden oma massa on 4500–5999 kilogrammaa.

laskun ja muiden tositteiden perusteella. Uutena verotettavan pakettiauton vero on useimmissa tapauksissa 72 prosenttia verotusarvosta, josta vähennetään 770 euroa⁵⁷. Moottoripyörien veroprosentti määräytyy moottorin iskuilavuuden perusteella. Verotusarvo määräytyy yleisen vähittäismyyntiarvon perusteella.

Autoverotus on Suomessa korkealla tasolla. Ankaria autoverottajamaita ovat myös Tanska ja Kreikka⁵⁸. Kilpailu asiakkaista pakottaa autotehtaat kuitenkin huomioimaan maiden verotason hinnoitellessaan tehtailta lähteviä autoja. Autovalmistajien veroa edeltävät hinnat ovatkin matalimmat Tanskassa, Suomessa, Kreikassa, Sloveniassa ja Liettuassa. Vastaavasti matalan autoverotuksen maissa, kuten Saksassa, autojen verottomat hinnat ovat korkeita⁵⁹. Korkea veroa edeltävä autojen hintataso löytyy myös Slovakiasta. Taulukossa 5.1 on esitetty tyypillisen keskihintaisen auton vähittäismyyntihinnat ja veroa edeltävät tehdashinnat eräissä maissa. Hintaerot ovat suuria. Jos ranskalainen käy ostamassa kyseisen auton Suomesta, potentiaalinen säästö auton hankinnassa matkakulut pois lukien on noin 4000 euroa. (European Commission 2007a).

	DK	NL	PT	FI	AT	FR	BE	ES	SI	DE	EL	IT	LU
Vähittäismyyntihinta	29 317	22 871	22 704	21 776	21 382	19 950	19 603	19 163	18 984	18 952	18 881	18 777	18 631
Veroa edeltävä tehdashinta	11 511	14 784	15 449	12 730	16 347	16 681	16 201	15 580	15 820	15 926	14 150	15 189	16 201
Erotus	17 807	8 087	7 255	9 046	5 035	3 269	3 402	3 583	3 164	3 026	4 731	3 588	2 430

Taulukko 5.1 Peugeot 307 (Oxygo/Sport 1.6 Ess 110ch, 5p) hintatietoja eräissä maissa. Peugeot 307 on raportin mukaan yksi kymmenestä myydyimmästä automerkistä EU-maissa vuonna 2006. Lähde Euroopan Komissio, Car Price Report at 1.5.2007.

Komissio ehdotti vuonna 2005 vaihtoehtoja henkilöautojen verotuksen yhdenmukaistamiseksi. Näistä pisimmälle menevä vaihtoehto esitti rekisteröintiveron poistamista kokonaan kymmenen vuoden pituisen siirtymäkauden aikana, hiilidioksidiperusteen sisällyttämistä ajoneuvoveropohjaan ja rekisteröintiveron palautusjärjestelmän käyttöönottoa sisämarkkinoilla. Rekisteröintiveron palautusjärjestelmällä estettäisiin kaksinkertainen autoverotus vietäessä tai siirrettäessä auto pysyvästi toiseen jäsenvaltioon. Asteittainen rekisteröintiverosta luopuminen ei pienentäisi jäsenvaltioiden verotuloja, jos sen ohella nostettaisiin samanaikaisesti autojen käyttömaksuja tai muita veronluonteisia maksuja. (Euroopan yhteisöjen komissio 2005). Ehdotus ei ole edennyt neuvostossa jäsenmaiden erimielisyyden vuoksi. Erityisesti Iso-Britannia on vastustanut veroharmonisoinnin laajentamista.

Myös Suomessa autoverotuksen uudistamiseen kohdistuu paineita. Käytettyjen autojen autoverotuksen historiallinen määrittäminen malli- tai ajoneuvokohtaisesti on havaittu monimutkaiseksi ja työlääksi. Lisäksi ympäristön tilaan ja hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvät tavoitteet asetetaan päätöksenteossa yhä korkeammalle. Autoverotuksessa tultaneenkin etenemään suuntaan, jossa autoveron peruste liitetään hiilidioksidi- tai muihin päästöihin.⁶⁰ Päästöjen vä-

⁵⁷ Yksinomaan tavarankuljetukseen tarkoitettun pakettiauton vero on painosta ja ajoneuvon tavaratilasta riippuen 35 prosenttia verotusarvosta.

⁵⁸ Tanskassa autoveron osuus voi ylittää auton verottoman hinnan sadalla prosentilla ja Kreikassa eräissä tapauksissa jopa 385 prosentilla OECD (2006).

⁵⁹ Muita kevyen auton hankintaverotuksen maita ovat Yhdysvallat, Australia, Ruotsi ja Sveitsi.

⁶⁰ Myös tuorein EU-oikeuskäytäntö näyttäisi sallivan hiilidioksidipäästöihin perustuvan autoverotuksen myös käytettyjen autojen verotuksessa.

hentämiseksi veron ohjausvaikutuksen tulee olla tarpeeksi voimakas, sillä uusilla vähäpäästöisillä autoilla, erityisesti dieselkäyttöisillä autoilla, ajetaan käytännössä vanhoja autoja enemmän⁶¹. Bensiinikäyttöisen henkilöauton keskimääräinen ajosuorite on noin 18 000 kilometriä vuodessa. Autoverouudistus kaipaa myös lisää selkeyttä erityisesti käytettyjen autojen verotukseen.

Ajoneuvoveron merkitys kasvamassa

Autoista peritään lähes kaikissa EU-maissa vuosittaista käyttömaksua eli ajoneuvoveroa. Tyypillisesti se perustuu joko auton painoon, käyttöön, ajoneuvotyyppiin, tehoon tai ikään tai se voi olla kiinteä maksu. Useissa maissa dieselautojen vuotuinen käyttömaksu on korkeampi kuin bensiinikäyttöisten autojen, mitä perustellaan tarpeella tasata bensiini- ja dieselautojen käyttökustannuksia. Käyttömaksua uudistetaan yhä useammassa maassa perustumaan hiilidioksidipäästöihin niiden autojen osalta, joista hiilidioksidipäästötiedot ovat selvillä. Myös osa uusista EU-maista, kuten Viro, suunnittelee vuotuisen ajoneuvoveron käyttöönottamista ja sen porrastamista auton päästötietojen perusteella.

Suomessa ajoneuvovero⁶² määräytyy päiväkohtaisesti kertomalla veron sentti-kohtainen määrä ajoneuvon rekisterissä olojan päivien lukumäärällä. Vero maksetaan 12 kalenterikuukauden pituisilta jaksoilta ja peritään verolipuilla. Henkilö- ja pakettiautosta kannetaan kiinteää *perusveroa* ja polttoaineenaan muuta kuin moottoribensiiniä käyttäville ajoneuvoille määrätään *käyttövoimavero*. Bensiinikäyttöisestä henkilöautosta maksetaan siten pelkkää perusveroa, mutta dieselkäyttöisestä henkilöautosta maksetaan sekä perusveroa että käyttövoimaveroa.

Ajoneuvoveron perusvero on porrastettu kahteen veroluokkaan ajoneuvon iän mukaan. Ennen vuotta 1994 käyttöönotettujen autojen verotaso on 26 senttiä päivältä ja sitä uudempien autojen verotaso on 35 senttiä päivältä⁶³. Ajoneuvoveron käyttövoimavero määräytyy ajoneuvon painon mukaan. Henkilöauton käyttövoimaveron määrä päivää kohden on 6,7 senttiä jokaiselta auton kokonaismassan alkavalta sadalta kilogrammalta, mikä vuodessa merkitsee noin 25 euron lisäkustannusta jokaiselta sadalta kilogrammalta⁶⁴. Dieselautojen korkeammalla käyttövoimaverolla tasoitetaan eri tavalla verotettuja polttoaineita käytävien autojen käyttökustannuksia. Automerkistä ja mallista riippuen käyttövoimaveron korvaamiseen tarvittava ajosuorite on noin 10 000–18 000 kilometriä vuodessa. Pakettiautojen käyttövoimaveron määrä on 0,9 senttiä jokaiselta alkavalta 100 kilogrammalta.

⁶¹ Uuden auton hankinta ei välttämättä vähennä ympäristönkuormitusta. Ongelmallista on, jos uusi auto on moottoriltaan aikaisempaa suurempi, tilavampi ja jos sillä ajetaan aikaisempaa enemmän.

⁶² Dieselautojen vuosittainen käyttövoimaveron toteutettiin aikaisemmin erillisellä moottoriajoneuvoverolla. Moottoriajoneuvovero yhdistettiin ajoneuvoveroon vuonna 2004.

⁶³ Vuositasolla vero on siten 94,9 euroa tai 127,75 euroa.

⁶⁴ Käyttövoimaveron määrä vuositasolla vaihtelee 244,55 euron tasosta 2 934,6 euroon asti. Keskimääräisen dieselhenkilöauton käyttövoimaveron määrä on 464,65 euroa vuodessa.

Ajoneuvoveron rakennetta ollaan uudistamassa liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä edistävään suuntaan. Valtiovarainministeriö valmistelee parhailaan esitystä, jonka mukaan henkilöautojen⁶⁵ ajoneuvoveron perusvero porrastetaan auton polttoaineen ominaiskulutuksen ja siten hiilidioksidipäästöjen perusteella. Vero olisi sitä suurempi, mitä enemmän auto tuottaisi päästöjä. Veron vähimmäistaso merkitsisi noin 20 euron perusveroa ja enimmäistaso reilua 600 euroa. Ajoneuvoveron käyttövoimavero säilyisi ennallaan. Hiilidioksidipäästötieto on kattavasti selvillä vain uudemmasta henkilöautokannasta. Niistä henkilöautoista, joista ajoneuvoliikennerekisterissä ei ole saatavilla vahvistettua direktiivissä säädetyn mittaustavan mukaista päästötietoa, vero kannettaisiin auton kokonaisuuden mukaan⁶⁶. Verouudistuksen myötä keskivertoperheen ajoneuvoveron arvioidaan laskevan hieman. Veroehdotuksella ei tavoitella muutoksia julkisen sektorin tuloihin tai menoihin, mutta ajoneuvoveron ympäristöperusteista ohjausvaikutusta on tarkoitus voimistaa lähitulevaisuudessa.

Ajoneuvoperusteisten verojen tuotto

Auto- ja ajoneuvovero tuottivat Suomessa 1,9 miljardia euroa vuonna 2006, mikä on 2,6 prosenttia kaikista verotuloista. Valtaosa eli 1,3 miljardia euroa kertyi autoverosta. Autoveron tuotto kasvoi vaihtelevasti, mutta vahvasti 1970-luvun puolivälistä aina vuosituhannen vaihteeseen asti. Tällöin epävarmuus autoverotuksesta alkoi hidastaa autokauppaa. Vuonna 2003 autoverotuksen keventämisen jälkeen autokauppa vilkastui huomattavasti, ja veronkevennyksistä huolimatta autoverokertymä kasvoi. Viime vuodet autoverokertymä on ollut pienessä parin prosentin kasvussa, mutta kuluvana vuonna autoveron tuotto on kääntynyt laskuun. Uusien autojen myyntiä hidastavat uudelleen herännyt epävarmuus autoverotuksen tulevista muutostarpeista ja runsas uudehkojen käytettyjen autojen tarjonta. Samaan aikaan kuitenkin autojen keskimääräinen verotusarvo on noussut.

Ajoneuvovero on kokoluokaltaan vielä melko vähäinen vero. Sen tuotto on kuitenkin kasvanut selvästi, vaikka myös se on vaihdellut vuosittain suuresti. Kehityksen huomaa erityisesti verrattaessa ajoneuvoveron tuottoa suhteessa autoveron tuottoon (ks. taulukko 5.2). Vuonna 1985 ajoneuvo- ja moottoriajoneuvoverojen osuus kaikkien ajoneuvoperusteisten verojen tuotosta oli reilut 14 prosenttia, kun vuonna 2006 osuus oli jo yli 30 prosenttia. Vastaavasti autoveron osuus on laskenut. Muutos heijastaa sekä EU:n tasolla että Suomessa näkyvää pitkän tähtäimen suuntausta siirtää verotuksen painopistettä auton hankintavaiheen verotuksesta käyttövaiheen verotukseen. Tällä halutaan edistää autokannan uusiutumista tehokkaampiin ja ympäristöystävällisempiin malleihin.

⁶⁵ Uudistus koskee ainoastaan henkilöautoja, koska vain niistä on toistaiseksi olemassa yhtenäistä tietoa polttoaineen kulutuksen ja päästön määrittämiseksi.

⁶⁶ Yhden hiilidioksidigramman päästöllä kulkee tällä hetkellä keskimäärin noin 10 kilogrammaa autoa. Noin puolet henkilöautoista painaa 1400–1800 kilogrammaa.

	Ajoneuvo- perusteiset verot yht. Milj. €	Autovero Milj. €	Ajoneuvovero- ja moottori- ajoneuvovero Milj. €	Autoveron osuus ajoneuvo- perusteisista veroista, %	Ajoneuvovero- ja moottori- ajoneuvoveron osuus, %
1970	65	54	11	83,2 %	16,8 %
1975	143	128	14	89,9 %	10,1 %
1980	272	238	34	87,5 %	12,5 %
1985	564	482	82	85,4 %	14,6 %
1990	837	697	140	83,3 %	16,7 %
1995	740	452	288	61,0 %	39,0 %
2000	1459	1059	400	72,6 %	27,4 %
2005	1814	1277	537	70,4 %	29,6 %
2006	1872	1304	568	69,7 %	30,3 %

Taulukko 5.2 Ajoneuvo- ja moottoriajoneuvoverojen kertymät eräinä vuosina aikavälillä 1970–2006.
Lähde: SourceOECD

YMPÄRISTÖVEROT

Ympäristöveroilla pyritään ohjaamaan käyttäytymistä

Kulutuksen veroista ympäristöperusteiset verot ja maksut voidaan poimia monin eri perustein. OECD:n mukaan ympäristöveroiksi luetaan verot, joita sovelletaan veropohjaan, jolla on merkityksellinen vaikutus ympäristöön (OECD 2006). Tilastokeskus lähtee ympäristöverojen määrittelyssä siitä, että veron tulee kohdistua sellaiseen mitattavaan fyysiseen suureeseen, jolla on haitallinen vaikutus ympäristöön. Määrittelyssä keskeistä on veropohja, eikä veron luonne tai nimitys. Ympäristöverot voidaan jakaa kahteen eri ryhmään sen perusteella, kohdistuvatko verot saasteisiin ja jätteisiin vai resurssien käyttöön, kuten energiaan. (Tilastokeskus 2007). Verotuottojen keräämisen ohella ympäristöverojen tavoite on maksattaa luonnonvarojen käyttäjällä ympäristön käytöstä aiheutuva (negatiivinen) ulkoisvaikutus⁶⁷ ja ohjata luonnonvarojen käyttöä ympäristöä säästävään suuntaan. Jos ympäristövero ohjaa käyttäytymistä tehokkaasti, ympäristöä kuormittava toiminta vähenee ja ympäristöverojen veropohja ja tuotto vähitellen pienenevät.

Ympäristöveroja kerätään liikennepolttoaineista, muusta energiasta, ajoneuvojen hankinnasta ja käytöstä sekä eräistä muista ympäristöön liittyvistä veroista ja veronluonteisista maksuista. Tärkein ympäristöverojen erä ovat energiaverot, joista kertyy reilusti yli puolet⁶⁸ ja ajoneuvoperusteisista veroista noin kolmannes ympäristöveroista. Energiaan ja liikenteeseen kohdistuvien verojen ohella ympäristöveroiksi luokitellaan Suomessa juomapakkausvero sekä jätevero. Jätevero on yksi harvoja Suomessa käyttöönotettuja veroja, joka voidaan luokitella ns. saasteveroksi. Ympäristöveroja laajempi käsite on ympäristöperusteiset verot ja maksut, johon kuuluu ympäristöverojen ohella myös valtion keräämiä ympäristöperusteisia maksuja. Näitä ovat muun muassa öljynsuoja- ja öljyjättemaksut, vesiensuojelumaksut sekä maatalouden torjunta-ainemaksut⁶⁹. Lisäksi ympäristöperusteisiin maksuihin voidaan lukea myös vastikkeelliset kunnalliset jäte-, vesi- ja jätevesipalvelumaksut.

Ympäristöverokeskustelussa puhuttiin 2000-luvun alussa usein ns. vihreästä tai ekologisesta verouudistuksesta. Tällä tarkoitetaan verotuksen painopisteen siirtämistä työn (tai saasteettomien hyödykkeiden tai palveluiden) verottamisesta ympäristön kannalta haitallisten hyödykkeiden verotukseen kiristämällä ympäristöveroja. Tällöin ympäristöveroja maksavien yritysten tuotantokustannukset nousevat, mutta samalla työvoimakustannukset laskevat työn verotuksen laskiessa. Siten työn suhteellinen hinta tuotantopanoksena laskee ja saadaan aikaan samanaikaisesti ympäristön tilan ja työllisyyden koheneminen (ns. kaksoishyötyhypoteesi). Yleisesti on kuitenkin havaittu, että kaksoishyödyn toteutuminen ei voi olla veroja kierrätettäessä kovinkaan suuri. Lisäksi koska työn verokertymä on moninkertainen ympäristöveroihin verrattaessa, ympäristöverojen

⁶⁷ Ulkoisvaikutuksia syntyy luonnonvarojen käytön ohella esimerkiksi ympäristönhuollosta ja mahdollisten ympäristövahinkojen korjaamisesta.

⁶⁸ Liikennepolttoaineista kertyy noin 45 prosenttia ympäristöveroista ja muusta energiasta noin 15 prosenttia.

⁶⁹ Maatalouden maksuihin luetaan myös vuoteen 1994 asti peritty lannoitevero.

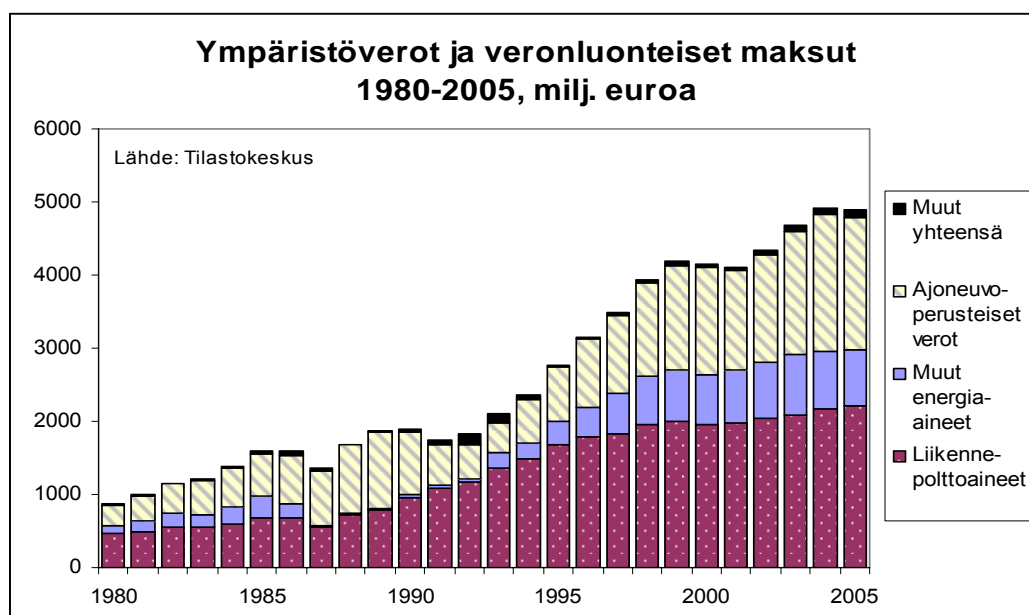
korotuksilla ei ole saatu aikaiseksi missään maassa selvää verotuksen painopisteen siirtoa pois työn verotuksesta. Vaikutukset riippuvat myös kansantalouden rakenteista ja kilpailullisuudesta, verotuksen lopullisesta kohtaannosta ja suhdannetilanteesta. (Valtiovarainministeriö 2004).

Ympäristöverokiristysten ongelmana on, että ne kohdistuvat pääasiassa kuluttajille, usein myös pienituloisemmille kotitalouksille, ja vain osalle yrityksistä. Siten ympäristöverojen kiristys ei kohdistu voimakkaimmin energiaa kuluttavalle teollisuudelle, eikä veronkiristyksen ympäristöä parantavasta vaikutuksesta ole välttämättä taetta. Yleisemminkin välillisten verojen kiristyksen ongelmana on se, että ne pienentävät työn verokevennyksen ostovoimaa ja työllisyyttä kasvattavaa vaikutusta. Ympäristöverojen kiristystä voidaan kompensoida pienituloisille kotitalouksille suuntaamalla heille muita suuremmat tuloverokevennykset. Verokiristyksen kompensointi tätä kautta on kuitenkin vaikeaa, sillä yhtä suurilla tulotasoillakin energian käyttö ja välilliset verot vaihtelevat huomattavasti. (Talousneuvosto 2000). Lisäksi energiaveroja maksavilla toimialoilla, kuten liikenteessä, ympäristöverojen kiristykset saattavat aiheuttaa vaikeita kannattavuusongelmia erityisesti korkeiden markkinahintojen aikana.

Keskeinen periaatteellinen ongelma syntyy myös siitä, että ympäristönsuojeluun liittyvät tavoitteet ovat ristiriidassa talouden kasvu- ja työllisyystavoitteiden sekä julkisen talouden kestävyuden kanssa. Paraneva työllisyys ja ostovoiman kasvu kanavoituvat väistämättä ainakin osittain yksityisen kulutuksen kasvuksi. Tämä lisää talouskasvua ja kuluttajien elintasoja, mutta kuormittaa enenevästi myös ympäristöä ympäristötavoitteiden vastaisesti. Myös julkisen talouden kestävyys edellyttää jatkuvaa talouskasvua. (Honkatukia - Kiander 2003). Monet vihreään tai ekologiseen verouudistukseen liittyvät epävarmuudet ja ongelmat ovatkin hilineet keskustelua rajuista ympäristöverojen kiristystarpeista.

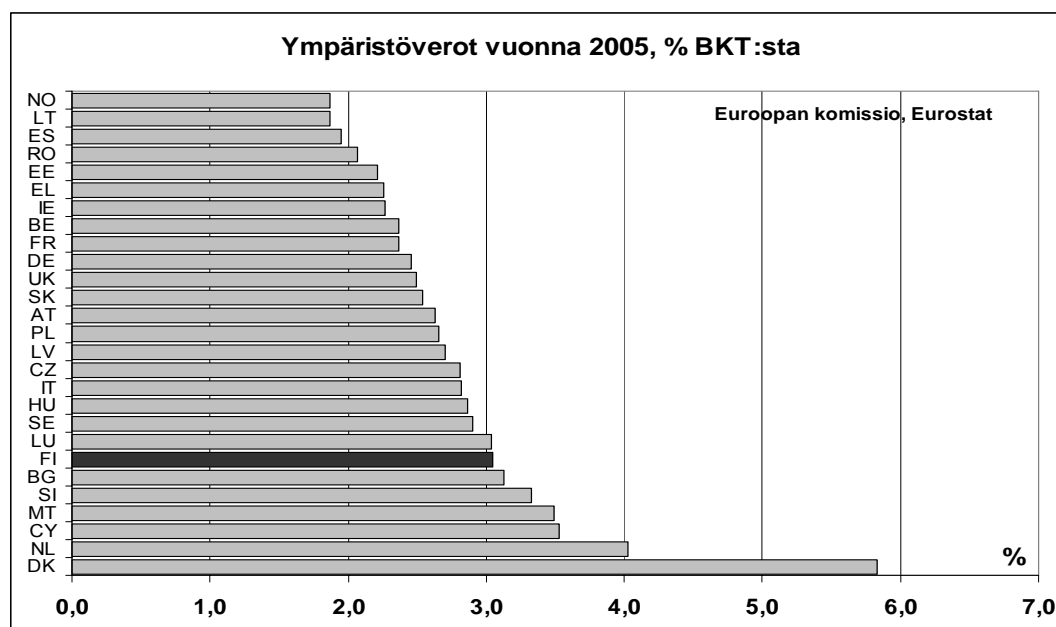
Ympäristöverojen merkitys on pienentymässä

Suomessa kerättiin ympäristöveroja vuonna 2005 lähes 5 miljardia euroa. Lisäksi muita ympäristöperusteisia maksuja kerättiin lähes yhdellä miljardilla eurolla. Ympäristöstä kertyvät verotulot ovat kasvaneet pitkällä aikavälillä ripeästi. Kymmenessä vuodessa niiden määrä on nimellisesti lähes kaksinkertaistunut ja verrattuna 1980-luvun alkuun niiden suhde on reaalisestikin yli kaksinkertaistunut. Viime vuosina ympäristöverojen kasvu on kuitenkin tasaantunut voimakkaimman kasvun ajoittuessa 1990-luvun loppupuolelle. Sama kehitys on nähtävissä myös muissa teollistuneissa maissa.

Kuva 6.1 Ympäristöverot ja veronluonteiset maksut vuosina 1980–2005, milj. euroa. Lähde: Tilastokeskus.

Ympäristöverojen käyttö ja instrumentit vaihtelevat maittain. Yhteistä on kuitenkin se, että suurin osa OECD-maissa kerättävistä ympäristöverotuloista kertyy liikennesektorilta: bensiinin ja dieselöljyn veroista sekä ajoneuvojen veroista ja maksuista. EU-maissa ympäristöverojen osuus bruttokansantuotteesta on keskimäärin reilut 2,5 prosenttia, kun Suomessa ympäristöverojen osuus bruttokansantuotteesta on noin 3 prosenttia (kuva 6.2). Keskimääräistä innokkaampia ympäristöverottajamaita ovat erityisesti Tanska ja Alankomaat, mutta myös Kyproksessa ja Maltassa ympäristöverotus on kireää. Kokonaisverotuloihin suhteutettuna ympäristöverojen osuus Suomessa on melko pieni, eli noin 6,9 prosenttia vuonna 2005. EU-maiden keskiarvo oli samana vuonna 7,6 prosenttia kokonaisverotuloista. (European Commission, Eurostat 2007)

Kuva 6.2 Ympäristöverotuksen taso eräissä maissa vuonna 2005, % BKT:sta. Lähde: Euroopan komissio ja Eurostat.

Euroopassa ympäristöverojen merkitys lisääntyi erityisesti 1990-luvulla, jolloin ekologinen verouudistus kasvatti suosiotaan. Tanska, Saksa, Italia, Alankomaat, Itävalta, Ruotsi, Iso-Britannia ja Suomi korottivat ympäristöverojaan ja osa maista toteutti samaan aikaan myös helpotuksia työn verotukseen. Tilastot osoittavat, että verrattaessa verotuottoja 1980-luvun tilanteeseen ympäristöverot ovat kiristyneet selkeästi. Sen sijaan työn verotuksesta kertyvät verotuotot eivät ole veroperustemuutoksista huolimatta juuri muuttuneet. Viime vuosina ympäristöverotus on elänyt hiljaista vaihetta. Ympäristöverojen kiristystä on toteutettu lähinnä EU:n uusissa jäsenmaissa, joissa ympäristöveroja eli lähinnä energiaveroja on nostettu vähitellen EU:n minimin tasolle⁷⁰. Kehityksen seurauksena ympäristöverotulojen⁷¹ merkitys koko EU:ssa on pienentynyt hitaasti vuodesta 1999 lähtien. (European Commission, Eurostat 2007)

Keskeinen syy ympäristöverojen merkityksen pienenemiseen löytyy EU-maiden vahvasta suhdannetilanteesta, joka kasvattaa automaattisesti muiden verojen, esimerkiksi yhteisöverojen, osuutta. Lisäksi varovaista linjaa ympäristöverojen kiristyksissä ovat aiheuttaneet muiden kuin veroinstrumenttien lisääntynyt käyttö ympäristötavoitteita edistäessä (päästökauppa) sekä sitkeästi kohonneet energian maailmanmarkkinahinnat. Osassa maista, kuten Suomessa, korkeita energianhintoja on jopa kompensoitu yrityksille energiaverotuksen kevennyksillä.

Mitä todennäköisimmin ympäristöverojen rooli ei ole kuitenkaan lopullisesti kuumassa, vaan ne tarjoavat jatkossakin sopivan veropohjan kerätä yhteiskunnalle osa verotuloista. Tätä kehitystä vahvistavat esimerkiksi Suomen ja Ruotsin hallitusten ehdotukset kiristää energiaverotusta ensi vuoden alussa. Selvää on, että hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoite tulee välittymään tulevaisuudessa enenevässä määrin ympäristöverotuksen tasoon ja rakenteisiin.

---

⁷⁰ Tosin tuoreet tiedot eri maista kertovat kuluvana vuonna lukuisista ympäristöverojen kiristyksistä muun muassa Alankomaissa, Belgiassa, Itävallassa ja Tanskassa.

⁷¹ Ympäristöverotuloja tarkastellaan tällöin suhteessa BKT:hen ja kokonaisverotuloihin EU-maiden painotetun keskiarvon avulla. EU-maiden ympäristöverot aritmeettisella keskiarvolla mitattuna ovat sen sijaan kasvaneet lievästi.

LOPUKSI

Kulutusverotuksen tasoa Suomessa voidaan luonnehtia kohtuullisen kireäksi. Eri tavoilla mitattuna kulutusverot asettuvat kansainvälisten vertailujen keskitasolle tai hieman sen yläpuolelle. Kotitalouksien kulutusmenoista kulutusverot haukkaavat noin viidenneksen, sillä kulutusverotus on hyvin laajapohjaista verotusta.

Välillisten verojen yleinen kiristäminen ei ole enää perusteltua, sillä niiden taso on jo tällä hetkellä kireä ja kulutusverotus kattavaa. Verojärjestelmän sisällä verotuksen painopistettä voidaan kuitenkin siirtää kulutusverotuksen suuntaan sitä kautta, että tulevat verokevennykset kohdistetaan työn verotukseen. Yhdistynyt Kuningaskunta on esimerkki maasta, jossa kulutusverotus on kireää ja tuloverotus kevyttä.

Haitallisia ulkoisvaikutuksia aiheuttaviin tuotteisiin, kuten alkoholi, tupakka ja polttoaineet, voidaan kohdistaa tiettyyn rajaan asti muita korkeampia kulutusveroja. Haittaveroja voi perustella muun muassa ilmastomuutoksen torjumisella, kansanterveyden edistämällä tai EU-harmonisointipaineilla. Haittaverojen mitoituksessa tulee kuitenkin punnita kokonaisuus ja veropohjan säilyminen kotimaassa, sillä erityisen ankara verorasitus purkautuu helposti joko laillisin tai laitomin keinoin. Verokiristysten tekemisestä ilmastomuutoksen tai terveyden edistämisen varjolla ei saa myöskään tulla automaatti, vaan niiden rinnalla tavoitteita on edistettävä myös muilla keinoilla.

Eri maissa on käynnissä vahva pyrkimys ottaa käyttöön yleisiä, mahdollisimman laajapohjaisia ja neutraaleja kulutusveroja. Tavoite näkyy yleisten kulutusverojen kertymän kasvuna ja erityisten kulutusverojen pienentymisenä. Vaikka EU:n arvonlisäverojärjestelmä on laajapohjainen kulutusvero, jäsenmaille myönnetty lukuisat poikkeukset heikentävät verojärjestelmän mahdollisuuksia tukea kasvua ja työllisyyttä. Sen vuoksi erilaisten poikkeusten, kuten alennettujen arvonlisäverokantojen, käyttöä tulisi laajentaa vain harkiten.

Suomen hallitus on päättänyt alentaa elintarvikkeiden arvonlisäverokannan 12 prosenttiin lokakuussa 2009, mikä kasvattaa haitallisen veroeron ravintolapalveluiden tappioksi ja kymmeneen prosenttiyksikköön. Tässä tilanteessa Suomen tulee edelleen aktiivisesti ajaa EU:ssa alennettujen arvonlisäverokantojen käytön sallimista myös ravintolapalveluissa, jotta Suomi voisi omin päätöksin kuroa veroeroa umpeen ravintolapalvelujen arvonlisäveroa alentamalla.

LÄHTEET

Cnossen, Sijbren (2003). Is the VAT's Sixth Directive Becoming an Anachronism? European Taxation, December 2003. International Bureau of Fiscal Documentation, Amsterdam.

Commission of the European Communities (2007). Proposal for a directive amending Directive 2003/96/EC as regards the adjustment of special tax arrangements for gas oil used for commercial purposes and the coordination of taxation of unleaded petrol and gas oil used as motor fuel. COM(2007) 52. Brussels.

Copenhagen Economics (2007). Study on reduced VAT applied to goods and services in the Member States of the European Union. Final Report. 6503 DG TAXUD.

Danish Ministry of Taxation (2007). Status over grænsehandel. Juni 2007.

Ebrill, Liam — Keen, Michael — Bodin, Jean-Paul — Summers, Victoria (2001). The Modern VAT. IMF.

Euroopan Unionin Neuvosto 5.6.2007. Lehdistötiedote. Neuvoston 2804. istunto. Talous- ja rahoitusasiat. Luxemburg 5. kesäkuuta 2007.

European Commission (2007a). Car prices within the European Union at 1/5/2007. Competition DG. July 2007. COMP/E2.

European Commission, Eurostat (2007). Taxation trends in the European Union. 2007 edition.

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm

Euroopan yhteisöjen komissio (1996). Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä. Ohjelma yhteinäismarkkinoita varten. KOM(96) 328. Bryssel.

Euroopan yhteisöjen komissio (2000). Strategia sisämarkkinoiden arvonlisäverojärjestelmän toiminnan parantamiseksi. Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille. KOM(2000) 348. Bryssel.

Euroopan yhteisöjen komissio (2003a). Arvonlisäverostrategian painopistealueet: nykyinen tilanne ja ajan tilalle saattaminen. Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle. KOM(2003) 614.

Euroopan yhteisöjen komissio (2003b). Alennetun arvonlisäverokannan soveltamisesta kokeiluluonteisesti tiettyihin erityisen työvoimavaltaisiin palveluihin. Komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille. KOM(2003) 209.

Euroopan yhteisöjen komissio (2003c). Ehdotus direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta alennettujen arvonlisäverokantojen osalta. KOM(2003) 397. Bryssel.

Euroopan yhteisöjen komissio (2005). Ehdotus neuvoston direktiivi henkilöautojen verotuksesta. KOM(2005) 261. Bryssel.

Euroopan yhteisöjen komissio (2006a). Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle koordinoitusta strategiasta veropetosten torjunnan tehostamiseksi. KOM(2006) 254. Bryssel.

Euroopan yhteisöjen komissio (2006b). Ehdotus alkoholin ja alkoholijuomien valmisteverojen määrien lähentämisestä annetun direktiivin 92/84/ETY muuttamisesta. KOM(2006) 486. Bryssel.

Eurostat (2007). Eating, drinking, smoking - comparative price levels in 37 European Countries for 2006. Statistics in focus 90/2007, Economy and Finance.

Hallituksen budjettitiedote 224/2007, valtioneuvoston viestintäyksikkö.

Hietala, Harri - Lyytikäinen, Teemu (2003). Työn, pääoman ja kulutuksen verorasituksen mittaaminen. VATT-keskustelualoitteita 298. Valtion taloudellinen tutkimuslaitos. Helsinki.

Holm, Pasi - Kiander, Jaakko - Rauhanen, Timo - Virén, Matti (2007). Elintarvikkeiden arvonlisäverokannan alentamisen vaikutukset. Pellervon Taloudellisen Tutkimuslaitoksen raportteja 2000.

Honkatukia, Juha - Kiander, Jaakko (2003). Ympäristöperusteinen verotus ja kestävän kehityksen edellytykset - visio vuoteen 2020. VATT-muistio. Helsinki 2003.

KPMG's Corporate and Indirect Tax Rate Survey 2007. 2007 KPMG International. KPMG.

Kurjenoja, Jaana (2005). Työvoimakustannuksen verokiila 2005. Verotietoa 45. Veronmaksajain Keskusliitto.

Martikainen, Emmi — Virén, Matti (2006). Valmisteverojen välittyminen kuluttajahintoihin Suomessa 1997–2004. VATT-keskustelualoitteita 397. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.

Mathis, Alexandre (2004). VAT indicators. Directorate-General for Taxation & Customs Union working paper 2/2004. European Commission, Luxembourg.

OECD (2006). Consumption tax trends. OECD, Paris.

Oksanen, Jenni (2005). Kulutusverotus Suomessa. Verotietoa 43. Veronmaksajain Keskusliitto.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelma 19.4.2007. Edita Prima Oy. Helsinki.

Rauhanen, Timo (2003). Kulutusverotuksen harmonisointi EU:ssa. Teoksessa Hjerppe et al. 2003: Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä. WSOY, Vantaa.

Talousneuvosto (2000). Ympäristö- ja energiaverotuksen käyttö Suomessa. Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2000/3.

Talousneuvosto (2002). Verotus kansainvälisessä toimintaympäristössä. Työryhmäraportti. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2002/5.

Taloussanomat 19.9.2007. Ruotsalaiset hermostuivat bensaveron korotuksista.

The Reporter (2007). 11.9.2007 Online. Esmerk uutisseuranta.

Tilastokeskus (2007). Ympäristötilasto. Vuosikirja 2007. Ympäristö ja luonnonvarat 2007. Multiprint Oy, Helsinki 2007.

Tullihallituksen asiakastiedote Nro 16 (2004). Valmisteverotus. www.tulli.fi.

Valtion talousarvioesitys 2008 (2007). HE 62/2007 vp. Helsinki.

Valtiovarainministeriö (2004). Kestävä kehitys ja ekologinen verouudistus. Lokakuu 2004.

Virén, Matti (2005). Miten arvonlisävero vaikuttaa kuluttajahintoihin? VATT-keskustelu-aloitteita 380. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki.

Wickström, Anita (2007). Käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Uhka vai mahdollisuus, katsaus erilaisiin tapoihin soveltaa menettelyä. Verotus-lehti 2/2007, s. 197–200.

Ympäristöministeriö (2005). Jäteveron vaikuttavuuden arviointi. Raportti 1907-C5430. SKOY - Suunnittelukeskus Oy.

Verotuksen rakenne vuosina 1975-2006

Lähde: Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
	Milj. e																															
Kotitalouksien tuloverot	2 532	3 280	3 477	3 278	3 537	4 234	5 209	5 752	6 405	7 433	8 487	9 623	9 480	11 565	12 624	13 521	12 968	12 094	12 369	13 963	13 639	15 256	15 325	16 195	16 511	19 118	19 627	20 058	19 905	20 177	21 211	22 038
Yhteisöjen tuloverot	311	400	362	386	430	405	576	650	749	773	784	924	759	1 036	1 241	1 761	1 696	1 330	224	488	2 212	2 784	3 743	5 045	5 296	7 792	5 835	5 988	4 952	5 357	5 248	5 615
Työeläkemaksut	453	614	815	751	978	1 289	1 566	1 543	1 581	1 725	2 073	2 357	2 661	3 779	4 528	6 044	6 990	6 110	6 476	6 845	7 642	8 198	8 731	9 599	10 280	10 719	11 807	12 527	12 847	13 330	14 013	14 685
Muut sosiaaliturvamaksut	1 047	1 233	1 314	1 306	1 361	1 509	1 672	1 842	2 013	2 504	3 045	3 123	3 232	3 515	3 747	3 968	3 748	5 024	5 371	6 262	5 876	5 289	5 034	5 113	5 162	5 038	4 974	4 515	4 308	4 436	4 875	5 520
Tavaroista ja palveluksista maksetut verot (1)	2 102	2 409	2 850	3 215	3 674	4 202	4 851	5 418	6 020	7 061	7 727	8 453	9 293	11 167	12 324	12 710	12 288	11 824	11 772	12 650	13 419	13 968	15 738	16 655	17 538	18 203	18 582	19 495	20 610	21 133	21 811	22 841
Muut verot	145	267	224	230	253	256	323	394	468	594	698	779	827	1 137	1 231	1 047	964	923	1 069	1 099	1 066	1 146	1 212	1 343	1 371	1 548	1 509	1 604	1 565	1 758	1 962	1 897
Yhteensä	6 590	8 203	9 043	9 165	10 233	11 895	14 197	15 599	17 236	20 090	22 813	25 259	26 252	32 199	35 695	39 050	38 654	37 306	37 281	41 307	43 853	46 641	49 782	53 950	56 159	62 418	62 334	64 186	64 187	66 191	69 120	72 596
	Prosentteina																															
Kotitalouksien tuloverot	38,4 %	40,0 %	38,5 %	35,8 %	34,6 %	35,6 %	36,7 %	36,9 %	37,2 %	37,0 %	37,2 %	38,1 %	36,1 %	35,9 %	35,4 %	34,6 %	33,5 %	32,4 %	33,2 %	33,8 %	31,1 %	32,7 %	30,8 %	30,0 %	29,4 %	30,6 %	31,5 %	31,2 %	31,0 %	30,5 %	30,7 %	30,36 %
Yhteisöjen tuloverot	4,7 %	4,9 %	4,0 %	4,2 %	4,2 %	3,4 %	4,1 %	4,2 %	4,3 %	3,8 %	3,4 %	3,7 %	2,9 %	3,2 %	3,5 %	4,5 %	4,4 %	3,6 %	0,6 %	1,2 %	5,0 %	6,0 %	7,5 %	9,4 %	9,4 %	12,5 %	9,4 %	9,3 %	7,7 %	8,1 %	7,6 %	7,73 %
Työeläkemaksut	6,9 %	7,5 %	9,0 %	8,2 %	9,6 %	10,8 %	11,0 %	9,9 %	9,2 %	8,6 %	9,1 %	9,3 %	10,1 %	11,7 %	12,7 %	15,5 %	18,1 %	16,4 %	17,4 %	16,6 %	17,4 %	17,6 %	17,5 %	17,8 %	18,3 %	17,2 %	18,9 %	19,5 %	20,0 %	20,1 %	20,3 %	20,23 %
Muut sosiaaliturvamaksut	15,9 %	15,0 %	14,5 %	14,2 %	13,3 %	12,7 %	11,8 %	11,8 %	11,7 %	12,5 %	13,3 %	12,4 %	12,3 %	10,9 %	10,5 %	10,2 %	9,7 %	13,5 %	14,4 %	15,2 %	13,4 %	11,3 %	10,1 %	9,5 %	9,2 %	8,1 %	8,0 %	7,0 %	6,7 %	6,7 %	7,1 %	7,60 %
Tavaroista ja palveluksista maksetut verot	31,9 %	29,4 %	31,5 %	35,1 %	35,9 %	35,3 %	34,2 %	34,7 %	34,9 %	35,1 %	33,9 %	33,5 %	35,4 %	34,7 %	34,5 %	32,5 %	31,8 %	31,7 %	31,6 %	30,6 %	30,6 %	29,9 %	31,6 %	30,9 %	31,2 %	29,2 %	29,8 %	30,4 %	32,1 %	31,9 %	31,6 %	31,46 %
Muut verot	2,2 %	3,3 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,1 %	2,3 %	2,5 %	2,7 %	3,0 %	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,5 %	3,4 %	2,7 %	2,5 %	2,5 %	2,9 %	2,7 %	2,4 %	2,5 %	2,4 %	2,5 %	2,4 %	2,5 %	2,4 %	2,5 %	2,4 %	2,7 %	2,8 %	2,61 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Lähde Tilastokeskus, Taloudelliset olot

Prosenttiosuuksia tarkasteltaessa kulutusverot olivat maksimissaan vuonna 1979 (35,9%).

Prosenttiosuuksia tarkasteltaessa kulutusverot olivat minimissään vuonna 2000 (29,2%).

Kulutusverojen keskiarvo vuosina 1975-2006 oli 32,5%

Kulutusverojen keskiarvo vuosina 1995-2006 oli 30,9%

Max	35,9 %
Min	29,2 %
Ka 1975-2006	32,5 %
Ka 1995-2006	30,9 %

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006*
Kotitalouksien kulutusmenot	9 302	10 669	11 802	13 055	14 848	16 860	19 031	21 754	24 210	26 747	29 219	31 479	33 987	37 588	41 744	43 809	44 406	44 074	44 247	45 477	47 797	50 059	52 761	56 167	58 646	62 675	66 097	69 054	71 989	74 765	77 707	82 163
Kulutusmenot yhteensä	12 802	14 847	16 491	18 148	20 618	23 565	26 860	30 662	34 349	38 019	42 053	45 457	49 327	54 355	60 235	64 960	67 367	66 926	66 358	68 026	71 643	75 188	78 895	83 620	87 124	92 236	97 446	102 301	106 831	111 451	116 021	122 169
Kulutusverojen (1) osuus kulutusmenoista yht.	16,4 %	16,2 %	17,3 %	17,7 %	17,8 %	17,8 %	18,1 %	17,7 %	17,5 %	18,6 %	18,4 %	18,6 %	18,8 %	20,5 %	20,5 %	19,6 %	18,2 %	17,7 %	17,7 %	18,6 %	18,7 %	18,6 %	19,9 %	19,9 %	20,1 %	19,7 %	19,1 %	19,1 %	19,3 %	19,0 %	18,8 %	18,7 %

Kulutuksen implisiittiset veroasteet

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BE	20,6	21,3	21,6	21,4	22,5	21,8	21,0	21,3	21,3	22,0	22,2
BG	-	-	-	-	-	19,7	18,9	19,1	21,1	23,7	24,6
CZ	22,1	21,2	19,4	18,6	19,7	19,4	18,9	19,3	19,6	22,0	22,1
DK	30,5	31,6	31,9	32,7	33,7	33,4	33,5	33,7	33,3	33,3	33,7
DE	18,8	18,3	18,1	18,3	19,0	18,9	18,5	18,5	18,7	18,2	18,1
EE	20,6	19,2	20,7	18,4	18,0	19,7	19,4	20,0	20,4	20,5	23,8
IE	24,9	24,8	25,4	25,7	26,1	26,4	24,5	25,5	25,3	26,5	27,2
EL	17,6	17,7	17,8	18,1	18,7	19,0	19,5	18,8	17,9	17,6	17,0
ES	14,6	14,7	15,0	15,7	16,3	15,7	15,3	15,5	16,0	16,1	16,3
FR	21,5	22,1	22,2	22,0	22,1	20,9	20,3	20,3	20,0	20,2	20,2
IT	17,4	17,1	17,3	17,8	18,0	17,9	17,3	17,1	16,6	16,9	16,9
CY	12,1	11,8	10,7	10,9	10,7	12,2	13,7	14,8	18,3	19,4	19,3
LV	19,3	17,9	18,8	21,1	19,5	18,7	17,5	17,4	18,6	18,5	20,4
LT	17,7	16,4	20,4	20,7	19,2	17,8	17,4	17,8	17,0	16,0	16,5
LU	21,1	20,8	21,6	21,6	22,4	23,1	22,7	23,0	23,4	24,7	24,3
HU	30,9	29,7	27,2	27,6	27,9	27,5	25,7	25,4	26,0	27,7	26,5
MT	15,4	14,0	14,9	13,8	14,8	15,7	16,4	18,1	16,6	17,4	19,2
NL	23,2	23,3	23,8	23,4	23,9	23,7	24,4	23,8	24,2	24,9	25,4
AT	20,3	20,7	21,7	21,8	22,2	21,3	21,4	21,9	21,5	21,5	21,3
PL	21,3	21,2	20,1	19,1	19,7	18,0	17,4	18,0	18,5	18,7	19,8
PT	19,1	19,5	19,3	19,9	20,0	19,2	19,3	19,9	19,8	20,0	-
RO	-	-	-	-	-	-	14,4	16,4	18,3	16,8	18,5
SI	25,1	24,7	23,4	24,9	25,8	24,1	23,7	24,9	24,9	24,8	24,5
SK	27,1	26,0	25,4	23,1	22,2	21,8	18,8	19,9	19,4	21,5	21,9
FI	27,6	27,4	29,3	29,1	29,4	28,6	27,6	27,7	28,1	27,7	27,6
SE	27,9	27,2	26,9	27,4	27,2	26,5	26,9	27,4	27,5	27,6	28,1
UK	20,1	19,8	20,0	19,7	19,9	19,4	19,0	18,9	19,2	19,1	18,7
NO	30,2	29,8	30,6	30,1	30,0	29,9	29,2	27,5	26,2	26,4	27,1
EU-27											
painotettu keskiarvo	20,1	20,0	20,1	20,0	20,5	20,0	19,6	19,7	19,7	19,8	19,8
aritmeettinen keskiarvo	21,5	21,1	21,3	21,3	21,6	21,2	20,5	20,9	21,2	21,6	22,1
EA-13											
painotettu keskiarvo	19,4	19,4	19,5	19,7	20,1	19,7	19,3	19,3	19,2	19,2	19,2
aritmeettinen keskiarvo	20,9	21,0	21,3	21,5	22,0	21,6	21,2	21,4	21,3	21,6	21,8
EU-25											
painotettu keskiarvo	20,1	20,0	20,1	20,1	20,6	20,1	19,7	19,7	19,7	19,8	19,8
aritmeettinen keskiarvo	21,5	21,1	21,3	21,3	21,6	21,2	20,8	21,2	21,3	21,7	22,1

Lähde: Euroopan komission palvelut/Taxation trends in the European Union

EU:n arvonlisäveroalue

EU:n arvonlisäveroalue muodostuu seuraavista jäsenvaltioista sekä niihin kuuluvista alueista:

Alankomaat
Belgia
Bulgaria
Espanja, mukaan lukien Baleaarit
Irlanti
Iso-Britannia, mukaan lukien Man-saari
Italia
Itävalta
Kreikka
Kypros
Latvia
Liettua
Luxemburg
Malta
Portugali, mukaan lukien Azorit ja Madeira
Puola
Ranska, mukaan lukien Monaco
Romania
Ruotsi
Saksa
Slovakia
Slovenia
Suomi
Tanska
Tsekki
Unkari
Unkari
Viro

EU:n arvonlisäveroalueeseen eivät kuulu:

Ahvenenmaan maakunta
Andorra
Athos-vuori eli Agio O'ros
Büsingenin alue
Campione d'Italia
Ceuta ja Melilla, Espanjalle kuuluvia alueita Pohjois-Afrikassa
Färsaaret
Gibraltar
Grönlanti
Helgolandin saari, Saksan Pohjanmeren puoleisella rannikolla lähellä Tanskan rajaa
Kanaalisaaret
Kanarian saaret
Livigno
Lugano-järven Italialle kuuluvat vesialueet
Ranskan merentakaiset departementit, kuten Martinique ja Guadeloupe
San Marino
Vatikaanivaltio

Arvonlisäverokannat eräissä maissa vuonna 2007

Maa	Yleinen verokanta	Alennettu verokanta	Eriytynen alennettu verokanta	"Parking rate"	Nollaverokanta (x= on käytössä)
Alankomaat	19	6	-	-	x
Australia	10				x
Belgia	21	6	-	12	x
Bulgaria	20	7			x
Espanja	16	7	4	-	x
Intia *	12,5	4 / 1			x
Irlanti	21	13,5	4,8	13,5	x
Islanti	24,5	7			x
Italia	20	10	4		x
Itävalta	20	10	-	12	x
Japani	5				x
Kanada **	6 / 15				x
Kiina ***	17	13	4 / 6		x
Kreikka	19	9	4,5	-	x
Kypros	15	5 / 8	-	-	x
Latvia	18	5	-	-	x
Liettua	18	5 / 9	-	-	x
Luxemburg	15	6	3	12	x
Malta	18	5	-	-	x
Norja	25	14 / 8			x
Portugali	21	5 / 12	-	12	x
Puola	22	7	3	-	x
Ranska	19,6	5,5	2,1		x
Romania	19	9			x
Ruotsi	25	6 / 12	-	-	x
Saksa	19	7	-	-	x
Slovakia	19	10	-	-	x
Slovenia	20	8,5	-	-	x
Suomi	22	8 / 17	-	-	x
Sveitsi	7,6	3,6 / 2,4			x
Tanska	25	-	-	-	x
Tsekki	19	5	-	-	x
Unkari	20	5	-	-	x
Viro	18	5	-	-	x
Yhdistynyt Kuningaskunta	17,5	5	-	-	x

Lähde: Euroopan komissio (tilanne 1.5.2007) ja KPMG Corporate and Indirect Tax Rates 2007

* ALV:tä sovelletaan osavaltioiden sisäiseen hyödykkeiden myyntiin. Osavaltioiden välillä hyödykkeitä verotetaan valtion myyntiverolla. Palveluiden myynnillä on oma välillinen vero. Intiassa on käytössä myös korotettu alv-kanta eräille polttoaineille ja alkoholille.

** Yleisen verokannan lisäksi lähes kaikki maakunnat (provinssit) asettavat oman arvonlisäveron.

*** ALV:n ohella Kiinassa on kaksi muuta välillistä veroa: kulutusvero ja yritysvero.

Eräiden tuotteiden verotus 2007

Väkevät (yli 10 %): Koskenkorva 38 %

pullo uudelleentäytettävä	
Tilavuus, senttilitraa	50
Til-%	38 %
Väh.hinta, euroa	9,35
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,2825
Juomapakkausvero e/l	0
Alkoholivero, euroa	5,37
Alv	22 %
Pantti, euroa	0,10

Viinit (yli 8 %)

Pullo raaka-aineena hyödynnettävä	
Tilavuus, litraa	0,75
Til-%	11,0 %
Väh.hinta, euroa	7,0
Alkoholivero, e/l	2,12
Juomapakkausvero e/l	0,085
Alkoholivero, euroa	1,59
Alv	22 %
Pantti, euroa	0,1

Olut (yli 2,8 %), euroa/l

pullo uudelleentäytettävä	
Tilavuus, senttilitraa	33
Til-%	4,6 %
Väh.hinta, euroa	1,15
Alkoholivero, e/100%alk/cl	0,1945
Juomapakkausvero e/l	0
Alkoholivero, euroa	0,30
Alv	22 %
Pantti, euroa	0,1

	€	%-osuus
Nettohinta	2,20	23 %
Alkoholivero	5,37	57 %
Juomapakkausvero	0,0	0 %
Arvonlisävero, ml. pantti	1,69	18 %
Pantti	0,10	1 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	9,35	100 %
verot yht., pl. pantti	7,05	75 %

	€	%-osuus
Nettohinta	3,98	57 %
Alkoholivero	1,59	23 %
Juomapakkausvero	0,06	1 %
Arvonlisävero, ml. pantti	1,26	18 %
Pantti	0,10	1 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	7,00	100 %
verot yht.	2,92	42 %

	€	%-osuus
Nettohinta	0,55	48 %
Alkoholivero	0,30	26 %
Juomapakkausvero	0,00	0 %
Arvonlisävero, ml. pantti	0,21	18 %
Pantti	0,10	9 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	1,15	100 %
verot yht.	0,50	44 %

Alkoholivero, e/l **10,735 e/l**

Vero/tilavuusprosentti: **0,19273 e/100% alk./cl**

Alkoholivero, e/l **0,8947 e/l**

	snt/l	
Bensa 95-okt		
Kuluttajahinta, 15.9.2007 (ÖKL)	131,4	
(Verot (ÖKL) snt/l)	82,4	
Verokanta	58,76	44,7 %
perusvero	53,85	
lisävero	4,23	
huoltovarmuusmaksu	0,68	
Arvonlisävero	23,70	18,0 %
Veroton hinta	48,94	37,2 %
Verot yht.	82,46	
Verojen osuus	62,8 %	

	snt/l	
Diesel		
Kuluttajahinta 15.9.2007 (ÖKL)	101,7	
(Verot (ÖAK) c/l)	50,3	
Verokanta	31,94	31,4 %
perusvero	26,83	
lisävero	4,76	
huoltovarmuusmaksu	0,35	
Arvonlisävero	18,34	18,0 %
Veroton hinta	51,42	50,6 %
Verot yht.	50,28	
Verojen osuus	49,4 %	

VERONMAKSAJAT

4.10.2007

Eräiden tuotteiden verotus 2007

Limsapullo, 1,5 litra	1,53
pullo uudelleentäytettävä	
Tilavuus, litraa	1,5
Väh.hinta, euroa	2,3
Virvoitusjuomavero, €/l	0,045
Juomapakkauusvero	0
Alv	17 %
Pantti, euroa	0,4
Pantin alv	22 %

Tupakkavero				
aski	4,2 €			
määrä	20 kpl			
yksikkövero	15,13 €/1000 kpl	0,30	7 %	
arvovero	50 %	2,1	50 %	57 %
arvonlisävero		0,76	18 %	
verot yht		3,16	75 %	
väh.hinta		4,2		
nettohinta		1,04	25 %	

	€	%-osuus
Nettohinta	1,48	64,5 %
Virvoitusjuomavero	0,07	2,9 %
Juomapakkauusvero	0	0,0 %
Arvonlisävero, ml. pantti	0,35	15,1 %
Pantti	0,4	17,4 %
Vähittäishinta (ml. pantti)	2,30	100,0 %
verot yht.	0,42	18,1 %

Sähkön hinnan verot

Pientaloasiakas; sähkö kulutus 5000 kWh/vuosi.
Sähkökiuas, ei sähkölämmitystä, pääsulake 3x25 A.

Sähkön valmistevero	0,743 snt/kWh	7 %
Arvonlisävero	22 %	
Sähkön* veroton hinta	7,87 snt/kWh	75 %
+ valmistevero	8,61 snt/kWh	
Arvonlisävero	1,89 snt/kWh	18 %
Verot yht.	2,64 snt/kWh	25 %
Hinta yht.	10,51 snt/kWh	

* sähköenergia ja sähkön siirtohintaa

Perustuu sähkön hintatietoihin 1.8.2007.

Lähde: Energiamarkkinavirasto

VERONMAKSAJAT

4.10.2007

Alkoholijuomien valmisteverot

	2007	Ehdotus 2008 HE 60/2007 vp
Olut		
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl	
0,5 < til-% ≤ 2,8	1,68	2,00
til-% > 2,8	19,45	21,40
Viinit ja muut käymisteitse valmistetut alkoholijuomat		
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra	
1,2 < til-% ≤ 2,8	4,54	5,00
2,8 < til-% ≤ 5,5	103,00	113,00
5,5 < til-% ≤ 8	152,00	167,00
8 < til-% ≤ 15	212,00	233,00
Viinit		
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra	
15 < til-% ≤ 18	212,00	233,00
Välituotteet		
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/litra	
1,2 < til-% ≤ 15	257,00	283,00
15 < til-% ≤ 22	424,00	467,00
Etyylialkoholi: tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuuluvat tuotteet		
Alkoholipitoisuus	Veron määrä, snt/100 % alk./cl	
1,2 < til-% ≤ 2,8	1,68	2,00
2,8 < til-%	28,25	32,50
Muut	28,25	32,50

Juomapakkauksero

Alkoholi- ja virvoitusjuomien kertakäyttöisistä juomapakkauksista on suoritettava valmisteveroa 51 senttiä litralta. Juomapakkausten valmisteverosta on nollaverokannassa pakkaukset, jotka ovat uudelleentäytettäviä tai raaka-aineena hyödynnettäviä ja jotka kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Raaka-aineena hyödynnettävien juomapakkausten nollaverotus tulee voimaan siirtymäajan jälkeen vuonna 2008. Siihen asti raaka-aineena hyödynnettävien juomapakkausten valmistevero on 8,5 senttiä litralta.

Virvoitusjuomavero

Virvoitusjuomista on suoritettava valtiolle virvoitusjuomaveroa lain liitteenä olevan verotaulukon mukaan. Vero määräytyy valmistettavan tai maahantuotavan juomamäärän mukaan. Useiden tuoteryhmien veron määrä on 4,5 snt/litralta.

Tupakkatuotteiden valmisteverot 2007

	Euroa/yksikkö	Prosenttia vähittäis- myyntihinnasta
Savukkeet	15,13/1 000 kpl	50
Sikarit ja pikkusikarit	-	22
Piippu- ja savuketupakka	3,62/kg	48
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	3,62/kg	50
Savukepaperi	-	60
Muu tupakkaa sisältävä tuote	-	60

Savukkeista (savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta savuketupakasta) on suoritettava tupakkaveroa vähintään 90 prosenttia kysytyimmän hintaluokan savukkeiden (savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta savuketupakasta) tupakkaverosta.

Energiatuotteiden yksikköverot vuonna 2007

		Perus- vero	Lisävero	Huolto varmuus- maksu
Moottoribensiini, reformuloitu, rikitön	snt/l	53,85	4,23	0,68
Dieselöljy, rikitön	snt/l	26,83	4,76	0,35
Kevyt polttoöljy	snt/l	1,93	4,78	0,35
Raskas polttoöljy	snt/kg	-	5,68	0,28
Lentopetroli	snt/l	-	-	-
Lentobensiini	snt/l	-	-	-
Sähkö	snt/kWh			
- veroluokka I		-	0,73	0,13
- veroluokka II		-	0,22	0,13
Kivihilli	euroa/t	-	43,52	1,18
Maakaasu	snt/nm ³	-	1,82	0,084
Mäntyöljy	snt/kg	5,68	-	-

nm³ = normaalikuutiometri

Öljyjätämaksu snt/kg 5,75 voiteluaineet ja -valmisteet
 Öljysuojamaksu €/täydeltä tonnilta 0,50* öljytuotteet

*maksu on kaksinkertainen, jos öljy kuljetetaan kaksoispohjattomalla säiliöaluksella.

Lähde: Verolait, Laki öljyjätämaksusta, Laki öljysuojarahastosta

Ehdotus energiaveroperusteiksi vuodelle 2008

		Perus- vero	Lisävero	Huolto varmuus- maksu
Moottoribensiini, reformuloitu, rikitön	snt/l	57,24	4,78	0,68
Dieselöljy, rikitön	snt/l	30,67	5,38	0,35
Kevyt polttoöljy	snt/l	2,94	5,41	0,35
Raskas polttoöljy	snt/kg	-	6,42	0,28
Lentopetroli	snt/l	33,32	5,38	0,35
Lentobensiini	snt/l	37,54	4,78	0,68
Sähkö	snt/kWh			
- veroluokka I		-	0,87	0,13
- veroluokka II		-	0,25	0,13
Kivihilli	euroa/t	-	49,32	1,18
Maakaasu	euroa/MWh	-	2,016	0,084
Mäntyöljy	snt/kg	6,7	-	-

Lähde: HE 61/2007 vp

Alkoholin valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007

tilanne heinäkuu 2007, * = tilanne 1.1.2007

Maa		Väkevä 40 %		Olut 5 %		Viini, 11 %		Yleinen alv-kanta %
		Verot €/70 cl juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Verot €/l juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	Verot €/l juomaa	Vero €/l puhdasta alkoholia	
EU minimi		1,54	5,50	0,09	1,87	0	0	
		550 EUR per hl/pure alcohol		1,87 EUR per hl/°alc.		0 EUR per hl		
EU-27								
Italia	IT	2,24	8,00	0,29	5,88	0	0	20 %
Espanja	ES	2,32	8,30	0,11	2,28	0	0	16 %
Portugali	PT	2,68	9,57	0,16*	3,24*	0	0	21 %
Itävalta	AT	2,80	10,00	0,26	5,20	0	0	20 %
Luxemburg	LU	2,92	10,41	0,10	1,98	0	0	15 %
Kreikka	EL	3,05	10,90	0,14	2,83	0	0	19 %
Saksa	DE	3,65	13,03	0,10	1,97	0	0	19 %
Ranska	FR	4,06	14,50	0,13	2,60	0,03	0,31	19,6 %
Belgia	BE	4,91	17,52	0,21	4,28	0,47	4,28	21 %
Alankomaat	NL	4,21	15,04	0,25	5,02	0,59	5,37	19 %
Tanska	DK	5,63	20,11	0,34	6,83	0,82	7,49	25 %
Suomi	FI	7,91	28,25	0,97	19,45	2,12	19,27	22 %
Yhdistynyt Kuningaskunta	UK	8,08	28,85	1,01	20,22	2,63	23,87	17,5 %
Irlanti	IE	10,99	39,25	0,99	19,87	2,73	24,82	21 %
Ruotsi	SE	15,04	53,73	0,79	15,75	2,37	21,51	25 %
josta uudet jäsenmaat								
Bulgaria	BG	1,57	5,62	0,10	1,92	0	0	20 %
Kypros	CY	1,70	6,07	0,24	4,86	0	0	15 %
Slovenia	SI	1,95	6,95	0,34	6,86	0	0	20 %
Romania	RO	2,10	7,50	0,09	1,87	0	0	19 %
Slovakia	SK	2,12	7,57	0,17	3,35	0	0	19 %
Unkari	HU	2,40	8,58	0,25	4,91	0	0	25 %
Latvia	LV	2,53	9,05	0,09	1,87	0,43	3,92	18 %
Liettua	LT	2,59	9,27	0,10	2,03	0,43	3,95	18 %
Tsekin tasavalta	CZ	2,62	9,37	0,11	2,12	0	0	19 %
Viro	EE	2,72	9,71	0,19	3,71	0,66	6,04	18 %
Puola	PL	3,22	11,49	0,22	4,33	0,34	3,12	22 %
Malta	MT	6,52	23,29	0,09	1,87	0	0	18 %

Lähde: Euroopan komissio

Verotasot asetetaan usein euromääräisenä hehtolitraa absoluuttialkoholia kohden.

Hehtolitra tarkoittaa 100 litraa kyseistä juomaa.

Oluen verotasot asetetaan suhteessa kantavierteen sokeripitoisuuteen tai oluen alkoholiprosenttiin. Viinin verotasot asetetaan suhteessa lopullista juomaa kohden.

Eräissä maissa, mm. Portugali ja Unkari, viineihin sovelletaan alennettua arvonlisäverokantaa.

Savukkeiden valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007

Maa		Suosituimman savukkeen hintaluokka	Yksikkövero, €	Yksikkövero vähittäishinnasta	Suhteellinen valmistevero vähittäishinnasta	Tupakka-erot yht. vähittäishinnasta	Arvonlisävero vähittäishinnasta	Verot yhteensä vähittäishinnasta
		€/1000 kpl	/1000 kpl	%	%	%	%	%
EU-minimi						57 %		
EU-27								
Espanja	ES	120	8,2	6,8 %	57,0 %	64 %	14 %	77,6 %
Kreikka	EL	140	5,1	3,7 %	53,8 %	57 %	16 %	73,5 %
Portugali	PT	150	58,3	38,9 %	23,0 %	62 %	17 %	79,3 %
Luxemburg	LU	152	15,9	10,5 %	47,4 %	58 %	13 %	71,0 %
Italia	IT	170	6,4	3,8 %	54,7 %	59 %	17 %	75,2 %
Itävalta	AT	170	26,7	15,7 %	43,0 %	59 %	17 %	75,4 %
Belgia	BE	188	15,9	8,5 %	52,4 %	61 %	17 %	78,2 %
Alankomaat	NL	200	73,0	36,5 %	20,5 %	57 %	16 %	73,0 %
Suomi	FI	210	15,1	7,2 %	50,0 %	57 %	18 %	75,2 %
Tanska*	DK	215	85,4	39,8 %	13,6 %	53 %	20 %	73,4 %
Saksa	DE	235	82,7	35,2 %	24,7 %	60 %	16 %	75,8 %
Ruotsi*	SE	236	30,0	12,7 %	39,2 %	52 %	20 %	71,9 %
Ranska	FR	250	15,1	6,0 %	58,0 %	64 %	16 %	80,4 %
Irlanti	IE	353	151,4	42,9 %	17,8 %	61 %	17 %	78,1 %
Yhdistynyt kuningaskunta	UK	401	160,3	39,5 %	22,0 %	61 %	15 %	76,4 %
josta uudet jäsenmaat								
Latvia**	LV	47	14,4	30,8 %	25,0 %	56 %	15 %	71,0 %
Liettua	LT	54	19,1	35,2 %	15,0 %	50 %	15 %	65,5 %
Bulgaria	BG	59	3,3	5,7 %	54,0 %	60 %	17 %	76,3 %
Viro	EE	67	17,6	26,1 %	26,0 %	52 %	15 %	67,3 %
Slovakia	SK	70	29,4	41,8 %	23,0 %	65 %	16 %	80,8 %
Puola	PL	74	20,4	27,7 %	33,7 %	61 %	18 %	79,4 %
Unkari	HU	74	27,0	36,6 %	27,8 %	64 %	17 %	81,0 %
Romania	RO	76	20,9	27,4 %	27,0 %	54 %	16 %	70,3 %
Slovenia	SI	100	15,1	15,1 %	43,5 %	59 %	17 %	75,2 %
Tseki	CZ	100	31,1	31,2 %	27,0 %	58 %	16 %	74,1 %
Kypros	CY	143	20,8	14,6 %	44,5 %	59 %	13 %	72,1 %
Malta	MT	181	17,0	9,4 %	51,4 %	61 %	15 %	76,1 %

Lähde: Euroopan komissio (tilanne 1.7.2007).

Vähittäismyyntihinta sisältää kaikki verot.

* Ruotsin ja Tanskan ei tarvitse noudattaa 57 %:n vähimmäisvalmisteverovaatimusta, koska ne kantavat vähintään 101 euron yleistä vähimmäisvalmisteveroa tuhatta kysytyimmän hintaluokan savuketta kohden.

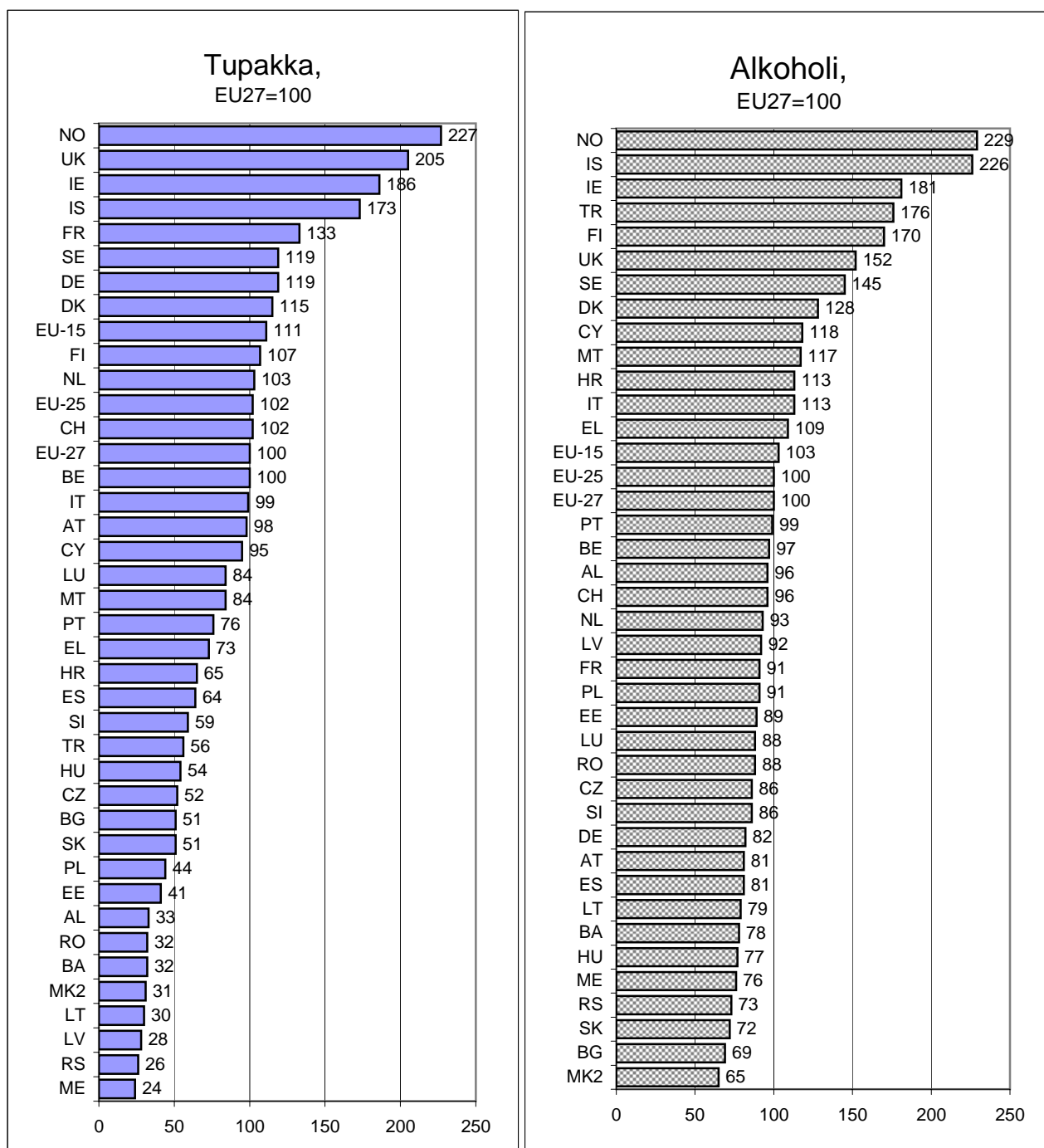
** Mm. Latvian tulee nostaa tupakkaverotustaan vähitellen minimiveron tasolle 31.12.2009 mennessä.

Kysytyimmän hintaluokan savukeaskin (20 kpl) hinnan muodostuminen

Maa	Suosituimman tupakka-askin (20 kpl) hinta €	Tupakkaverot yhteensä tupakka-askissa €	Arvonlisä- veroa tupakka-askissa €	Verot yhteensä tupakka-askissa €	Tupakan netto-hinta askissa €
EU-27					
Espanja	2,4	1,5	0,3	1,9	0,5
Kreikka	2,8	1,6	0,4	2,1	0,7
Portugali	3,0	1,9	0,5	2,4	0,6
Luxemburg	3,0	1,8	0,4	2,2	0,9
Italia	3,4	2,0	0,6	2,6	0,8
Itävalta	3,4	2,0	0,6	2,6	0,8
Belgia	3,8	2,3	0,7	2,9	0,8
Alankomaat	4,0	2,3	0,6	2,9	1,1
Suomi	4,2	2,4	0,8	3,2	1,0
Tanska	4,3	2,3	0,9	3,1	1,1
Saksa	4,7	2,8	0,8	3,6	1,1
Ruotsi	4,7	2,4	0,9	3,4	1,3
Ranska	5,0	3,2	0,8	4,0	1,0
Irlanti	7,1	4,3	1,2	5,5	1,5
Yhdistynyt kuningaskunta	8,0	4,9	1,2	6,1	1,9
josta uudet jäsenmaat					
Latvia	0,9	0,5	0,1	0,7	0,3
Liettua	1,1	0,5	0,2	0,7	0,4
Bulgaria	1,2	0,7	0,2	0,9	0,3
Viro	1,3	0,7	0,2	0,9	0,4
Slovakia	1,4	0,9	0,2	1,1	0,3
Puola	1,5	0,9	0,3	1,2	0,3
Unkari	1,5	0,9	0,2	1,2	0,3
Romania	1,5	0,8	0,2	1,1	0,5
Slovenia	2,0	1,2	0,3	1,5	0,5
Tseki	2,0	1,2	0,3	1,5	0,5
Kypros	2,9	1,7	0,4	2,1	0,8
Malta	3,6	2,2	0,6	2,7	0,9

Tupakan ja alkoholin hintaindeksi eri maissa vuonna 2006, EU27=100

Lähde: Eurostat, Statistics in Focus, Economy and Finance 90/2007

Lyijyttömän 95-oktaanisen bensiinin, dieselöljyn ja sähkön valmisteverotasot EU-maissa vuonna 2007

Maa		Lyijytön moottori- bensiini, 95-okt snt/l	Dieselöljy snt/l	Sähkö ei-yrityskäyttö snt/kWh
EU-minimi		35,9	30,2	0,10
EU-27				
Kreikka	EL	33,1**	27,6**	0,00
Espanja	ES	39,6	30,2	-
Irlanti	IE	44,3	36,8	-
Itävalta	AT	44,7	34,7	0,0015
Luxemburg	LU	46,2	29,0	0,10
Tanska	DK	53,8	36,4	8,06
Ruotsi	SE	54,2	39,9	2,84
Italia	IT	56,4	42,3	0,47
Portugali	PT	58,3	36,4	-
Suomi	FI	58,8	31,9	0,74
Belgia	BE	59,2	33,1	0,19
Ranska	FR	64,0	42,8	0,00
Saksa	DE	65,5	47,0	2,05
Alankomaat	NL	67,9	37,1	0,007
Yhdistynyt kuningaskunta*	UK	71,3	71,3	0,00
josta uudet jäsenmaat				
Liettua	LT	28,7***	24,5	0,00
Viro	EE	28,8***	24,5	-
Latvia	LV	30,0***	25,6	0,05
Kypros	CY	30,3	24,8	0,00
Bulgaria	BG	32,2	27,4	0,05
Romania	RO	32,7	26,0	0,052
Unkari	HU	37,6	30,9	-
Slovenia****	SI	40,0	32,3	0,10
Slovakia	SK	41,5	38,8	-
Puola	PL	41,6	30,1	0,51
Tsekki	CZ	41,9	35,2	0,00
Malta	MT	47,4	33,2	0,05

* Ultra Low Sulphur Petrol

** Kreikan tasavallalle on myönnetty siirtymäkausi 1.1.2010 asti.

*** Liettualle, Virolle ja Latvialle on myönnetty siirtymäaika vuoteen 2011 asti.

Lähde: Euroopan komissio (tilanne 1.7.2007).

Sähköverotuksessa useilla mailla on käytössä täydellisiä tai osittaisia siirtymäaikoja ja vapautuksia. Poikkeukset päättyvät 1.1.2008 ja 1.1.2010 välisenä aikana.

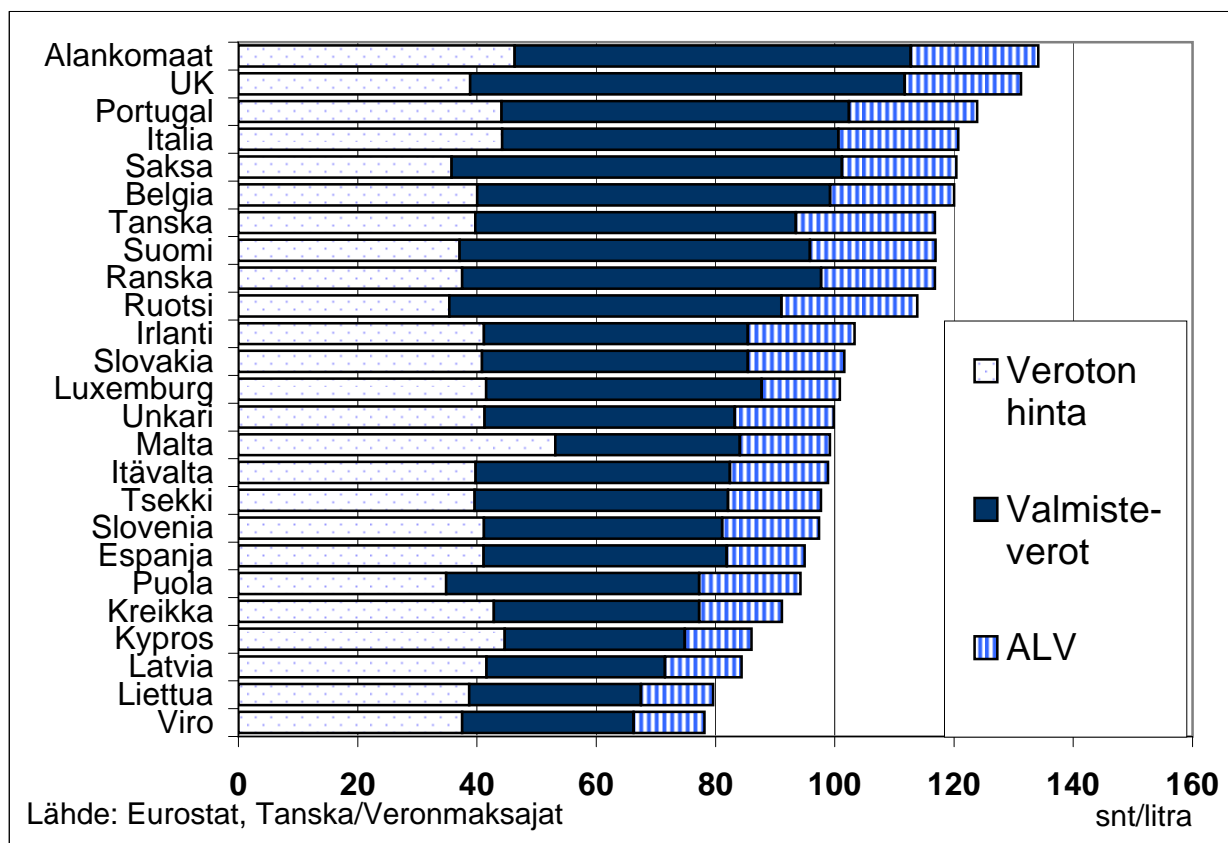
**** Hallitus on päättänyt laskea 95-okt. moottoribensiinin valmisteveron 35,9 snt/l ja dieselöljyn valmisteveron 30,2 snt/l (The Reporter).

95-oktaanisen bensiinilitran hinnan muodostuminen EU-maissa

	Veroton hinta snt/litra	Valmiste- verot snt/litra	ALV snt/litra	Yhteensä snt/litra
Viro	37,52	28,76	11,93	78,22
Liettua	38,68	28,82	12,15	79,65
Latvia	41,60	29,96	12,88	84,44
Kypros	44,63	30,22	11,23	86,08
Kreikka	42,85	34,44	13,91	91,20
Puola	34,82	42,46	17,00	94,29
Espanja	41,12	40,76	13,10	94,98
Slovenia	41,16	40,00	16,23	97,40
Tseki	39,61	42,53	15,61	97,75
Itävalta	39,76	42,66	16,48	98,90
Malta	53,11	30,98	15,14	99,23
Unkari	41,28	41,96	16,65	99,90
Luxemburg	41,53	46,21	13,16	100,90
Slovakia	40,83	44,60	16,23	101,67
Irlanti	41,17	44,29	17,95	103,40
Ruotsi	35,38	55,73	22,78	113,88
Ranska	37,50	60,23	19,13	116,86
Suomi	37,07	58,79	21,09	116,94
Tanska	39,74	53,76	23,37	116,87
Belgia	40,02	59,22	20,84	120,08
Saksa	35,77	65,45	19,23	120,45
Italia	44,24	56,40	20,13	120,77
Portugal	44,11	58,30	21,51	123,91
UK	38,85	72,88	19,55	131,28
Alankomaat	46,30	66,47	21,43	134,20

Lähde: Eurostat, Tanskan valmisteverot on laskettu Veronmaksajissa

Veronmaksajat

4.10.2007

Uusien ajoneuvojen verotus

Uuden ajoneuvon verotusarvo

Uudet ajoneuvot on jaettu kahteen ryhmään sen perusteella, verotetaanko ne samanlaisen ajoneuvon yleisen vähittäismyyntiarvon vai ajoneuvon oman hankinta-arvon perusteella.

Yleisen vähittäismyyntiarvon perusteella verotetaan:

- henkilöauto (M1), jonka oma massa on alle 4500 kg
- moottoripyörä (L3e ja L43)
- linja-auto (M2), jonka oma massa on alle 1875 kg
- kolmipyörä ja nelipyörä (L5e ja L7e).

Hankinta-arvon perusteella verotetaan mm.

- pakettiauto (N1)
- huoltoauto, jonka oma massa on vähintään 1875 kg
- henkilöauto (M1), jonka oma massa 4500-5999 kg.

Uuden ajoneuvon autoveron määrä

- henkilöautot ja kevyet linja-autot:
28 % - 450 € (diesel)
28 % - 650 € (muut)
- moottoripyörät ja muut L-luokan pyörät

<i>kokoluokka</i>	<i>vero</i>
enintään 130 cm ³	8 %
131 - 255 cm ³	10 %
256 - 355 cm ³	13 %
356 - 505 cm ³	16 %
506 - 755 cm ³	18 %
vähintään 756 cm ³	20 %
sähkökäyttöinen L-luokka	10 %
- pakettiautot
35 % (jos AutoVL 23§ ja 24§:n edellytykset täyttyvät)
72 % *(verotusarvo - 770€) (muut pakettiautot)
- huoltoautot ja painavat henkilöautot
35 %

Lisätietoja uusien ja käytettyjen autojen verotuksesta löytyy Tullin internet-sivuilta osoitteesta: <http://www.tulli.fi> (autoverotus).

Verotietoa sarjassa aikaisemmin ilmestynyt:

22. **Sirkka Autio: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2000.** 30.5.2000
23. **Kansalaisten mielipiteet keväällä 2000 ajankohtaisista kunnallisverotuksen ja kunnallistalouden kysymyksistä:**
Kuntalaiset eivät tingi palveluista 21.6.2000
24. **Jaana Kurjenoja: Tulovero lääkkeenä kannustinloukkuun**
Laskelmia verojen, tulonsiirtojen ja palvelumaksujen vaikutuksista esimerkkiperheiden käytettävissä oleviin tuloihin. 13.12.2000
25. **Jaana Kurjenoja: Verokiila laihdutuskuurilla.** Verokiilan kehitys vuosina 1987-2002.
26. **Sirkka Autio, Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2001.**
27. **Jaana Kurjenoja: Kuka menetti eniten? Suomalainen perhetuki 1991-2001.** 2.10.2001
28. **Jaana Kurjenoja: Perhetuen kansainvälinen vertailu** 7.11.2001
29. **Jaana Kurjenoja: Työn verotuksen kehittämisen taloudellisia lähtökohtia** 5.4.2002
30. **Päivi Kaarlela: Eläketulojen verotus ja nettoeläkkeiden ostovoima vuosina 1991-2002** 24.4.2002
31. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2002** 16.5.2002
32. **Päivi Kaarlela: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2002.**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2002. 20.8.2002
33. **Jaana Kurjenoja: Tehoton verojärjestelmä?**
Analyysi Suomen ja 16 OECD-maan verotutuksista. 22.10.2002
34. **Jaana Kurjenoja: Ei halpaa huvia - vielääkään**
Laskelmia työn kustannuksista, verokiilasta ja palkkojen ostovoimasta. 5.2.2003
35. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2003.** 4.6.2003
36. **Teemu Lehtinen, Jenni Oksanen: Riittäisikö yksi veroprosentti?**
Ansiotulojen verotus Suomessa vuonna 2001 ja lineaarisesti progressiivinen verojärjestelmä. 11.8.2003
37. **Jaana Kurjenoja: Lapsiperheiden verokurimus**
Lapsiperheiden verotus, lapsilisät sekä päivähoito 11 Euroopan maassa. 29.9.2003
38. **Jenni Oksanen: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2004**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2004. 14.1.2004
39. **Jaana Kurjenoja: Kenelle työ kannattaa?**
Kannustinloukut 2004. 1.3.2004
40. **Jenni Oksanen: Eläkkeet, verot ja ostovoima**
Esimerkkilaskelmia eläketulon verotuksesta ja nettoeläkkeen ostovoiman kehityksestä vuosina 1991-2004. 4.5.2004
41. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2004**
Suomen asema palkkaverottajana. 31.5.2004
42. **Jaana Kurjenoja: Veropolitiikka ja verotuotot**
Tilastollinen analyysi henkilöverotuksen, arvonlisäverotuksen ja yhteisöverotuksen tuotoista 1980-2003. 20.1.2005, 2.p 7.4.2005
43. **Jenni Oksanen: Kulutusverotus Suomessa.** 5.4.2005
44. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2005**
Suomi työn verottajana. 6.6.2005
45. **Jaana Kurjenoja: Työvoimakustannuksen verokiila 2005.** 31.8.2005
46. **Jaana Kurjenoja: Veronkevennyksillä ostovoimaa**
Palkansaajan tuloverotus ja ostovoima 1991-2006. 3.1.2006
47. **Jenni Oksanen: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2006**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2006. 24.1.2006
48. **Jaana Kurjenoja: Kansainvälinen palkkaverotusvertailu 2006**
Miten Suomi verottaa nyt työtä? 16.8.2006
49. **Minna Punakallio: Kuntien verot Suomen maakunnissa 2007**
Laskelmia kunnallisista veroista 19 kaupungissa ja maakunnassa vuonna 2007. 13.12.2006

Veronmaksajain Keskusliitto + Verotieto Oy
Kalevankatu 4, 00100 HELSINKI, puhelin (09) 618 871, fax (09) 608 087
www.veronmaksajat.fi

VERONMAKSAJAT